

İstanbul Barosu Panel

KAYITLI ELEKTRONİK POSTA (KEP)

ve

ELEKTRONİK TEBLİGATIN HUKUK
SÜRECİNE ETKİLERİ

Toplantı Notları

4 Ocak 2014

Orhan Adli Apaydın Konferans Salonu

“KAYITLI ELEKTRONİK POSTA (KEP) ve ELEKTRONİK TEBLİGATIN HUKUK SÜRECİNE ETKİLERİ”

Toplantı Notları

4 Ocak 2014, Orhan Adli Apaydın Konferans Salonu

SUNUCU- İstanbul Barosu ve Türkiye Bilişim Derneği işbirliğiyle ortaklaşa düzenlediğimiz “Kep ve Elektronik Tebligatın Hukuk Sürecine Etkileri” Paneline hoş geldiniz. Elektriği bizlerle tanıştıran Thomas Alva Edison, iletişimi sağlama hayaliyle telefonu yaşamımıza sokan Alexander Graham Bell, hesap makinesini ticaret hayatına dahil eden Blaise Pascal, İkinci Dünya Savaşında orduların ihtiyacı üzerine remli bilgisayarı bizimle tanıştıranlar, 80’li ve 90’lı yıllarda Silikon Vadisinde laptop, Iphone ve Ipad’i bir dokunuşla hayatımızla buluşturanlar, internet sistemiyle dünyanın dört bir yanına kolaylıkla ulaşmamızı sağlayanlara buradan teşekkür ediyor, Türkiye’de Türk hukukunun son dönemde yaşadığı sıkıntılara merhem olacak, büyük faydalar sağlayacak bir sistemle tanışmanın onuruna açılış konuşmasını yapmak ve oturumu yönetmek üzere İstanbul Barosu üyesi Av. Sami Akdağ’ı huzurlarınıza davet ediyorum.

Av. SAMİ AKDAĞ- Değerli misafirler, tebligat gibi önemli bir mevzuda bir araya geldik. Tebligatın Türkiye’de, ülkemizde kanayan bir yana olduğu kanaatiyle 30 kişilik bir ekip olarak 2011 yılından bugüne kadar birtakım çalışmalar yaptık. Bu çalışmalarımızı da kitaplaştırdık, fakat bunun bir devamı olacağı kanaatini hep içimizde taşıdığımız için bugün burada bir aradayız. Öncelikle toplantımıza katılmasını beklediğimiz arkadaşlarımızın—Muhammed Polat Bey, Baro Başkan Yardımcımız Mehmet Durakoğlu ve sabahki konuşmacılardan Nihal Ancı Koç arkadaşlarımızın size selamları var. Muhammed Beyin teyzesi vefat ettiği için gelemedi, Mehmet Durakoğlu şu anda hastanede bel ağrısından, bel fıtığı sanıyorum, Nihal Hanım öğlen sonrası bizimle birlikte olacak, size selamları var. Biz bu bağlamda 1. Oturumda arkadaşlarımızla birlikte klasik tebligatı sizlerle paylaşacağız. Ancak ben bu toplantının bir sinerji ortamında cereyan etmesini arzu ettiğim için biraz daha samimi bir hava yaratmak adına, bir de ben kürsüleri pek sevmiyorum, kürsü bana biraz önce arkadaşlarıma da bahsettim, Romalı gladyatörlerin savaş arabalarını çağrıştırıyor, en azından ben öyle hissediyorum. O

yüzden izninizle ben zemine inmek ve o ortamda sizinle konuşmak istiyorum. Böyle daha samimi olacağını düşünüyorum, çünkü burada bir sinerji yaratacağız hep birlikte. Biraz sıra dışı ifadelerim, tespitlerim olacak, mazur görün, ben sıra dışı bir arkadaşınızım.

Tebliğat deyince hep aklıma, daha doğrusu tebligatla her karşılaştığımda,

Ne zaman bir tebligat alsam, zarfı açtığımda bir şarkının nameleri yayılır ortama. Sanıyorum Cem Karaca'nın şarkısı;

“Ben bir ceviz ağacıym Gülhane Parkında

Ne sen bunun farkındasın, ne de Meclis farkında”

Bunun üzerine benim dudaklarımdan bir şiirin nameleri dökülür. Orhan Veli'den tebligatla her karşılaştığımda aklıma bir şiir gelir. O şiiri terennüm ederim.

“Bilmezdim tebligatın bu kadar gizemli,

kelimelerin ise kifayetsiz olduğunu

İcraya düşmeden önce”

Arkadaşlar, maalesef 1959 yılında, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundan ayrılarak yasalaşan tebligat o günden bugüne herhangi bir şekilde topyekûn yeniden ele alınmadığı için, şu an tebligat konusu pek çok değişik yasa maddeleri içerisinde darmadağınık vaziyette. Tek bir çatı altında toplanması gerekirken farklı yasa maddeleri içerisinde dağınık bir halde ve birbiriyle uyumsuz halde. Örneğin, bugün bilmem hatırlar mısınız, tebligat tüzüğü vardı hatırlarsanız, şimdi bir tebligat yönetmeliği var. Tebligat tüzüğünden tebligat yönetmeliğine geçtik. Halbuki, tebligatı yapan kurumları bir kenara bırakıyorum, tebligat sürecine müessir olan kurumlar var. Biri Adalet Bakanlığı, biri Maliye Bakanlığı, biri İçişleri Bakanlığı, biri Dışişleri Bakanlığı, biri Ulaştırma Bakanlığı, askerlik müessesesi sebebiyle ve mezra'lardaki tebligat sebebiyle Milli Savunma Bakanlığı. Peki, nasıl oluyor da bir tebligat mevzuunu sadece Adalet Bakanlığının yönetmeliğiyle derleyip, toplayabiliyorsunuz? Bunun hazırlıkları yapılırken, yönetmelik çalışmaları yapılırken nasıl olur da biz tüzükten yönetmeliğe döneriz, böyle bir şeyi nasıl yapıyoruz denildiğinde tüzük yapmak çok zor, yönetmelik yapmak çok kolay, biz bunu yönetmelik yapıp geçiştirelim. İşte bu yüzeysel bakış açısı bitmez tükenmez tebligat sorunlarının kaynaklarından birisine işaret ediyor.

Tabii burada tebligatın bütün sorunlarını ben anlatacak değilim, uzman değerli arkadaşlarımız var. Bizim Ülke olarak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında

tebligat usulsüzlükleri ve geçersizlikleriyle ilgili olarak çektiğimiz sıkıntıların sonuçlarını anlatacaklar. Fakat ben bir-iki şey söylemek istiyorum. Tebligat konusunu biraz derinliğine incelememiz gerektiğini düşünüyorum: Örneğin Usuldüz Tebligat, usulsüz tebligat ne demek? Usulsüz tebligat kavramını bir defa açıp, bunu net bir şekilde tartışmamız lazım. Tebligatın usulsüzlüğü olmaz arkadaşlar, bana göre hani usulsüzlük yolsuzluk demek. Bir yolsuzluk yapıyor, bilindiği zaman usule uygun hale mi geliyor? Tebligat usulsüzlüğü diye bir nitelendirme ile yolsuz birleşim meşrulaştırılmaz. Nitekim bu kavramdan şimdi yeni bir kavrama daha geçtik, daha tehlikeli: **“Yapılmış sayılma.”** Siz yapılmış sayabilirsiniz ancak Avrupa İnsan Hakları yapılmış saymıyor ama. Yapılmış sayılma, biraz metafor kullanayım. Restorana gidiyorsunuz, yemek siparişi veriyorsunuz. Önünüze bir yemek gelecek, bekliyorsunuz, hâlâ bekliyorsunuz, biraz sonra fatura geliyor, hesap geliyor önünüze. Beyefendi, yemeği bekliyordum ben. Siz ne söylemişsiniz? Nohutlu pilav söylemişim, karnıyarık, cacık söylemişim. Önünüzden nohutlu pilav geçti mi? Geçti. Cacık da geçti mi? Geçti. Karnıyarığı da gördünüz? Evet. Yemiş sayılışsınız, buyurun faturası. Yani buradaki anlayış bir usulü, tamamıyla geçiştirilmesi gereken bir formalite kabul eden bir anlayış. halbuki doğası gereği tebligat aynı zamanda bir bilgilendirme ve belgelendirme unsurudur. Tebligatı öğrenmiş olmak, tebligatın içeriğini de zarfın içindekini de öğrenmiş olma anlamına gelir mi? Gelmez. O kadar ciddi sorunlar var ki ve bugün bunları sizlerle paylaşıyor olmamızın şöyle bir faydası var arkadaşlar: Öğle sonrası panelimizdeki arkadaşlarımızın size aktaracağı tebligatla ilgili yepyeni bir pencerenin sizlere, bizlere neler getireceğini anlayabilmemiz için bugün içinde bulunduğumuz içler acısı durumu bir şekilde masaya yatırmamız gerektiği kanaatindeyim. Aksi halde bugün içinde yaşadığımız sıkıntılarımızı sizlerin de katkılarıyla tüm boyutlarıyla ortaya koymadığımız takdirde elektronik tebligatın bizim hayatımıza -kayıtlı elektronik posta elektronik tebligattan daha fazlasıdır- nasıl bir kalite getireceğini ancak öyle anlayabiliriz.

Şimdi bizim gibi ülkelerde herkes her şeyin yapılmış sayılma, söylemenin yapma sayıldığı ülkelerde olumlu şeyleri anlatmanın bir yolu da benim kanaatim **“olmayana ergi”** yöntemiyle bir olayı anlatmaktır. Yani kalitesizlik nedir diye anlatmadan siz bizim ülkemizde en azından kaliteyi insanlara anlatamazsınız. O yüzden affınıza sığınarak öğlen öncesi birazcık olumsuzluk temelinde birtakım sorunları paylaşmak durumundayız. Sizlerin de katkıda bulunması bunun biraz daha zenginleşmesini sağlayacaktır. Ben birtakım sorular hazırladım. Bizim arkadaşımız doktor hâkim Selami Beyin de önemli çalışmaları var, muhtar arkadaşımız Akif Beyin de güzel hazırlıkları var. Dolayısıyla biz burada biraz acımasız bir şekilde klasik tebligatı masaya yatıracğız. Sizden de ricamız bize katkı sunmanızdır. Teşekkür ediyorum.

SUNUCU- Bence inmeyin Sami Bey, sizi kürsüye alalım hemen. Sayın Dr. Selami Demirkol Danıştay üyesi, Sayın Akif Ak İstanbul Muhtarlar Derneği Başkanı.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL

Danıştay 15. HD Üyesi

Bu ikinci birlikteliğimiz, 2011 yılında yine benzer bir çalışmam oldu. O zaman elektronik tebligat çok gündemde değildi. Cenk Hocamız o konuda bir sunum yapmıştı. Şimdi o normal tebligat yollarıydı, onunla ilgili sorunlar, sıkıntılar anlatılmıştı, tartışılmıştı. Şimdiyse elektronik tebligat, ama ben kendi alanımızda henüz daha çok elektronik tebligatla uygulama içerisine arzu edilen seviyede girmemiş olduğu için, biz hâlâ daha eski tebligat yöntemini kullandığımız için onunla ilgili neler yaşıyoruz, onlarla ben uğraşacağım ve hatta sizin önünüze sorunlarımızı, nasıl bir çözüm önerimiz olabilir, neler yapılabilir konusunu sizlere aktarmaya çalışacağım. Fakat asıl girişi de şöyle yapacağım: Zaten başlıktan da görüyorsunuz, adil yargılanma içerisinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde yer verilmiş olan yargılamanın makul süre içerisinde gerçekleştirilmesi konusuyla giriş yapacağım.

Tebliğat Meselesi

Şimdi burada gelmeden önce Türkiye'yle ilgili bir tabloyu sizinle paylaşacağım. Bizim Türkiye'yle ilgili tablo şu bizi düşündüren yahut da üzen, sıkıntımızın olduğunu gösteren istatistiki veriler: Türkiye'den giden her 5 başvurudan İnsan Hakları Mahkemesi 3 ihlal tespiti yapıyor. Bu 3 ihlal içerisinde toplamın 2/3'sini 6. madde ihlali, adil yargılanma hakkının ihlali oluşturuyor. Dolayısıyla böyle bir tabloyla gözler Türk mahkemelerine çevriliyor. 6. madde tamamen mahkemenin yaptığı yargılamadaki aktörlerin veya diğer yardımcı personelin gerçekleştirdiği faaliyetin sonucu makul adil yargılanma ilkesinin ihlal edilmiş olması. Şimdi böyle olunca da, yani makul adil bir yargılanma gerçekleştirilememiş noktasından ihlal tespitinin yüksek olması konusu bizi acaba bu adil yargılanma ihlal sayısının içerisinde makul sürede yargılama yapılmamış olmasıyla ilgili tespit oranını araştırmaya itiyor. Büyük çoğunluk makul sürede yargılamanın gerçekleştirilmemiş olması sonucunu bize veriyor. Bu da büyük bir oran, şimdi böyle olunca bu neden kaynaklanıyor? Elbette yargılamanın uzun sürmesinin diğer etkenleri de vardır. İnsan Hakları Mahkemesi zaten içtihatlarla bunu çok net bir şekilde ortaya koyuyor. Önce bir dava karmaşık mı, değil mi ona bakıyor. Uzun sürede yargılama gerçekleştirilmişse, ardından

başvuruların tutum ve davranışlarına bakıyor, ardından devlet -onlar öyle nitelendiriyorlar, işte biz idare diyoruz buna- idarenin tutum ve davranışlarına bakıyor. Mevzuattan kaynaklanan bir sebep var mı bu yargılamanın uzun sürmesine etken olabilecek ve birden fazla dava beraber mi yürütülmüş, bu dava sırasında yargılama dışı etkenler var mı, işte nedir onlar? İşte keşif, bilirkişi incelemesi veya bir yargı dışında yardımcı birimden rapor alınarak gerçekleştirilmesi gereken bir dava mı gibi kendi kriterleriyle geliştirdiği bir veriler var ve bunlar içerisinde benim kendime bu konuyla ilgili olarak bağlantı kurduğum mahkemenin yardımcı argümanlarından kaynaklanan gecikmeleri ben burada sizinle paylaşmak istiyorum. Gene bu makul sürede yargılamanın gerçekleştirilmemesine sebep olan hususlardan, bu da nedir? İşte bizim şu anda gündemimizde olan tartıştığımız konu tebligat meselesi.

Tebligat meselesine gelince de, ben bunu üç ayaklı olarak incelemek durumunda kaldım. Uygulamadan gelen birisiyim. İstanbul İdare Mahkemesi Başkanlığı, İstanbul'da hâkimlik, Bölge İdare Mahkemesinde hâkimlik İstanbul'da, bu çalışma backgroundum içerisinde şunları gördüm: Öncelikle bizim mahkemede hâkimimizden ve bizim yazı işleri personelinden kaynaklanan bazı gecikmeler var, bunu gördüm. Bunun yanı sıra bize bu konuda yardımcı olan PTT, çünkü 7201 PTT vasıtasıyla tebligatların yapılacağını öngörüyor. PTT personelinden kaynaklanan gecikmeler var ve bir de muhtarlardan kaynaklanan gecikmeler var.

PTT'den Kaynaklı Sorunlar

Şimdi usulsüz tebligat sordu, nasıl olur Sami Bey sordu. Usulsüz tebligatın anlamı şudur: Gerekli özen ve dikkatin gösterilmemiş olması, bu şekilde usulsüz bir tebligat oluşuyor sonuçta, bunun ardından dava hak kaybına sebep olacak bir sonuç doğurabiliyor. Bunu daha sonra ben size anlatırım. Şimdi ben bu üç ayak dedim ya: Mahkeme personeli, PTT ve muhtar, üç etmen var. PTT'den de vardır herhalde arkadaşlarımız, değil mi? 2011'deki toplantıda bayağı bir ağırlıkta sayıları vardı. Şimdi herhalde çok yok değil mi, PTT'den gelen var mı? Yok. Daha rahat olacağız o zaman. Geçen öyle bir ve kendilerini hissettirdiler. Şimdi ben mahkeme kaynaklı gecikmeler, niye mahkeme kaynaklı gecikmeleri öne alıyorum? Tabiri yerindeyse iğneyi önce bir kendimize batıralım. Bizlerden nasıl bu makul sürenin aşılması konusunda tebligat vakaları önümüze geliyor? Bizim kendi kusurumuz, kendi yanlışlarımız, kendi eksikliklerimiz, kendi özensizliklerimiz, buradan başlayacağım. Şimdi şöyle bir örnek, İstanbul'da yaşadığımız bir konuydu bu: Şirket tasfiye halinde bir şirket ve tabii tasfiye halinde bir şirket olunca bu şirketin bir vergi davası var. Bu davayı kim açacak? Şirketin temsilcisi. Şirketi temsilen, şirketin adı davacı bölümünde, dava dilekçesinde davacı bölümünde şirketin adı yazılıyor, temsilen şirketin Elit Elzem diyelim temsilcisinin adını, bunlar takma isimler, gerçek isimler hiç yazmadım, bu sunumda hiç gerçek isim yoktur. Tabii ki şirketin temsilcisi dava

dilekçesini imzalıyor. Bu dava dilekçesi savunma için tebligata çıkarılıyor. Mahkeme personeli tebligat zarfının üzerine kişinin adını yazmıyor, şirketin adını yazıyor. İşte tasfiye halinde X limitet şirketi, adres olarak şirket zaten tasfiye olmuş, şirket yok, şirketin adresini yazmıyor. Temsilcisi demişti ya dava dilekçesinde X limitet şirketini temsilen Elit Elzem'in ev adresi var dava dilekçesinde, tebligatın ona yapılmasını istiyor doğal olarak. Bizim mahkeme personeli adres şirketin temsilcisi Elit Elzem'in ev adresini yazıyor, ama Elit Elzem'i hiç yazmıyor, şirketin adını yazıyor. X limitet şirketi, altına şirketin temsilcisinin ev adresini yazıyor. Haliyle PTT personeli ne yapacak? Gidecek, Elit Elzem'in, şirketin temsilcisinin ev adresinde şirketi arayacak. Olması gereken de bu zaten, burada hiçbir kusur yok PTT'de, tabii gidince burada limitet şirket var mı, Ataköy 9. kısım, işte şu A/15'te şu dairede böyle bir şirket var mı? Yok tabii ki, şirket yok, Elit Elzem de yok, adı yok çünkü tebligat zarfında ve haliyle geri geliyor. Dosya işlemde kaldırılıyor bize bir yıldır 2575 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 26/3'te ve ardından davanın açılmamış sayılmasına karar veriliyor. Davanın açılmamış sayılmasına kararı temyiz karar daha sonra bir şekilde şirket temsilcisi haberdar olunca bu karardan, mahkemeye geldiğini öğrenince itiraz ediyor. Bölge İdare Mahkemesine geldiğinde bölge idare mahkemesi bunu fark ediyor. Burada PTT'den kaynaklı bir sorun yok, burada tamamen mahkemenin kendi tebligat zarfını yazımından kaynaklanan, o yazı işleri müdürlüğünde görevli personeldir o zarfı yazan, bu zarfı yazmasının ardından müteselsilen yazı işleri müdürü de sorumludur ve ardından bunu bu şekilde tebligata çıkarmasına izin veren mahkeme başkanı da bence burada aynı özensizlik ve dikkatsizliğin içerisinde rol almışlardır. Bu bizim böylesi, burada ne kadar bir süre geçmiş? 1,5 yıl bir gecikme var. 1,5 yıl da çok azami bir süredir böylesi bir dosya için, hani dedik ya dava karmaşık bir dava, karmaşık bir dava değil bu. İnsan Hakları Mahkemesi zaten hiçbir dosya için motamot bir sonuçlanma süresi öngörmüyor. Bu arada ekstra bir bilgi olarak söylüyorum, Sami Bey dedi ya sinerji yaratacağız karşılıklı diyalog içerisinde, ben size küçük bir soru sorayım. Adil yargılama ne zaman başlıyor? Ben size söyleyeyim hemen, ithamla başlar adil yargılanma, yani mahkeme boyutu, mahkeme safhası başlamadan adil yargılanma hakkı başlıyor. Peki, sorumu devam ettiriyorum: Adil yargılama ne zaman biter, adil yargılama hakkı ne zaman bitiyor, ne zaman sona erer? Mahkeme kararı kesinleşmesi diyeceksiniz, doğru mu? Yok, mahkeme kararının kesinleşmesi değil, mahkeme kararının infazıyla adil yargılanma hakkı sona erer ve infaz da yetmiyor, hatta infazın görülmesi de lazım.

Mahkemeden Kaynaklı Sorunlar

Şimdi niye bunu söyledim? Adil yargılanma için kesinkes bir süre, makul bir süre tayini yapmıyor İnsan Hakları Mahkemesi hiçbir konu için, sadece kendisi nitelendirme yapar bağımsız bir şekilde diğer mahkemelerin ulusal

değerlendirmelerinden bağımsız, ayrı olarak kendisi bir ad koyuyor. Ne için ad koyuyor? Sadece o başvuru için, o dosya için, genel hiçbir şekilde nitelendirme hiçbir dosyasında yapmaz zaten İnsan Hakları Mahkemesi, sadece o dosyaya özgü “*ben burada böyle yaklaşıyorum, bunun özelliği budur*” diyerekten kriterlerini koyar. Şimdi bu basit bir dosya, o yüzden 1,5 yıllık gecikme çok uzun bir gecikmedir. Daha bu başa dönecek biliyor musunuz, davanın açılmamış sayılmasına karar itirazdan kaldırılınca mahkeme usulle ilgili bir karar olduğu için bölge idare mahkemesi kendisi yerine geçip karar vermez, dosyayı mahkemesine geri gönderir, mahkeme sıfırdan yeniden yargılama yapacak. Nedir yargılama? Daha baştayız. Dava dilekçesi tebligat savunmaya çıktı, savunmadan tekrar cevaba cevap, savunmaya cevap, cevaba cevap, replik düplik bitecek, ondan sonra mahkeme oturup esastan bir karar verecek. Arada başka usulü bir şeyler olursa onu da bilemiyoruz.

Şimdi ikinci vakamıza gelelim yine bizim mahkemelerden kaynaklı sorunlarımızdan, burada da X limitet şirketi gümrükle ilgili bir dava bu. Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığına karşı açılmış, dava kabul kararı veriliyor, davacının lehine bir karar veriliyor. Bu karar davalı idarece temyiz ediliyor. Danıştay 7. Dairesinin görev alanına giren bir konu bu ve 9. Vergi Mahkemesi kararı hakkında şöyle bir temyiz kararı veriliyor: Dosyanın tekemmülünün sağlanması. Bu ne demek? Sen dosyayı tekemmül ettirmeden bana göndermişsin demek. Bu temyiz bozma gönderme kararının gerekçesi de şu: Ben dosyayı inceledim 7. Daire, davacı şirketin dava dilekçesinde bildirdiği ve davalı idarenin birinci savunma dilekçesinde tebliğ edildiği adrese tebligat yapılamaması üzerine dava aşamasında diğer tebligatların Tebligat Kanunu 35. maddesi uyarınca yapıldığı, mahkeme kararınınsa davacının bilinen adresine tekrar tebligata çıkarılıp, iadesi üzerine yine anılan 35. madde uyarınca -35. maddeyi biliyorsunuz, tahriken tebliğ- daha önce bir tebliğin yapılmadığı, ancak tebliğ evrakının üzerine tebliğ mevzuunun yazılmadığı ve mahkeme kararının davacıya tebliği gereken nüshasının dosyada bulunduğu, yani içi boş, bunu anladık, değil mi? Tebliğ zarfının içerisinde mahkeme kararı yok. Bu kimin sorunu? Yine kalemin, bizim mahkememizin bir sorunu ve bu durumda mahkeme kararının bir nüshasının 7201 sayılı Yasanın değişik 35. maddesinin 2. fıkrası uyarınca davacının filan adresine ait binanın kapısına asılarak tebliğinin sağlanması suretiyle dosyanın tekamül ettirilmesi gerekmektedir. Yani ne diyor? Sen dosyayı daha tekemmül ettirmeden benim önüme göndermişsin, ben bunun temyiz incelemesini yapamam. Bu ne kadar bir süre almıştır? Nereden baksanız yine burada da 1,5 yıllık bir süre. Danıştay 7. Dairesinin önüne geldi, 7. Daire bunu inceleyecek, inceleyemedi, geri gönderdi, tebligatı sen tamamla dedi, tebligat tamamlıyorsunuz, daha sonra ancak tekrar 7. Dairenin önüne gelecek, 7. Daire o zaman temyiz incelemesini yapabilecek, 1,5 yıllık bir gecikme. 7. Daire bunu bozarsa tekrar başa dönecek. Bu da önemli bir bizim için örneklerden,

hatta bunlar çoğaltılabilir, ben sadece böyle ana hatlarıyla sizlere belirgin örnekleri seçtim.

Şimdi muhtarlıklardan kaynaklı gecikmeler, tabii muhtarlıklar çok önemli tebligatların yapılması, usulüne uygun olarak gerçekleştirilmesi konusunda. Şöyle bir örnek seçtim bununla ilgili olarak: Bir ödeme emri iptali istemiyle dava açılıyor ve davayı reddediyor idare mahkemesi. İdare mahkemesi kararına İstanbul Bölge İdaresinde itiraz ediliyor ve itiraz kabul ediliyor ve vergi mahkemesi kararı bozuluyor. Bozma kararında şöyle bir gerekçe var: İhbarname aşamasında gerekli özen gösterilerek davacının yeni adresine kolaylıkla ulaşılabilecekken, şimdi ben burada biraz giriş yapayım bu konuyla ilgili, ödeme emri 6183 sayılı Yasa uyarınca düzenleniyor biliyorsunuz, ama bir alacağın ödeme emriyle tahsili aşamasına geçilebilmesi için kesinleşmiş bir kamu alacağının söz konusu olması lazım. Kesinleşme de nedir? Ödeme emrinden önceki aşama, yani 6183/37 uyarınca bir ihbarname ya da diğer adı tebliğname veya ödemeye çağrı mektubu şeklinde bir ön işlemle ilgili bilgi verilmiş olması ve bunun da usulüne uygun bir şekilde kişiye ulaştırılması lazım. Ancak bu şekilde o bildirim gerçekleştirilmişse usulüne uygun amme alacağı kesinleşmiş olur ve ardından ödeme emriyle takibi yapılacak aşamaya geçilebilir. Şimdi burada onu söylüyor mahkeme, onu yakalamış bölge idare mahkemesi, ihbarname aşamasında gerekli özen gösterilerek davacının yeni adresine kolaylıkla ulaşılabilecekken ve mükellefin yeni adresi bu şekilde bilinen bir adres olmaktadır adresin bilinmemesi halinde başvurulabilecek bir tebliğ şekli olan ilan tebliğ yöntemine geçilerek kesinleştiğinden bahisle davacıdan alacağın cebren tahsili için adına tanzim ve tebliğ olan dava konusu ödeme emrinde hukuka ... bulmamıştır. Bunu nasıl okuyoruz? Burada ihbarname aşamasında tebligatı yaptım diyor ben idare, oysa Milli Emlak Müdürlüğü bu ihbarnameyi normal yollarla PTT vasıtasıyla tebligatı usulüne uygun gerçekleştirememiş ve bunu ilan tebliğe geçirmiş, ilan tebliğ yoluyla tebligatını yapmış. Oysa ilan tebligat yolu öyle hemen başvurulabilecek bir yol değildir. İlan tebligata gidilmeden önceki bütün yolların denenmiş olması lazım. Nedir bu? İşte muhtarlıkta gittik, bulamadık. İşte 7201'in ilgili maddeleri ve bunu komşusunun evinde bulunmayınca komşudan şerh alınır, ona imzalatılır, beyanı alınır, imzalatılır ve ardından bu tebliğ parçası muhtara bırakılır ve muhtara bırakıldığı da yine o komşuya bildirilir ve kapıya da asılır. Size tebligata geldik, bulamadık, tebliğ evrakını muhtara bıraktık diye kapısına yapıştırılır. Usul budur, bunları gerçekleştirilmeden ilan tebligata geçilemez. Bunların yapılmamış olduğunu bölge idare mahkemesi tespit etmiş ve burada 2005 yılında tesis olunan ödeme emri 2006 yılında dava konusu yapılmış ve 2008 yılındaysa Bölge İdare Mahkemesi esasın davacı lehine karara bağlamış. Dolayısıyla burada muhtarlığın bu konudaki burada kararı az önce beraber okuduk, ulaşılabilecek adresi var, muhtarın kayıtlarında var. Yeni adres bildirilmiş. Yeni adresin bildirilmemesi

sonucu ilan en tebligat yoluna kadar gidilmiş. Yeni adres varmış kayıtlarda, onu görüyoruz. Davacı onu belirtiyor ve muhtar kayıtlarında var.

Adreste Tanınmıyor İbaresini

Diğer bir örnek vergi ziya cezalısı bir tarhiyat yapılıyor ve 6. Vergi Mahkemesinde dava açılmış. Vergi Mahkemesi dava ... (35.39) davacıyı da tebligata çıkarmış, ancak adreste tanınmıyor diye bir iade geliyor. Dolayısıyla dosya az önce de söyledik, 26/3 fıkra işlemden kaldırılıyor bir yıl süreyle, daha sonra bir yılın bitmesiyle davanın açılmamış sayılmasına karar veriliyor ve bu karara muttali olduğunda bir şekilde davacı itirazda bulunuyor. İstanbul Bölge İdare Mahkemesinin önüne geldiğinde bölge idare mahkemesi ara karar yapıyor. Niye ara karar yapıyor? Gerçekten o kişi o adreste mi, değil mi, bunu kimden soruyor? Muhtarlardan soruyor. 25.10.2008 ... (36.25) ara kararı mahalle muhtarlığından davacı X'in mahallesi işte Enver Caddesi Yılmaz Kardeşler İş Hanı, 20/4 İstanbul adresinde davalı savunmasını davacı adının tebliğ edilemediği adreste tanınmıyor yazısıyla iadeli tarihi işaret ederek, bu tarihte bu isimli davacının ikamet edip etmediğini veya kimin ikamet ettiğini o adreste, bunu soruyor. İlgili belge ve kayıtların onaylı örneklerinin gönderilmesi istenmiş ve muhtarlığa da 10 gün süre tanınmış. Ara karar gereği yerine getirilmemiş. Bunun üzerine Bakırköy Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunuyor mahkeme ve buradan da şunu anlıyoruz: Tebligat konusunda özensiz, çünkü o kişi orada oturduğu belli. Çünkü kendisi daha sonradan ikametgah belgesi getirip, dosyaya koyuyor.

PTT kaynaklı gecikmeler, bu örnekleri fazla çoğaltmayacağım. Bizimle ilgili çok örnek var, muhtarlıklarla ilgili de çok örnekler var, PTT kaynaklı örnekler çok çok daha fazla haliyle doğrudan muhatap onlar olduğu için bu tebligat konusunda. Şöyle bir örnek: Bir dava açılıyor. Bu dava reddediliyor ve itiraz. Bu çok böyle benim önemseydiğim örneklerden. İtiraz ediliyor, itiraz aşamasında itiraz süre yönünden reddediliyor. Tabii haliyle bu itirazın süre ret kararına azlık oyu var ve azlık oyunda özellikle ben ona vurgu yapacağım. Şimdi buradan siz anlayın azlık oyunun haklı mı, haksız mı olduğunu. Şimdi şahsın imzası alınmadan veya imzadan imtina ettiği şerhi düşürmeden yasanın 20. maddesine uygun bir tebligat sayılamayacağından ayrıca iki kez tebliğ yapılamadığı belirtilen aynı adrese üçüncü kez gidildiğinde davacının annesine tebligat yapılmış olduğu dikkate alındığında, yani iki kez gidilmiş, tanınmıyor, iade, ama üçüncü kez gidildiğinde annesine tebligat yapılıyor. O evde oturuyor o şahıs. Önceki tebligat girişimlerinde gerek PTT görevlisinin, gerekse muhtarlığın gerekli özeni ve dikkati göstermediği, dolayısıyla davanın dava ret kararına muttali olduğunu belirttiği tarihin tebliğ tarihi olarak kabul gerektiği ve itirazın süre yönünden reddine dair kararın bozularak işin esasına girilerek davanın karara bağlanmasının hukuka ve usule uygun olduğu gerekçesiyle çoğunluk görüşüyle

oluşan itirazın reddine dair karara katılmıyorum diyor. Buradan da ne anlıyoruz? Daha önce gönderilen ve tebliğ olunamayan mahkeme kararı aynı PTT görevlisi tarafından aynı adrese sonraki gidişinde tebligatı yapabiliyor. Burada gerekli özen gösterilmemiş, bu PTT görevlisinin özellikle özensiz davranışı.

Av. SAMİ AKDAĞ- Gene konuşacağız değerli katılımcı arkadaşımız, soru-cevap şeklinde gidelim. Bazı tespitlerimiz var, hani daha böyle can alıcı noktalara temas ederek gidersek, örneğin şimdi bir sorum olacak size. Biliyorsunuz imar uygulamalarında -idare hukukçusunuz- 1/100 000'lik planlar var, 50 000'lik planlar var, 25 000'lik planlar var, bunların detayına girmeyelim. 5 000'lik planlar var, nazım imar planları, bir de 1 000'lik imar planlar var. Ben Almanya'dayım, Almanya'da çalışıyorum. Para biriktirdim epeyce, Türkiye'de yatırım yapmak istiyorum. Bir gayrimenkul aldım ve Almanya'dan Türkiye'ye 20 yıldır gelmişliğim yok. Nerede diyelim, Hadımköy'de bir gayrimenkul, Arnavutköy'e bağlı, Arnavutköy Belediyesi orada bir imar uygulaması yaptı ve gayrimenkulü büyük oranda yola gitti imar uygulamasıyla ya da ... planlarda yola gitti, daha sonraki uygulamada yola gitmiş olması sebebiyle de kamulaştırma işlemine tabi tutuldu. Çünkü 1 000'lik planlarda kamulaştırma işleminde 1 000'lik plana göre işlem yapılıyor demektir. İlçe belediyesinin alanına girdi demektir ve gayrimenkulüm kamulaştırıldı, parası da bankaya yatırıldı. Bana da tebligat yapıldı-yapılmadı, bir şekilde geçirildi. Aradan geçti 20 yıl, 20 yıl sonra geldim Türkiye'ye, bizim gayrimenkul yok, ara ara yok, yerinde değil. İmar uygulamasıyla biliyorsunuz hamur sistemi her yere atabiliyor, hukukçu arkadaşlarımız bilir. Şimdi 20 sene sonra ben bu konuyu bir hukukçu olarak size getiriyorum. Diyelim ki emekli oldunuz, avukat oldunuz, size geldim, iyi bir de hukukçusunuz, imar hukukçusunuz. Benim bu davama bakar mısınız dedim. Şimdi vaziyete bakın, bir tarafta devlet, koskoca Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bir tarafta mahkeme, Türkiye Cumhuriyeti Devleti devletiyle milletiyle bir bütündür, mahkemesi ayrı değil, devleti ayrı değil. Öbür tarafta vatandaş, bugün Avrupa İnsan Hakları -bu yaşanan olaylar, meslektaşlarım beni teyit ederler- bir tarafta vatandaş ve arkasını, sırtını haklı olarak Türkiye Cumhuriyeti Devletinin imza attığı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin teminatı altında Avrupa İnsan Haklarını da arkasına almış bir vatandaş, ne diyorsunuz bu duruma? Hukukçu kimliğinizle söyleyin.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Şöyle, biz hiçbir davaya bakmazlık edemeyiz. İdari yargı önüne getirilmiş olan bütün davalara idare mahkemeleri, vergi mahkemeleri, diğer mahkemeler için de aynı şey geçerlidir, bakılır, usulüne uygun bir dilekçe verilmişse, gerekli harçlandırmalar yapılmışsa, şimdi tabii bizim davanın incelemeye alınıp...

Av. SAMİ AKDAĞ- Çok özür dileyerek bir şey daha söyleyeyim. Bu cümleyi söylemem lazım, hukukçu arkadaşlarım anlar. Sübjektif sonuçları olan idari işlemler tebliğe tabidir.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Şüphesiz evet.

Av. SAMİ AKDAĞ- Sübjektif sonuçları olan hukuki işlemler.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Şöyle, ben onu bitireyim. Biz dava dilekçesi üzerine bir ilk inceleme yaparız. İlk inceleme konularımızda İdari Yargılama Usulü Hukuku Kanununun 14. maddesinde sayılmıştır. Şimdi görev, yetki, ardından ehliyet, idari davaya konu olabilecek kesin yürütmesi zorunlu bir işlem var mıdır, değil midir incelemelerin ardından sonuçta altta davanın süresinde açılıp açılmamış olduğu hususuna biz geleceğiz.

Av. SAMİ AKDAĞ- Biraz daha katkıda bulunmak istiyorum. Ben adil yargılamanın alt bileşenleri olan hak arama özgürlüğü, hukuki dinlenilme hakkı bileşenleri bağlamında, çünkü burada bir hukuki dinlenilme meselesi var, oraya taşımak istiyorum.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Şimdi bizde dava açma süresi kamu düzeniyle ilgili olduğundan yargılanacak işlem veya eylem ne ise, onunla ilgili ilk etapta bizim kendi Usul Kanunumuzda genel dava açma süresi için öngörülmüş olan sürede açılmış mı, açılmamış mı, ona bakarız. Ardından özel bir kanun varsa bununla ilgili, biz ona da ayrıca bakarız. Şimdi tabii burada farklı bir durum var. 20 sene önce bir imar uygulaması, imar uygulamasının ardından 20 sene geçtikten sonra açılmış bir dava, işte bu davayla ilgili olarak biz kanunla öngörülmüş olan bu süreyi burada motamot uygulayamayacağız. Biz burada ne yapılabilir, bizim Danıştayımızın kendisinin geliştirmiş olduğu içtihatlar var. Biz bu içtihatlardan hareketle bu davayı süresinde görebilir miyiz incelemesine başvuru yapacağız. Nedir mesela, size tipik örnek söyleyeyim. Mesela, bir zarar, ameliyat olmuş, fakat ameliyatın ardından ameliyattan kaynaklı bu zararı 10 sene sonra hissedilmiş, zararı 10 sene sonra ortaya çıkmış. Biz kalkıp da burada işte bizim matbu bir sene içerisinde herhalde ... dava açacaktım veya pardon, bir sene normal dava açma süresi başvuru yapacaksın idareye, işte bunu geçirmişsin diyemeyiz. 5 sene her halükarda bir dava açacaktım, yine genel bir dava açma süresidir bu da, bunu da açarız biz, zararın idariliğinin hissedildiği zaman nedir? 10 sene sonra. Bunu bir şekilde ispatlayacak kendisi.

Şimdi gelelim sizin meseleye, 20 sene geçmiş. Şimdi bu 20 sene boyunca hiçbir şekilde haberdar olmamış, tebligat yapılmamış. Normalde tapulu malikse buna bir tebligat çıkarılır, bir şekilde ulaşılır, ama ulaşılamıyor. İdarenin kendisine ulaşmadığını söylüyor, tebligat yapılmadığını söylüyor, idare de ulaştığına dair bir

belge sunamıyorsa, bir tebligat yapılamamışsa 10 sene boyunca, buna yurtdışında olduğunu da belgeliyor ya, burada tekrar söylüyorum, hakkın özü zedelenmemesi için bu davayla ilgili bence bir dilekçenin tebligatı yapılır, savunmalar alınır, belgeler hemen ilk incelemeden reddedilme süre yönünden işin esasına girilir diye ben Danıştay içtihatlarından, 6. Dairenin içtihatlarından hareketle bunu söyleyebilirim, ama bunu söylerken bu konuda motamot böyle kararımız var bu konuyla ilgili diyemiyorum. Genel hakkın özü bakın tekrar söylüyorum ve bu ayrımları da söylüyorum, ayrıntıları da söylüyorum, idare tebligat yapmadığını ispatlayacak, idare tebligat yapamadım diyecek, davacı da kendine tebligat yapılmadığını söyleyecek. Bu çerçevede bu dosyanın esasına girilir. Anlaştık.

Av. SAMİ AKDAĞ- Aslında burada farklı bir pencere açılıyor diyebilir miyiz? Örneğin, adil yargılama diyoruz da, meseleye sadece adil yargılama perspektifinden bakmanın yeterli olmadığı sonucunu çıkarabilir miyiz? Çünkü burada adil yargılamadan daha öte “**adil yönetim**”, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurumlarının tebligat meselesi bizi nereye götürüyor, tebligat olayı çünkü bugünkü toplantı konumuz tebligat olduğuna göre Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi sadece olaydaki tebligatın adil yargılamaya olan tesirleri bakımından bir inceleme yapabiliyor. Çünkü tebligat sadece yargılama sürecinin parçası değil, kazai tebligatlar olduğu gibi idari tebligatlar da var. Dolayısıyla her idari tebligat kazai yargı sürece konu olacak değil, yargıya konu olacak değil. Dolayısıyla tebligatın bir de idare boyutu var ki, bence tebligatın şu anda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ya da başka bir kurumun denetim ya da yaptırım mekanizması olmayan, idari faaliyetlerle ilgili bir alana ilişkin bir rolü de var. Dolayısıyla bu konu tebligatın insan hayatında, devlet-insan ilişkilerinde, insan hayatında ne kadar mühim bir rol oynadığını göstermiş oluyor. Çünkü bu insan neticede gayrimenkulü 20 sene üzerinde tasarrufta bulunamadı, iradesi dışında elden çıktı, vatandaş devletinden adil yönetim de talep edebilmeli, tebligat buna ilişkin de bir problem diye bir sonuç çıkarabiliriz herhalde, değil mi? Çünkü bu Avrupa İnsan Haklarının ilgi alanına da girmiyor, değil mi?

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Evet. Şimdi ben burada anlatacaklarımı bu şekilde bitirmiş olayım. Başka bir konuya geçeceğim zira. 2011 yılındaki toplantıda da ben bunu önermişim zaten, PTT memuruna, daha doğrusu şöyle, dava dilekçelerinde davacılar veya avukatlar mutlaka cep telefonlarını ya da mail adreslerini yazmalılar. Bu aşamada bunu önermiştik 2011 yılında, benim önerim bu ve bu dava dilekçesindeki mail adresi veya cep telefonu saklı gizli değil zaten artık, bu özel hayata da çok girmez. Tebligat zarfının üzerinde yazılı olsun, mahkeme bu dava dilekçesinden aldığı mail adresini veya cep telefonu hangisiyse, onu tebligat zarfına yazdırsın. Tebligat için gitti PTT görevlisi, bulamadı. Geri döndü PTT merkezine, kendi ofisine geldi, genel bir telefonla, öyle PTT idaresine ait bir telefonla o telefona

mesaj göndersin. Filan tarihte geldim, şu mahkemeden şöyle bir tebligat vardı, sizi evde bulamadık, cep telefona mesaj, işte tebligat zarfınız muhtarlıktadır veya dairemizdedir şeklinde veya PTT'nin bilgisayarı kullanılarak mail adresine mail gönderilsin. Geldik, bulamadık sizi, işte size bunu bildiriyoruz, filan yerededir alındınız, bunu önermiştik. Şimdi tebligat, Elektronik Tebligat Yönetmeliği...

Av. SAMİ AKDAĞ- Şimdi arkadaşımıza onu aktaralım.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- İşte Elektronik Tebligat Yönetmeliği bunu bence bir çözüme kavuşturmuş oluyor bu haliyle ve ben bunu şöyle zaten bitirmiştik: Elektronik Tebligat Yönetmeliği bir aşamadır, aynı zamanda bir samimiyet testidir. Ben bunu böyle değerlendiriyorum. Niye samimiyet testi adını koyduk? Çünkü gerçekten tebligatın yapılması konusunda eksiksiz davranmak istiyorsak, önemsiyorsak bunu, bunun yolu budur zaten, çağımız 21. Yüzyıl teknoloji çağı. Şimdi ben bu 7. maddeye o zaman girmeyeyim artık, daha sonra gerekirse girerim. Ben şimdilik son veriyorum, daha sonra geri döneceğiz herhalde.

Av. SAMİ AKDAĞ- Biz burada sorunları konuşmak istiyoruz, meselenin olumsuz yanlarını konuşmak istiyoruz. Tabii öğleden sonra elektronik tebligat konusunda sunum yapacak olan arkadaşlar bize bu konuda gerçekten doyurucu bilgiler verecekler, ancak bugün e-devlet olayı Avrupa'da 2000 yılında hayata geçirilmiş bir projedir. Lizbon stratejileri, entegrasyon standartları diye bir kavram var. O kavram çerçevesinde e-devlet, e-ticaret, e-adalet, dolayısıyla gitgide bu e-tebligat olayına kadar götürüyor bizi, fakat bugün dünya, dünyadaki çağdaş ülkeler e-devlet olayını hemen hemen bitirmiş durumdadır aldığım bilgilere göre, şimdi m-devlete geçmişler. M-devletin ne olduğunu da değerli arkadaşlarımız, Demet Hanım siz gülümsediniz, biliyorsunuz. Evet, m-devlet mobil devlet, artık cep telefonlarımızdan devletin her kurumuyla irtibata geçebileceğiz arkadaşlar. Yani hayal edemeyeceğimiz kadar değişim ve dönüşümün eşliğindeyiz şu anda, muhtemelen cep telefonumuza yazacağımız her bir soru bize o konuyla ilgili geri cevap: Ne zaman emekli olacağız? Tak tak hemen cevap gelecek. İşte arabamın ne zaman nerede, değil mi? Her bilgiyi alacağız. Belki bir tek bilgiyi alamayacağız, ne zaman öleceğimizi bilemeyeceğiz. Bütün bilgileri cep telefonumuzla elde etme imkânımız olacak. Dolayısıyla bu konu öğle sonrası arkadaşlarımızın konusu, ama ben size Akif Bey, önemli bir soru sormak istiyorum. Son gelişmeler, ben bunun somut olumsuz örneklerini çok görüyorum. Bilmem bilirsiniz, yeni bir meslek var. Sanki böyle bir ara mekanizma gerekli gibi geliyor bana, hani sabahkiyle öğlenki arasındaki açıklığı, farklılığı, makas açıklığını giderecek yepyeni bir mekanizmaya ihtiyaç var. Bununla ilgili bir çalışma yapılması gerekiyor. Duydunuz mu bilmem, mekatronik diye bir meslek var. Yeni türedi bu, robot teknolojisi arkadaşlar, mekanikle elektroniğin bileşimi. Ben de şimdi gelirken böyle bir mekanizma düşündüm. Klastronik diye, klasik ve elektronik tebligat arası,

çünkü birbirine çok zarar veriyor şu anda. Yüksel Bey, hoş geldiniz bu arada. Siz bize çok zarar veriyorsunuz, klasik tebligata çok büyük zararınız var, neden? Çünkü klasik tebligatta çok ciddi açıklar var. Elektronik teknoloji şimdi o açıklardan Türkiye Cumhuriyeti Devletinde yargıya korkunç bir zarar veriyor. Söyleyeyim, bu benim tespitim, iki tane tespitim var. Biri sizinle ilgili, geleceğim. E-devlet uygulamasıyla artık vatandaş hakkında dava açıldığında devlet diyor ki, senin hakkında böyle bir dava var, bak, benden duymuş olma, tedbirini al. Yarın öbür gün tebligat da gelecek, bak, tebligat yolda, sen de nüfusa koş. Vatandaş gidiyor nüfusa, bir telefon uyduruyor, telefon aboneliği uyduruyor çok kolay, diyor ki, adresimi değiştirdim. Eskiden muhtarlardan değiştiriliyordu biliyorsunuz, iki tane çarpıcı tespitim var. Şimdi mahkeme müdürleriyle görüşüyorum, bana bunu hep anlatıyorlar. Ya diyorlar avukat bey, biz zarfı daha katlamadan vatandaş bizi arıyor, davanın ıçığını cıcığını soruyor nedir bu dava diye, ne kadar vahim bir durum. Tebligatın amacı bu değil ki, e-devletin amacı da bu değil. İkincisi, bu daha vahim, Cenk Bey, diyelim ki hakkımda bir dava açtınız, ihtiyati tedbir talep ettiniz. Daha siz tedbir kararı alamadan, ben e-devletten öğreniyorum ve gidiyorum, tedbirimi alıyorum. Siz ihtiyati tedbiri uygulayana kadar ya da ihtiyati haczi evet, canlı örneğini yaşadık biz, siz onu uygulayana kadar aslında bugün paylaşacağımız şeyler gerçekten meslek hayatımızda bazı şeylerin artık eskisi gibi olmayacağını da gösteren bilgiler olacaktır. 2011 yılından beri biz 30 kişilik bir ekip olarak bu konuda çalışıyoruz. Aslında biriktirdiğimiz bilgilerin hepsini size anlatabilsek oturur, bizimle ağlarsınız arkadaşlar, gerçekten tebligatta çok ciddi problemler var ve şu an elektronik tebligatla klasik tebligatın mutlaka barıştırılması, birbirine entegre edilmesi gerekiyor. Dolayısıyla örneğin, şimdi geliyorum, değiştirilen adreslerin eskiden muhtarlardan ikametgah ilmühaberi izi sürülerek tespiti mümkündü, yapılıyordu ve muhtar iz takip ettirebiliyordu. Vatandaşa diyebiliyordu, senin muhatabın şu adrese gitti. Şimdi muhtarların önündeki ekran her ne kadar mernise mahalleleri bazında girebiliyorlarsa da merniste nakil gidilen adresi görme imkânları yok. o yüzden bu konuda size söz vermek istiyorum, bu konuda söyleyeceklerinizi isterseniz buradan başlayın, isterseniz kendi hazırladığınız noktadan başlayın derim, teşekkür ederim.

AKİF AK

Muhtarlar Derneği Başkanı

Şimdi öncelikle ben bu konuyu niye tartışıyoruz, kısaca ona değinmek istiyorum. Bildiğiniz gibi ülkemizde bir kanun veya bir genelge çıkarken ilgili kurum ve kuruluşların hiçbir zaman görüşü ve önerisi alınmıyor. İşte o yüzden biz bunları tartışıyoruz. Aslında bu kanunlar çıkmadan önce, tebligatlar veya doktorlarla, sağlıkla ilgili kanun çıkarken avukatların, hâkimlerin, savcılarının görüş ve önerileri alınsa çıksa, biz bunları tartışıyor olmayacaktık şu an. Öncelikle Sayın Sami Beye çok teşekkür

ediyorum, bizleri bir araya getirdi. Aşağı yukarı iki senedir hep bunları tartışıyoruz, yeter ki bunlar sağlıklı bir şekilde uygulansın diye. Şimdi zaten Selami Bey gerekli şeyleri söyledi: *“Üç ayağı var bunun bu tebligatların aksamasında; birincisi mahkemeden kaynaklanan, ikincisi PTT’den kaynaklanan, üçüncüsü de biz muhtarlardan kaynaklanan sebepler”* dedi. Ben kısaca şöyle söylemek istiyorum: Tamam, muhtarlardan da kaynaklanan sorunlar var, ama şimdi 7201 sayılı Kanunda gayet açık ve net diyor ki: *“Tebliğ memurunun beyanı üzerine muhtar evrakı almakla azası veya zabıta müdürleri, amirleri almakla yükümlüdür”* Başka bir görevimiz yok. Biz bunu defalarca PTT Genel Müdürlüğüyle, Ulaştırma Bakanlığı, İçişleri Bakanlığıyla görüştük, bizim bu konuda başka hiçbir yetkimiz yok. PTT memuru gelir, ben bu tebligatı bırakıyorum der, muhtar imzalar, alır. Yani ben bunun adresini araştıracağım, ben bunun olup olmadığına bakacağım diye bir yetkimiz yok. Ne zaman muhtarlarda suç teşkil eder? Tebliğ memuru evrakı bırakıyorum deyip de muhtar almazsa, o zaman suç işlemiş olur. Başka hiçbir yetkimiz yok. Fakat biz ne yapıyoruz? Senelerdir PTT memurlarıyla bir aile gibiyiz. Geldikleri zaman tebligatın da sağlıklı olması için alıp onu inceliyoruz. Bakıyoruz kendi kayıtlarımıza, daha önce biliyorsunuz muhtarlıklar kayıt yapıyordu, nakilleri muhtarlıklar yapıyordu. Şimdi bu mernisle değişti. O zaman yardımcı oluyorduk, yeter ki tebligat yapılsın, davalar uzamasın diye yardımcı oluyorduk. Yani işimizi gücümüzü, hatta bir-iki saat kadar tebligatla uğraşıyorum ben, 7 tane postacı çalışıyor benim mahallemde, bakıyorum, yardımcı olmaya çalışıyorum. Şunu yapmıyoruz: PTT memuru ya ben bu evrakı bırakıyorum veya bu evrakı bulamadım yerinde, iade ediyorum, kaşeni bas, mühürle işini yapmıyoruz, ama tek görevimiz de bu. Sayın Selami Bey, bir suç işliyorsa muhtar almazsa ancak suç işleyebilir, ama ben adresine gideceğim, bakacağım, haber vereceğim gibi bir yetkimiz yok.

Muhtarlar Yardımcı Oluyor

Şimdi 2006 yılında 5490 sayılı bir Kanun çıktı Nüfus Vatandaşlık Genel Müdürlüğünden, bu kanunda eskiden muhtarlıklar arasında kayıtlar, mahalle sakini geliyordu, mahalleye taşındığı zaman kaydını yapıyordu, giderken de ben şuraya taşındım, nakil adresi alıyordu. 2006 yılında çıkan mernis adres kayıt sistemiyle ilgili bu işleri artık nüfus müdürlüklerine devrettiler. İkametgahın ismi değişti, yerleşim yeri belgesi oldu. Vatandaş nüfus müdürlüğüne gidiyor, adres kaydını yaptırıyor. Yaptırdıktan sonra da muhtarlığa uğrama gibi bir zorunluluğu yok, çünkü mernisle gözükmüyor. Şimdi biz bunu defalarca ben ayriyeten İstanbul Muhtarlar Derneği Başkanı sıfatının dışında Türkiye Muhtarlar Konfederasyonu genel başkan yardımcısıyım, bunu bakanlıklarımızla görüştük, fakat bir netice elde edemedik. Şimdi bu adres kayıt sisteminde kayıt olduktan sonra benim mahalleme taşınalı ben tanımadıktan sonra benim orada muhtarlık yapma gibi bir lüksümün olmaması gerekir

dedik. Çünkü muhtarlıkların görevi mahallesine taşınanların ve mahallesiyle ilgili sorunları çözme aşamasındadır. Nitekim bu kanun çıktıktan sonra tebligata çok büyük bir sekte vurdu. Nasıl vurdu? Şimdi biz daha önce gelen tebligatları sistemimizden kayıtlara baktığımız zaman bakıyorduk, işte kim? Akif Ak. Bakıyorduk, hangi adreste oturuyor? Burada, tamam alıyorduk tebligatını. Baktık Akif Ak nerede, nereye taşınmış? Kastamonu'ya taşınmış. Diyorduk ki, Kastamonu şu ilçesine nakil almış diye bunu gergi mercie gönderiyorduk. Bunu da o merci yeni adresine gönderiyordu. Fakat şimdi 5490 sayılı Kanun çıktıktan sonra tek bir şeyde müdahale edebiliyoruz, yardımcı olabiliyoruz. Eğer tebligat üzerinde TC numarası varsa adres kayıt sisteminden bakıyoruz, görevimiz olmadığı halde, yetkimiz olmadığı halde yardımcı olmak için bakıyoruz, sadece benim mahalleimde oturuyorsa onu görebiliyorum. Başka ilçeleri görme gibi bir lüksüm yok. Nereye gittiğini görme gibi bir lüksüm yok. Şimdi bundan kaynaklanan sorunlarla tebligatlar ben 1994'te muhtar oldum. Muhtar olduğum zaman bana günde 8, bilemediniz en fazla 10 tane tebligat geliyordu. Şimdi 500'den aşağı tebligat gelmiyor. Yani İstanbul'da 965 muhtarlık var, artık bunu hesaplayın. En son hele şu trafik cezalarından sonra aldı başını gidiyor. En çok da hız aşamasında onu söyleyeyim özellikle herkese, Taksim Tünelini yeni yapıldı biliyorsunuz, oradan 50'den fazla geçtiğiniz zaman 52'yle geçseniz de 166 lira para cezası geliyor. Bir arkadaşımız var, orada bir otelde çalışıyor, bir hafta içinde 2 500 lira ceza ödedi sırf oradan, lütfen onlara dikkat edin, bu da bir ikazım olsun size. Hal böyle olunca kayıtlar muhtarlıkta olmadığı için biz artık pek fazla yardımcı olamıyoruz. İkincisi, işyerleri sıkıntısı, işyerlerinin kayıtlarını da biz tutmadığımız için sadece postacının beyanıyla bunları alabiliyoruz.

Adil Yargılanmaya Adil Tebligat

Şimdi adil yargılanmadan sonra ben de adil tebligat diyorum. Ben de İstanbul İnsan Hakları Kurulu üyesiyim, bu davalara biz de bakıyoruz bakanlıktan gelen davalara da, şimdi öncelikle ben şunu savunuyorum: Bir tebligatın adil yapılabilmesi için önce ben şu zaman mefhumuna bakmak istiyorum. Tebligat hangi saatlerde yapılıyor? İşte posta saat 08.30'da çıkıyor, akşam 16.00'ya kadar bu tebligatı yapmak zorunda, dolaştırıp veya muhtarlığa bırakmak zorunda. Şimdi ben soruyorum buradaki arkadaşlara, kim bu saatler içinde evinde oturuyor? Çoğumuz çalışıyoruz, bulunamayacağız. Şimdi böyle olduğu zaman tebligatın adil yapıldığına ben inanmıyorum. Çünkü bir mernis kayıt sisteminde kayıtlı olduğu için muhtarlıkta kaydınız yok, muhtar bunu bilemiyor. İkincisi, postacı zaten dolaştırıp komşusuna sorduğunda apartmanda zaten çoğu kimse artık birbirini tanımaz hale geldi, nasıl bu tebligat yapılacak? Postacı beyan edecek, diyecek ki, bakacak, araştıracak, soracak, oturuyorsa da çevresine soracak, tanımıyorum dedikleri zaman muhtarlığa getirecek, diyecek ki, ben bunu iade ediyorum. Biz de kaşeyi basıp iade edeceğiz. Buradan

doğan zarar kime olacak? Ya kuruluşlara olacak veya vatandaşa olacak. Tebligat yapılırken bence bunların da göz önünde bulundurulması gerekiyor.

şimdi biz genelde tebligatlarda daha önce yapılırken postacıdan aldığımız evrakları biz muhtarlıkta bırakıyorduk. şimdi 7 tane postacı çalışıyor, hepsinde 50'şer tane olsa 350 tane, buna bakması, etmesi, dağıtması bence imkânsız, PTT memurlarını da burada pek fazla suçlamak gerekmiyor. Çünkü sırtında 25-30 kiloluk bir şeyle.

Av. SAMİ AKDAĞ- Dağıtıcı ayrı, PTT tüzelkişiliği ayrı.

AKİF AK- Tebliğ memuru demek istiyorum. O yüzden biz bunlara yardımcı olmaya çalışıyoruz. Daha önceki toplantılarda da Çağlayan'daki Çalıştayda da biz bunu söyledik hâkimlerimize de, biz elimizden geldiğince görevimiz ve yetkimiz olmadığı halde hem vatandaşlarımıza, hem de kuruluşlara yardımcı olmaya çalışıyoruz, ama öncelikle bence en büyük şey burada eğer bir muhtarlık olacaksa, ben mahalleimde oturanı tanıyorsam, ben mahalleimde oturanın kaydını tutmuyorsam bu tebligatlar da pek sağlıklı yapılamaz diyorum. Çünkü şimdi biz muhtarlıkları biliyorsunuz daha önce kalkıp kalkmayacağı konusunda bir sürü tereddüt vardı. Ondan sonra pek fazla dokunmadı. İngiltere, Fransa, Hollanda şu anda Bakanlıkla beraber, bizimle beraber görüştüler. Muhtarlık kurumunu araştırarak devletle vatandaş arasındaki bu köprüyü sağlamak için bunu araştırıyorlar.

Av. SAMİ AKDAĞ- Muhtarlığın merkezi yönetimle yerel yönetim arasındaki bir mekanizma olduğu yönünde bir tespit var.

AKİF AK- Evet, oradaki kopukluluğu bunlar çözmüşler ve bu sistemi orada kurmak için en son Bosna'ya gittiğimizde Sayın Cumhurbaşkanıyla da görüştük, onlar da aynı şekilde Hindistan kurdu, Pakistan kurdu, kurmaya çalışıyorlar. Fakat bizdeyse tam aksi bunun, görev ve yetkileri yerele ineceği yerde merkezizetçi zihniyetle işte nüfuslara devrediliyor. şimdi az önce Sevgili Sami Bey söyledi, kayıtları nüfus tutuyor, nasıl tutuyor, sağlıklı mı? Yüzde 100 sağlıklı. şimdi Fatih'te 57 tane mahalle var. Nüfus Dairesine gidiyorsunuz, ben diyorsunuz Molla Gürani Mahallesiine taşındım. Bu telefon faturam, benim kaydımı yapın veya kanun diyor ki, vatandaşın beyanını esas alarak yapacaksınız. Gidiyorsunuz, bakıyorsunuz boş daire, diyorsunuz ben şu şu adrese taşındım, benim kaydımı yapın. Veriyoruz kimlikleri, kaydını yapıyorlar. şimdi bu mu sağlıklı, yoksa mahalle muhtarına geldiniz, diyorsunuz ki, ben bu kira kontratım, ben buraya taşındım, benim kaydımı yapar mısınız? Tabii biz daha önce bu işleri yaptığımız için kayıtları, alıyorduk kontratı, bir gün sonra işlem yapıyorduk, aynı gün evrak vermiyorduk. Alt komşusuna, üst komşusuna telefon açıyorduk veya soruşturuyorduk burada oturuyor mu, oturmuyor

mu? Oturuyorsa kaydını yapıyorduk, form ... düzenliyorduk, nüfus kağıtlarına kaydını yapıp, ... kayıt yapıyorduk.

Av. SAMİ AKDAĞ- Ya da o adreste biri oturuyorsa adres üstüne adres kaydını önleme imkânımız var.

AKİF AK- Tabii biz yapıyorduk, fakat şu anda nüfusun bunu yapma imkânı yok. Nasıl orada çalışan sözleşmeli veya devlet memurları üç veya beş kişi, bilemediniz altı kişi, şimdi gittiğiniz zaman sizin orada oturup oturmadığınız sadece belge üzerinden ve beyan üzerinden bunu yapıyor. Böyle olduğu zaman şimdi 1994'te 10 tane gelen tebligat şimdi 500 tane, 350 tane geliyor. Niye? Bunu art niyetli insanlar çok iyi kullanıyor. Nasıl yapıyorlar? Gidiyorlar boş bir yerdeki adresi alıyorlar, gidiyorlar Nüfus Dairesine kayıt yaptırıyorlar, alıyorlar oradan ikametgah, şu an yerleşim belgesini, şirketini kuruyorlar, bankadan kredisini çekiyorlar, kredilerini alıyorlar, ondan sonra kimin başına patlıyor olay? Mahkemelerin, muhtarların ve mağdurun. Niye? Böyle bir adres yok, adres var, böyle biri yok burada. Niye? Kayıt yapılırken araştırması yapılmamış. Geliyor tebligatlar ondan sonra yığınla, geliyor, mecburen de almak zorundasınız, mernis adresi. Kanun diyor ki, mernis adresi olanları almak zorundasınız. Şimdi zarflarda göstereceğim biraz sonra, mernis adresi, bir sürü handikap var burada. Peki, ikincisi ne? Mükerrer kayıt. Şimdi nüfusa gittiniz, kayıt yaptırıyorsunuz. Şimdi bu bizim tuttuğumuz form 5'ler, benimki biraz daha geliştirilmiş, nüfusta da yok bunlar, ben 94'le bunu kullanıyorum resimli, benim mahallemin tüm sakinleri hepsi resimli. Nüfus dairesi hâlâ bu sistemi kullanmıyor. Vatandaş oturuyor, gidiyorsunuz siz bu adrese, kayıt yaptırıyorsunuz. Şimdi biz ikaz ettikten sonra bunu düzelttiler, eskiden direkt bu kişinin üstüne bakın, aynı kişinin adresi ve şu an nüfus müdürlüğünün vermiş olduğu yerleşim yeri belgesini görüyorsunuz. Neresi? Karakeçili 38/6. Karakeçili isim birisi bay, birisi bayan aynı adreste kayıtlı, ikisinin de nüfus vatandaşlık, hiç tanımıyorlar birbirlerini. Şimdi olay böyle olunca A kişinin eğer mahkemeye ilgili bir olayı varsa, icralık bir durumu varsa ve burada oturmuyor, bu kişi üstüne kayıt yaptırmış, nüfus da bunun farkına varmamış, evde yokken B kişinin bütün eşyaları haczedilip kaldırılabilir. Şimdi bunu kaldırdılar, ama bu sefer başka bir sorun ortaya çıktı.

Adres Kayıt Sistemi

Önümüzde seçim var, 10 Ocakta listeler muhtarlıklarda askıya çıkıyor, 10-15 gün kalacak. Herkesin özellikle eğer muhtarlıklara gitme şansı yoksa mutlaka internetten bakmasını tavsiye ediyorum. Çünkü seçmen olmayabilirsiniz. Niye? Bu adres kayıt sisteminden dolayı, biz bunu Sayın Tamer Dinçer'e geçen toplantıda da bahsetmiştim, aynı mevzuu onun üzerinden yapmıştık. Birisi gidip adres değişikliği yaparken özellikle İstanbul'da Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri kapı

numaralarını değiştirdiler. Őimdi buradan da bir sűrű yanlışlıklar çıkıyor ortaya. Őimdi ben aşağı yukarı 50 senedir aynı mahallede oturuyorum, kapı numaram 46 senedir aynı numaraydı. Belediye geldi, iki bina birleşmiş tek numara verdi veya iskanı olmayan binaların numaralarının dairelerini sildi, daire ve dış kapı numaralarını değiştirdi. 45'tim, oldum 43, dairem 6'ydı, oldu 4. Gelen tebligatların hiçbirisi bana gelmedi veya kayıt yaptıranların hepsi yanlış kayıt yaptırdı. Ben 6'da gűzűkűrken 6'ya gelip birisi kayıt yaptırdı, benim kaydım silindi. Eęer ben muhtarlığa gidip bir yerleşme belgesi almazsam veya nűfusa gidip bir yerleşme yeri belgesi almazsam veya herhangi bir yerde bir iřim olmazsa, kaydımın silindiğinin farkında değilim. Seçim zamanı gidiyorum oy kullanmaya, listede isminiz yok, kullanamıyorsunuz. Őzellikle ben rica ediyorum, herkes Őeyini kontrol etsin, 10 Ocakta listeler askıya çıkıyor. Herhalde daha devam edeceğiz?

Av. SAMİ AKDAĖ- Devam edeceęiz. Őűyle yapalım: Ben bir postacının hatirasını, bir gűnlűęűnű okuyayım kısa bir Őey, fakat o gerçekten tebligat bir derya deniz, meselenin hangi noktasından girsek, nereden çıksak bunu çok kestiremiyoruz, mevzu çok geniř. Tebligat sadece yargılama sűreciyle ilgili, sadece devletin vatandařla olan idari iřlemleriyle ilgili de deęil, arkadaşımızın sűyledięi gibi seçim sistemiyle çok doęrudan alakalı. Tebligat yarın űbűr gűn bir deprem olduęunda ani bir műdahale durumunda nokta atıřı kiřinin adresini tespit anlamında, saęlık, gűvenlik anlamında, yana alabildięine aslında klasik tebligatın da çok ucu var, bucaęı yok. Mesela, Amerika'da filmlerden izliyoruz, bizde de denediler, ama ellerine-yűzlerine bulařtırdılar. Kayıtlara girdięini biliyorum, o yűzden bilerek konuřuyorum. Amerika'da filmlerde gűrűyoruz, nokta atıřı terűristi alnından vuruyorlar 12'den, bizde de bűyle bir Őey yaptılar, suçsuz masum insanları vurdular. űnkű adres kayıt sistemi, kent bilgi sistemi, coęrafi bilgi sistemi, numarataj sistemi gibi bir anlayıř olmadıęı için bizde. Hatta ben diyorum ki, bir gűn -Yűksel Bey, korkuyorum- dűnyada tebligat mekanizması aynen vatandařların iban adreslerine havaleyi gűnderdięinizde nerede olursa olsun eęer istiyorsa hesabında olacak Őekilde garantili gidiyorsa, tebligatın da bugűn dűnyada teknoloji o seviyede, o tebligatın onun adresine isterse Zimbabve'de olsun, gider. Bunun teknolojik altyapısı vardır ki, űęleden sonra bunu paylařacaęız. Őimdi ben bir metafor yapacaęım. Dűnya oraya gelecek, ama biz nereye gideceęiz?

Ben metafor kullanacaęım. Iban mekanizmasını biliyorsunuz, kıta kodu, űlke kodu, il kodu, ile kodu, mahalle kodu, bina kodu, yani banka sistemini tebligata uyarladım. Korkarım Tűrkiye'de Őűyle -bunun olmaması bizim elimizde, ama olmasının korkusunu yařıyorum- olacak: Kıta kodu, űlke kodu, il kodu, ile kodu, mahalle kodu, **dedikodu**. űnkű tebligattan en son tebligat muhatabı haberdar oluyor bizim űlkemizde, dolayısıyla tebligat bu kadar űnemliyken insan hayatı, insanın yařamıyla ilgili, insan haklarıyla ilgili, sadece çok gűzel sűylediniz, bu adil

yargılamanın ötesinde adil tebligat, adil yönetim çok daha geniş kavramları içeren çok önemli bir mekanizma ve bir hukukçu olarak, bir avukat olarak ben avukatların tebligat sürecinde işin doğru kurgulanmasında birincil rol taşıdığımızı inanıyorum. Dolayısıyla bizim, biz avukatların, çünkü kalite yönetim sistemi üzerinde biraz çalışmaları oldu. Bir kavram var kalite yönetim sisteminde: Çöp giren çöp çıkar. Yani bir sisteme çöp sokarsanız öbür taraftan da çöp alırsınız. Dolayısıyla biz mernise rahat giremiyorsak, VEDOP'a, TAKBİS'e rahat giremiyorsak, MerSis'e -ki yaygınlaşacak, merkezi sicil sistemi- rahat giremiyorsak davalar daha başlangıcında hatalı verilere dyalı olacak Halbuki sağlıklı bir yargı sisteminin çalışabilmesi için kimlik paylaşım sistemlerine en azından e-imzamızla girebilmeliyiz. Biz de kamu görevi yapıyoruz, neticede biz davanın temelini kurucusuyuz. altyapısını, iskeletini biz kuruyoruz, işi biz fırına veriyoruz tabir uygunsu ekmeği, ama ekme çıkıyor. Doğaldır çıkmaması, çünkü bize o imkân verilmiyor avukat olarak, şimdi bu zincirin ilk halkası, şimdi zincirin son halkasının bir günlüğünü okuyorum. Sonra bir postacının yaşadığı olayı ekrana çıkarmak istiyorum. Ondan sonra bir kahve molası verelim derim, sonra soru-cevaba geçelim.

Postacının günlüğü şu, aslında bir kalite kavramı daha var: Her zincir en zayıf halkası kadar kuvvetlidir. Ben bu sistemde muhtarlardan daha fazla postacıların ezildiği kanaatindeyim. Şimdi son tespitlerimi paylaşacağım. Çünkü bu çalışmalar içerisinde, 2001'den bu yana olan çalışmalar içerisinde pek çok postacı arkadaşım oldu arkadaşlar ve çok fedakâr insanlar, çok değerli insanlar, çok özverili insanlar ve hayata sadece meslekleriyle tutunmuş insanlar. Zaten slaytı göreceksiniz, orada da o hissiyatı yakalayacaksınız. Postacı diyor ki: Şu an 155 binaya ait bir cihette dağıtım yapıyorum. Gönderi sayısı günlük 900-1 300, fatura dönemlerinde -15. günlerde oluyor faturalar- toplam 3 000 tane haneye uğruyorum. Her binada en az 10 daireye günde 8 gönderi çıkıyor. Yani toplam olarak 1 550 tane gönderi her gün, bir gönderi 15 gram, çarp 1 550'yle 23 kg 250 gr. Her gün sırtında 23 kg 230 gr, ben 23 kg 250 gr ağırlığında (*çantası olan avukat düşünmüyorum, değil mi?*) Tebligattaysa günlük yaklaşık 80 tane gönderi her bir dağıtıcının, bir tebligatın yapılış süresi karşındaki vatandaşın duyarlılığına göre değişmektedir. Kimi evrak 2 dakikada yapılırken, kimileri 30 dakika sürmektedir. Süreci etkileyen faktörler: Bölgenin coğrafi durumu, alan büyük, engebeli, yokuş var. Bölgedeki binaların ve sokakların düzensizliği, işte kent bilgi sistemi, coğrafi bilgi sistemi tebligatta insan ve mekan, bu ikisi ayrılmaz iki bileşendir. Tabii elektronik tebligat için mekan sorunu halledilmiş olacak. Az önce size yüklenir gibi oldum, ama klasik tebligata bunları konuşmamız gerekiyordu. Elektronik tebligatın kaçınılmaz olduğunu düşünüyorum, ama hani bilinçli hareket etmenin gerekliliğini de vurgulamak için az önce o serzenişte bulunmuştum Yüksel Bey, alınmadınız değil mi? Teşekkür ederim. Bölgenin mevcut yoğunluğu tahminidir. Kişinin hava şartlarındaki mağduriyeti, kişinin, yani dağıtıcının dağıtım esnasında

doğan ihtiyaçlarını giderme süresi -acıkir bu insan, susar- binalar arasındaki mesafe, bina kapısının açılış süresi, yük sebebiyle düşük seviyeli yürüyüş, dağıtım sonrası geri dönüş, beşeri münasebetler, tebliğ imkânsızlığı ve tebellüğden imtina halinde iki kez aynı adrese gitme zorunluluğu, ben onu eski bir özdeyişle eşleştirmiştım, demek ki oradan geliyor diye düşünüyorum. Belki öyle, belki değil: *“Postacı kapıyı iki kere çalar”*, hatırlarsınız böyle bir özdeyişimiz var, ama maalesef bir panelimizde, hatırlar mısınız Avrupa bölge şefi *“ne yalan söyleyeyim, bizim postacılarımız kapıyı iki kere çalmıyor, gerçek bu”* dedi. Aslında bir kere gidiyor, çünkü bu bir tebligat sorunudur, usulsüzlüğüdür. Kapıyı çalar, muhtara gider, muhtara zarfı bırakır, gelir kapıya 2 no.lu kapıyı yapıştırır. Usul budur. Yani çaldı kapıyı, kimse yok, 2 no.lu kağıdı yapıştırdı, muhtara gitti, bu tebligat usulsüz arkadaşlar, bu usulsüzlük davaya konu edilebilir, ama işte PTT kendisi de zaten bu nedenle görevden alındı sanıyorum o arkadaşımız, ifşa ettiği için görevden alındı. Bu arada buzdolabı, çamaşır makinesi, koltuk, kanepeler taşınması işleri de bize veriliyor.

Sonuç: Haftada 6 gün çalışma, sağlık sorunları, romatizma, bel fıtığı, kireçlenme, çalışamaz duruma gelince ya hizmetli kadrosuna geçme ya da sözleşmenin feshi. Arkadaşlar, böyle bir kurum var mı diye soracak olursanız var. Tebligat zarflarının, tebliğ masraflarının fiyatını yasasına göre kendisi belirleyen bir kurum ve tebligatı doğru da yapsa, yanlış da yapsa tebligattan para kazanan bir kurum. Kazandığı bu paranın karşılığında vatandaşın, Türkiye Cumhuriyeti Devletine, yargısına saygısını, güvenini, bağlılığını zedeleyen bir uygulama yapmış-yapmamış önemli değil, yapılan bu usulsüz, geçersiz tebligatlar sebebiyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde mahkûm olmuş, Türkiye Cumhuriyeti hazinesinden para kaybı olmuş, o da bize vergi olarak yansımış, bu da problem değil ve buradan çalıştırdığı personelinin içine düşmüş olduğu bu durum ve hemen hemen benim tanıdığım bütün dağıtıcıların bel fıtık sorunu var arkadaşlar. Dolayısıyla bu çok önemli ve çok zayıf bir halka ve çok acı bir şey daha, bu tebligat dağıtıcıları yarın öbür gün tebligat sebebiyle muhtarlar da öyle sanıyorum mahkemelere çok sık gidiyorsunuz, tebligat usulsüzlüğü ve geçersizliği sebebiyle mahkemede yargılandığı zaman PTT kurumu bu kişilerin yanında yok, dağıtıcılar kendi avukatlarını kendisi bulmak zorunda.

Av. SAMİ AKDAĞ- Değerli misafirler, bu videoyu ben hazırlamadım. Bunu bir ildeki PTT memuru arkadaşımız önce kendi imkânlarıyla bir film çekiyor, daha sonra PTT idaresi bu filmi çok beğeniyor. Çok özür diliyorum, filmin içerisinde biraz gülme sahneleri var Amerikanvari, bu da PTT'nin meselenin aslında acı acı gülme olduğunu değerlendirin lütfen onu, yani bizim için o acı acı topluca gülüş vardır ya Amerikan filmlerinde, öyle ele alalım. Çünkü ben o gülme seslerini yakıştıramadım o filme. Şimdi filmi izleyeceğiz. Bir PTT'li Cem'in yaşadığı olayları biraz daha abartılı bir şekilde, ama bu sorunlar PTT'cilerin başına gelmiyor değil, gelme ihtimali yüksek. Çünkü yaşadığımız ülkeyi, ülke insanlarımızı biliyoruz. Bir benzetmem olacak ya da bir tanımlamam olacak. Tebligattan kaçan bir toplumuz, aslında tebligat sever bir toplum olmamız gerekiyor. Çünkü tebligattan kaçış yok, biz hukukçular bunu çok iyi biliriz. Kaçtıkça o size daha büyük bir bela olarak gelir. O yüzden insanımızda da bu tebligat bilincini, tebligat farkındalığını, bir de tebligat okur-yazarlığını, okurluk kısmı bize ait, biz tebligat okumasını maalesef bilmiyoruz, tebligat yazarlığı da dağıtıcılara ait. Bölge İdare Mahkemesi Başkanı Ali Yaşar Bey sağ olsun bu projede bize çok büyük bir ivme kazandırmıştı. Kendisi bugün gelecekti, o da gelemedi. Bizim bu tebligat çalışmalarımızda çok etkisi olan bir arkadaşımız, kendisinin bir ifadesi var: *"Posta dağıtıcılarının işe alınmadan önce pilotların göz muayenesinden geçtiği gibi güzel yazı sınavından geçirilmesi gerektiği"* şeklinde bir ifade kullanmıştı. Çok hoşuma gitmişti, bunu da sizinle paylaşayım. Biz filmde kısa bir film, abartı var, onu mazur görün, ama bir postacıyı en azından kafanızda canlandırmanızı, biraz sonra da Yüksel Beyin bahsinde bize tanıştıracığı postacının, gelecekteki postacının - çalıştıracaksınız değil mi o postacı arkadaşları- hayat standardını gösterecek. Teşekkür ediyorum.

Akif Bey, sizin yarım kalan bir konuşmanız vardı, onu alalım.

AKİF AK- Şimdi tebligatların daha sağlıklı yapılabilmesi konusunda Sayın Sami Bey de söylemişti, işte mahkemelerden kaynaklanan hatalar, şimdi daha önceki Çalıştayımızda da ben bunları göstermiştim. Şimdi bu tebligat evrakları hazırlanırken 2008 Başbakanlık Genelgesinde mernis üzerinden diyor ki: *"Tüm kamu kurum, kuruluşları mernis üzerinden TC numarasıyla adres sorgularlar, bakarlar"* Tebligat daha sağlıklı olması için bu tebligata çıkan kurumlar hepsi 2008/8 Başbakanlık Genelgesine istinaden bu mernis adres kayıt sistemini kullanmak zorunda oldukları için tebligatı çıkartmadan önce tebliğ çıkartılacak kişinin TC numarasıyla sistemden sorgulama yaparak adresini kontrol edip de, bu zarfın üzerine yazarsa, tebligatlar daha sağlıklı olacaktır. Fakat herhalde zannedersenem bunu hiçbir kurum şimdiye kadar yapmıyor. Onun için tebligatlar sağlıklı bir şekilde adreslerine ulaşamıyor. Bunun örneklerini ben göstermek istiyorum. Burada yok, daha yeni geldi de, bu tebligat mesela şu anda Türkiye Cumhuriyeti Asliye Ceza Mahkemesi, tanık yazıyor,

altında adres Molla Gürani Mahallesi, bila no, Aksaray, Fatih. Bunu tebliğ memuru nasıl tebliğ edecek, muhtar bunu nasıl alacak? Şimdi birincisi bu, eğer şimdi zaten bu vatandaşın orada bir davası veya bir soruşturması veya cezayla ilgili bir şeyi varsa mutlaka orada kimlik bilgileri vardır. Bunu çıkartan kurum, merci bu vatandaşın TC numarasını sorgulama yapıp da, oradaki adresine ulaşarak bu zarfın üzerine yazarsa, zaten bu mernis adresidir.

Kimlik Numarasıyla Sorgu

İkincisi, mernis kayıt sistemi çıktıktan sonra zarfların üzerine genellikle şu yazıya rastladık biz: Mernis adresidir. Ne demek? Geçen Çalıştayda da sayın hâkimlerimiz, savcılarımız söylemişti, bu tebliğ edilecek anlamına geliyor. Tamam, fakat bu daha önceki evraklarda nasıldı? Ben size göstereyim. Bakın, burada şu çıkartan bir kurum Asliye Hukuk Mahkemesi, üstündeki yani kusura bakmayın, ciddiyetsizlik diyeceğim, ama özür dileyerek söyleyeceğim, bu şekilde bir tebligatın çıkartılması bence doğru değil. Bunun dışında zımbayla bir kâğıt parçasına mernis adresi yazılmış, tebligatın üstüne yapıştırılmış. İlgili adres mernis adresidir, ... (16.52) Kanununa göre, 20. maddesine göre tebliğ yapılacaktır. O kadar çok değişik örnekleri var ki bunların, bakın, adı, soyadı, mernis adresi, yani bunun gibi yüzlerce örnek var. Benim yaşadığım bir olay var kendi muhtarlığında, şimdi bu mernis adresiyle ilgili bu yapılan, yani ben şahsi şeyini söylüyorum, insan haklarının ihlali olan bir şey. Şimdi mernis adresi diyorsunuz, Akif Ak tebligat çıkartıyorsunuz. Diyelim ki farz edin çıkartacak merci TC numarası sorgulamasını yaptı, adres kayıt sisteminden benim kaydımın orada olduğunu öğrendi ve bana bunu gönderdi. Tebliğ memuru üstünde mernis adresi olduğu için bunu mecburen tebliğ edecek. Fakat şimdi aradan geçiyor bir-iki ay zarfında tebliğ bana gelinceye kadar, ben o anda adresimi değiştiriyorum. Normal vatandaşlık görevimi yaparak nüfus dairesine gidiyorum, adres kaydımı İstanbul'dan başka veya başka ilçeye alıyorum. Buradan kanuni bir şekilde, yasalara uygun bir şekilde ben adres kaydımı düzeltiyorum. Fakat bu zarf benim eski muhtarlığıma geliyor. Üstünde mernis adresi yazdığı için de postacı bunu bırakıyor. Benim haberim olmuyor, itiraz süremi kaybediyorum ve bu konuda tutuklamaya kadar gidinceye kadar ceza alıyorum. Bunu İzmir'deki bir avukat arkadaşımız da biz bu canlı şeyini yaşadık, hatta mahkemelik olduk. Ben üzerine mernis adresi yazdım, siz bu evrakı niye almadınız? Daha o zaman mernis sistemi yeni çıkmıştı. Sisteme girdim, TC numarası sorguladım, benim mahallemden kaydı gitmiş. Tabii nakil olmadığı için nereye gittiğini bilemiyorum ve zarfı iade ettik. Çünkü orası değil, belki önemli bir durum, önemsiz olsa da bu tebligatı ben aldığım zaman oradaki şahsı mağdur etmiş olacağım. Mahkeme kararında tabii bize ceza gelmedi, beraat geldi. Çünkü mernis adresi değil, çıktığında mernis adresi, geldiğinde mernis adresi değil. Yani bu konuda da sıkıntılar var, bunun da çözülmesi gerekiyor.

Az önce bir ağabeyimizle görüştük, tebligatlar muhtarlıklara bırakılıyor, kayıt tutmadığınız halde, mahalledekileri tanımadığınız halde niye tebligatlar muhtarlıklara bırakılıyor? Nüfus yapıyor kaydı, nüfusa bırakılsın diye. Şimdi 7201 sayılı Kanunda diyor ki: *“Tebligatlar tebliğ memurunun beyanıyla muhtarlıklara, kolluk kuvvetlerine, zabıtalara bırakılır”* Geçen toplantıda sormuştum ben, niye muhtarlıklara bırakılıyor, gidin kolluk kuvvetlerine veya zabıtalara bırakın. Dediler ki, en çok yerinde duran sizsiniz, onun için biz bunu size bırakıyoruz. Kayıt tutmadığımız halde bunları da bizim almamız açısından da vatandaş için de, kuruluşlar için de sakınca oluyor. Çünkü biz sadece kendi mahallemizde oturanları görebiliyoruz ve hani yardımcı olmak için görevimiz olmadığı halde bunlara yardımcı olmaya çalışıyoruz. Fakat çoğu evrak üzerinde TC numarası da yok, bence olması da sakıncalı. Geçen toplantıda biz bunu söylemiştik, ondan sonra zannedersen bu konuyu Adalet Bakanlığıyla Ulaştırma Bakanlığı görüşmüşler, TC numaralarını artık çoğu evraklarda sadece ilk üçü ve son üçü yazıyor, ortasındaki TC numaraları yazmıyor, ama gene de bazılarında TC numarası var. Soru varsa ben soru alabilirim.

SORU-YANIT

Av. SAMİ AKDAĞ- Bir özdeyiş var, Küçük dertler konuşur, büyük dertler susarmış. Şimdi büyük dertleri dinleyelim, buyurun.

Av. ADNAN DENİZ- Akif Beye sormak istiyorum. Çok nadir, bir müvekkilimizden duyduk, kendi bulunduğu mahalle muhtarının gelen her tebligatı mahalle sakinlerinin herkesin cep telefonunu alarak, SMS’le tebligatınız var diye bilgi verdiği dair. Muhtarlara bırakılan tebligatlardan bahsettiğiniz gibi çok fazla hak kayıpları yaşanıyor, süresinde itiraz edilemeyen durumlar ve yargısal süreçte çok ciddi sıkıntılar yaşanıyor. En azından hani belki köklü çözüm bulununcaya kadar muhtarlar bu konuda ne kadar mesela SMS göndermek de belli bir maliyet sonuçta, bu konuda bir geçici çözüm gibi de olsa ve belki kesin çözüm oluncaya kadar en azından bu şekilde insanların mağduriyetinin önlenmesi için o az sayıda muhtarın yaptığı uygulama nasıl yaygınlaştırılabilir veya bu konuda size bir ödenek sağlanması veya herkesin telefon bilgileri, tabii insanların telefonları değişir, vesaire, böyle şeyler olabilir, ama en azından telefon bilgilerinin de güncel tutulmaya çalışılması suretiyle bu mağduriyetin asgariye indirilmesi konusunda bir çalışma var mı veya böyle bir uygulama yaygınlaştırılabilir mi?

AKİF AK- Ben de teşekkür ederim. Gerçekten şimdi çoğu muhtarlarımız özveriyle, ben de dahil olmak üzere bunları yapıyoruz. Çünkü kendi mahalle sakinlerinin çoğu, ben 20 senelik muhtarlık yapıyorum, çoğunu tanıyorum ve mağdur olmasını istemiyorum, ama bizim yetkimiz ve imkânlarımız çok kısıtlı. Şimdi sizin söylediklerinizi biz daha önce yakaladık. Kayıt yaptığımızda mahalleye taşınanların

ilk önce kimlik bilgilerini girip, ondan sonra telefonları alıyorduk. Fakat şu anda biz zaten kayıt tutmuyoruz ki, nüfus dairesi tutuyor. Biz sadece bir ay sonra bize bir liste geliyor, sizin mahallenize 300 kişi taşındı, bunu gidin yerinde oturuyor mu, oturmuyor mu diye kontrol edin. Şimdi zaten benim mahalleme taşınanın ben kaydını tutmadığım için bunları yapmamız çok zor. Şu an yapanlar da ben de dahil olmak üzere eski kayıtlarımız üzerinden bunlara yardımcı olmaya çalışıyoruz. İşin özünde kayıt tutulsa, biz daha önce bunu teklif ettik. Mesela, en çok bu konuda mağduriyet trafik cezalarından dolayı geliyor. 15 gün sonra zaten indirim hakkını kaybediyorsunuz, ulaşamıyorsunuz. Kayıtları biz sağlıklı tutalım dedik Nüfus Dairesi Genel Müdürlüğüne, telefonlarını alalım, kimlik bilgilerini alalım, bunları vatandaşların mail adreslerine veya telefonlarına mesaj atalım. Bunun da işte PTT belli bir şeyini ödeneği neyse, buralara tahsis etsin. Bize yetki ve görev verilsin, bunun karşısında yapmayanlara ceza da verilsin. Biz buna talip olduk, fakat ne hikmetse ne Trafik Şube Müdürlüğü, ne PTT Genel Müdürlüğü buna pek fazla yanaşmadı. Çünkü Tebligat Kanunu'nda şunu söylüyor: *“Tebliğ işini sadece tebliğ memurları yapabiliyor”* O yetkiyi bize vermemiş, ama öyle bir yetki verilse, öyle bir görev verilse biz seve seve yaparız. Çünkü biz o mahallenin seçilmiş insanlarıyız. Teşekkür ederim.

Av. ÇETİN EDİNÇ- Sorum Selami Bey'e: Şimdi tebligatların memurlar vasıtasıyla öncelikle dağıtılması gerekiyor. Bu da ya PTT memurları ya da adliyede görevli memurlar vasıtasıyla dağıtılması gerekiyor. Fakat PTT yasadışı bir şekilde o tebligat dağıtıcılarının çoğunu taşeron işçi statüsünde çalıştırıyor. Zaten memur sıfatına haiz değiller, bu da zaten bırakın yapılan tebligatların usulsüz olmasını, yapılan tebligatların hepsi, yani büyük bir kısmının geçersiz olması sonucunu doğurmaz mı?

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Şimdi zaten tartıştığımız konu bu, bir şekilde bu tebligat müessesesi gereği gibi olması gereken şekliyle işlemiyor. Bunun sebeplerinden birisi de bu dediğinizdir şüphesiz, yani mezuniyet şartı nedir bilmiyorum, ilkokul mezunu olmak mı yetiyor acaba PTT'de bu dağıtıcı görevini üstlenebilmek için? Sıkıntı bu, ama taşeron firmaya yaptırıyor, oradaki çalışanlar bunu yapıyor, bunlar zaten sorunu daha da büyüten argümanlardır. Bizim olması gereken istediğimiz ehil kişiler tarafından bunun yapılması ve sorunun oluşmaması, ama her halükarda sorun var. Bunu PTT memurlarının kimler olduğu konusundan ziyade gereği gibi yapılıyor olması, bu da sorunu büyüten daha başka büyük bir sorun.

Av. SAMİ AKDAĞ- Soruya kısa bir açıklamayla cevap vermek istiyorum. Bizim bu üç tane Çalıştay, bir tane Sempozyum çalışmalarımız sırasında PTT görevlisi arkadaşımız evet dedi, 2010 yılında biz taşeronla vermiştik, ama tabii dediğim gibi o bölge şefi samimi açıklamalarından dolayı görevden alındı zaten. Aslında güzel bir vurgu yaptınız, PTT bu işe tamamen ticari iş diye bakıyor

arkadaşlar, ama bu bir ticari iş değil, bu yargısal bir iş de değil, bu gerçekten temel insan haklarıyla ilgili çok ciddi bir konudur. Haklısınız, tartışmalı hale getirir tespit edilirse. Teşekkür ederiz, kayıtlara girdi.

Av. İLKAY BAHÇETEPE- Selami Beye sorum olacak. PTT aracılığıyla yapılan tebligatlar değil de, kurumların kendi personeline yaptıkları tebligatlarla ilgili ben uygulamada çok fazla problemle karşılaşıyorum. Örneğin 2547 sayılı Yasanın 50/D maddesine göre araştırma görevlisi kadrosunda istihdam edilenlerin ... kadrosuna geçişleriyle ilgili yaptığı başvurularda doktora veya yüksek lisansın bitiminde ilişkileri kesiliyor 50/D kadrosunda istihdam edilenler, bunlar ilişkileri kesilmeden önce başvuruda bulunuyorlar ... kadrosuna geçiş için, ancak kurumlar bu talebe bir cevap vermeden direkt ilişik kesme belgesini tebliğ ediyorlar veya bazen bunu da tebliğ etmeden önce maaşlarını ödemiyorlar araştırma görevlilerinin. Yine kurumlarda kişiye bizzat tebliğ değil de, masasına zarfın bırakılması suretiyle de disiplin cezaları tebliğ edilebiliyor. Ben hani açtığım davalarda biraz da obsesif davranıp, tebliğ edilmese bile 33 başvurusuyla ilgili cevap işte maaşın ödenmeme tarihini, ilişik kesme belgesinin tebliğ tarihini bir nevi aslında kadroya geçişin reddi anlamına gelir gibi yorumlayıp, davaları o tarihlerden itibaren 60 gün içinde açmaya çalışıyorum, ama doğru olan bu mudur, yoksa hani ... de beklemek gerekip, ondan sonra mı açmak gerekir eğer ilişik kesme belgesi önce tebliğ edilmişse veya bu şekilde masaya bırakılarak yapılan tebligatlarda nasıl davranmak lazım? Mahkemelerin olası bir süreaşımı veya idarenin süreaşımı itirazlarıyla ilgili, bununla ilgili görüşünüzü almak istemiştım.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Bu dedikleriniz çok böyle ayrıntı sorunlar, haklısınız. Biz burada masaya bırakılma bir tebligat usulü değil, ama yapıyorlar mı? İdare yapıyor. Biz burada neye bakarız? Muttali olduğu tarihe bakarız. Bunu geçelim. Diğer konuda da bizim dava aşamasında idare ben usulüne uygun tebligat yaptım, bu da belgemdir derse, biz onu sağlıklı bir belge olup olmadığını elbette tartışırız mahkeme heyeti olarak, sağlıklı bir belge olmadığı sonucuna varırsak yine sizin ifadenize bağlı kalırız ve siz ne zaman muttali olmuşsa ve de ne zaman siz tebligatın yapılmış olduğunu söylüyorsanız, o tarihi baz alırız ve süresinde bir davaysa esasa gireriz. Elbette biz belgelerle bağlıyız şüphesiz, ama bizim önümüze sağlıklı bir belge gelmemişse, biz onun sağlıklı olmadığına kanaat getirip, bir sonuca varıyorsak, o zaman dava açma süresi konusunda davacı tarafın belirttiği tarih bizim için yeterlidir, onunla yetiniriz.

Av. İLKAY BAHÇETEPE- Dolaylı öğrenme bir tebliğ gibi sayılır mı? En çok hani maaşın ödenmemesi, ilişkinizin kesildiğinin bildirilmesi yorum ... aslında biz kurumdan görevimize son verildiğini ve diğer kadroya geçilmediğini anlamış gibi oluyoruz, ama bir yanıyla da hani usule uygun değil, tam olarak bir cevap verilmiş

değil. Hani bu kadar ayrıntıya girmek doğru olur mu, yoksa cevabı mı esas almak gerekir?

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Yani size bir tebligat yapılmış, fakat siz bu tebligatın usulsüz olduğunu söylüyorsunuz. İdare diyor ki, en azından hiç diğer tebligat yok saysak dahi ayın 15'inde maaşını almaya gittiğinde ilişkin kesilmiş olduğunu öğrenir, çünkü maaşı yatmamış. Bunun üzerine 60 gün içerisinde davayı açmalıydı der idare, değil mi böylesi bir durumda?

Av. İLKAY BAHÇETEPE- Evet, öyle olabilir.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Peki, biz bununla yetinebiliriz, yani idarenin bu şeyi doğrudur. Çünkü mutlaka maaşını alacaktır. Dolaylı bir yorumla biz bunun süresinde bir dava olmadığını düşünebiliriz. İctihatlarla bu şekilleniyor, ama bunu ben genel bir ifade kullanıyorum, dosyasına göre de değişebilir. Çünkü ben o sırada yurtdışıdaydım der, maaşımı almadım, maaşımı zaten ben hiç çekmedim, maaşım bankada duruyor, gitmedim diyebilir. Bunları ispatlarsa o zaman lehte değerlendirilebilir. Dosyaya göre, genel bir ifade kullanmayalım, dosyasına göre değişir bu.

Av. TEVRAT TEKİN- Şimdi öncelikle arkadaşın sorduğu soruyla ilgili bir yorum yapmak istiyorum. Şimdi ittıla tarihinden itibaren dava açıyor. Eğer idare daha önce tebligat yapıldığını ileri sürüyorsa, idarenin onu ispatlaması gerekir. Yani ben bu tarihte ittıla ettim, buna göre davamı açıyorum diyorum. İdare diyor ki hayır, ben sana şu tarihte tebliğ ettim diyorsa, onu ispatlaması gerekir. İspatlarsa o tarih kabul edilir, ispatlayamazsa ittıla tarihi geçerlidir. Hani benim yorumum, öyle olması gerekir.

Diğer yönden, şimdi bu tebligat konusu çok karmaşık bir hal almış, ben şu konuyu bilmiyordum: Yetki nüfus müdürlüklerine verilmiş, nüfus müdürlükleri mahalle muhtarına kendisine yapılan başvuruları, kayıtları bildirmiyor, ama mahalle muhtarı gelen tebligatları almak zorunda. Neye göre almak zorunda? Tebliğ memurunun beyanına göre. Tebliğ memuru o mahallede oturanın-oturmayanın nereden biliyor da neye göre beyanda bulunuyor? Burada muhtarın elinden muhtar kendi mahallesinde oturanı-oturmayanı bilmiyor, tebliğ memuru diyor ki, bu adam senin mahallende oturuyor, bunu alacaksın. Böyle bir şey olabilir mi? Bu çok yanlış bir şey, bunu, yani yasayı yapanların bu konuyu düzeltmesi gerekir. Yoksa iş karmakarışık. Tebliğ memuru mahalle muhtarı alakasız bir tebligatı tebliğ memurunun beyanına göre almak zorunda. Belki o mahallede hiç oturmuyor, belki o ilçede hiç oturmuyor. Bu gibi durumlar çünkü tebligat diğer adımların ve birtakım hakların başlangıcı, cevap süresinin, bu ister adli tebligat olsun, ister idari, isterse de özel tebligatlar olsun, her tebligatın öğrenilmesinin önemi vardır. Onun için bu konunun yeniden ele alınıp,

arkadaşlar bu konuda çalışıyorlar, bu çalışmalarını gerekli yerlere iletip, bir an önce bu konunun düzeltilmesinin sağlanması gerekir. Yoksa bu gidişle tebligatların sağlıklı yapılması mümkün değildir. Tebliğ memurunun durumu da kötüdür, mahalle muhtarı da bu işi çözemez ve nüfus müdürlükleri kendine bir başvuru yapıyor. Biraz önce Sayın Muhtarın dediği gibi orada çalışan memur o başvuruya göre hareket ediyor. Onun için eski hale dönüp, mahalle muhtarının yetkisine vermek gerekir, ikametgahların da mahalle muhtarından alınması gerekir. Teşekkür ediyorum.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Ben konuşmam sırasında bazı vakaları aktaracaktım. İşte süreden kaynaklı olarak aktaramadım. Şimdi şöyle bir vaka yaşamıştık biz mahkeme olarak, yani muhtarlardan kaynaklı gecikmeler başlığı içerisinde aktaracağım: Slaytta da vardı zaten, fakat onu anlatamadım. Şimdi şöyle, muhtar almak zorunda mı, değil mi meselesinden ziyade muhtar ne yapabilir sorusunun cevabı. Şimdi PTT memuru adrese gidiyor, bulamıyor. Bunun ardından idarenin memuru aynı adrese gidiyor ve adresten taşınmıştır, adreste yoktur tespitini yapıyor ve bu tebliğ zarfını muhtara götürüyor, muhtar da kaşe vuruyor, imzasıyla alıyor. Oysa dava aşamasına gelindiğinde dava dilekçesinde diyor ki, ben adresten nakil olarak ayrıldım, şu adrese gittim ve muhtarın kayıtlarında var. Mahkeme ara kararı yapıyor, muhtarlıktan soruyor ve muhtarlıkta kaydı var hangi adrese gitmiştir, ben notlarımı aldım. Şöyle bir konu: Bebek üstü Yeni Yol Sokaktaymış adresi, numaralar falan var, onlara girmiyorum. Buradan ikametgah nakil il mühaberi almış ayrılmış. Eski bir olay bu, 2001'li yıllar. Nereye gitmiş? Merkez Mahallesi Kemalköy Lale Kasrı Sokağına gitmiş. Muhtar kendisine bırakılan bu tebligat zarfının üzerindeki adrese baktığında, kayıtlarına baktığında görebilecekti bunu, yeni adres budur. O zaman ne yapacaktı memur? Yeni adrese yönelecekti. Dolayısıyla bu tebligat yapılamıyor hale gelmeyecekti. Tebligat yapılmış olacaktı yeni adrese. Sıkıntı bunlar, burada kimseyi suçlama falan öyle bir şeyimiz yok, mahkeme de gerekli özeni göstermiyor bu konuda, muhtarlar da göstermiyor, PTT de göstermiyor. Bizim buna çözüm üretmemiz lazım. Çözüm, biz şunu anladık artık: Bu haliyle bu iş yürümüyor. O zaman teknoloji çağı dedik, biz elektronik tebligatla bu işi çözelim ve yönetmelik çıktı. Öğleden sonra belki bu daha da ayrıntılı bu çerçevede içerisinde masaya yatırılacak, konuşulacak. Elektronik cihazlar kullanılıp, işte telefonlar veya bilgisayarlar kullanılarak bu işi somutlaştırıp, artık sorun olmaktan çıkarmak, yani tebligat yapılamayacak bir durum olamaz günümüz koşullarında, yani bunu biz daha önce konuşmuştuk 2011 yılındaki toplantıda, burada âdeta böyle herkesin işine gelen bir durum var.

Av. SAMİ AKDAĞ- Soru var mı arkadaşlar? Soru yoksa benim bir hazırlığım var, o hazırlığımı izninle okumak istiyorum. Aslında tartışma ortamında bunları soru şeklinde soracaktım, ama bir negatif tespitler olarak okumak istiyorum kayıtlara

geçmesi açısından, çünkü ben bu işe taktım, takıntılı arkadaşlarımla birlikte biz bu işe taktık, dolayısıyla bu iş nereye kadar gidecekse oraya kadar biz de gideceğiz. Tebligat gerçekten artık biraz önce salonda arkadaşlarıma onunla ilgili de bir metafor yaptım. Tebligat bir devlette bir insandaki kan dolaşımı gibidir. Vücuttan karbondioksiti atar, vücuda oksijen toplar, dolayısıyla eğer bir ülke tebligat sistemi doğru çalışmıyorsa sağlıksızdır. Sağlıklı olması için tebligat sisteminin mutlaka doğru çalışması, sağlıklı çalışması lazım. Böyle bir tespitimiz var. Tabii elektronik tebligat bize ne kadar yararlı olabilir, onu zaman gösterecek, ama bunu da söylemeden geçemeyeceğim. Sovyet Rusya'da tespit edilen bir problem çözme tekniği var. Der ki, her problemi çözen başarılı olamaz, her problemi çözmek için harekete geçenler başarılı olamaz. Kimler başarılı olur? Daha doğrusu ondan önce bir şey var, her problem çözümüyle birlikte yeni problemler getirir. Dolayısıyla problemi çözeceğim diyen herkes başarılı olamaz. Kimler başarılı olur? Çözeceği ana problemi çözmeden önce çözeceği problemin ortaya çıkaracağı problemlerin önlemini aldıktan sonra ana problemi çözenler başarılı olur. Dolayısıyla biz burada klasik tebligatla ilgili elektronik tebligatın klasik tebligata olan yansımalarına ilişkin tedbirleri aldığımız oranda biz elektronik tebligat alanında başarılı olabiliriz diye kanaatimizi de sizlerle paylaşıyorum. Arkadaşımın sorusunu alacağım.

Av. TUĞÇE NUR DOĞAN- Akif Beye bir sorum olacak. Akif Bey, mahalle muhtarlarıyla köy muhtarları arasındaki devlet memurluğu statüsü hakkında bilgi alabilir miyiz sizden?

AKİF AK- Devlet statüsünden bir farkımız yok. Eskiden mahalle muhtarlıklarının tüzelkişiliği vardı. Biliyorsunuz en son Belediyeler Kanunuyla birlikte köy muhtarlıklarının aşağı yukarı 32 000 tanesinin 16 000 tanesi büyük şehirlere dahil olmak üzere mahalleye dönüştürüldü, beldeler de mahalleye dönüştürüldü. Şu an aramızda bir fark yok, biz şöyle söyleyeyim, biz devlet memuru değiliz, biz kamu görevlisiz. Yani bizim maaşımız yok, bizim ödeneğimiz var. Köy muhtarları da aynı, devlet memuru değil efendim. 657'ye tabiyiz ama.

SALONDAN- Tüzelkişiliği yok mu köy muhtarlarının?

AKİF AK- Tüzelkişiliği var, ama bizim yok, mahalle muhtarlıklarının yok, ama 657'yle yargılanıyoruz, devlet memuru değiliz. Bağ-kur yatırıyoruz, işveren değiliz, 484 lira bir ödeneğimiz var, onu alıyoruz. Onunla beraber işte 300 küsur lirasını devlete tekrar Bağ-kur primi olarak ödüyoruz. 144 tane görevimiz var, bunun içinde İstanbul'da sırf 250 tane muhtarımız Bağ-kur borcundan dolayı icralık ve sağlıktan faydalanamıyor. Yeni çıkan bu zorunlu sağlıkla ilgili de her vatandaş faydalandığı halde biz faydalanamıyoruz TC vatandaşları gibi. Yani 657'ye tabiyiz, memur değiliz, biz de bilmiyoruz nasıl olduğunu, yani sivil toplum kuruluşu.

Av. TUĞBA RAKICI- Benim sorum Selami Hocam, size. Vergi Usul Kanunundaki tebligat usulüyle Tebligat Kanunundaki usul arasındaki paralellik veya farklılıkları soracaktım.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Güzel bir soru, onu hemen söyleyeyim. Çünkü Vergi Usul Kanunu kendisi 102. maddede özellikle bunu düzenlemiş. Çünkü verginin önemine binaen özel bir tebligat usulü getirmiş. Tabii bunu kendi vergi dairesi memurları eliyle yapılmasını öngörmüş, ama önceliği yine PTT, yani 7201'e veriyor. 7201 uyarınca yapılamıyorsa, kendileri memurları eliyle yaptırıyor. Böylesi bir benzerlik veya ayrılık var. Öncelikle 7201 PTT, yapılamazsa kendisi devreye kendi kanunu özel düzenlemesini koyuyor. Kendi devlet kendi vergi dairesi memuru eliyle bu tebligatın yapılmasını öngörüyor. Burada tabii sıkıntı başlıyor. Yapılabiliyor mu, yapılamıyor mu sorusunun çözümünü yargıya intikal edecek hale geliyor diye görüyoruz uygulamalarda ve ardından ilan tebligata kadar gidiyor. Yargının takdirine kalıyor. Usulüne uygun bir tebligat değil memur devreye girdiği için, çünkü vergi dairesindeki bu memur bu işin uzmanı değil. Vergi dairesinde orada görevli bu tebligatı götür yap diyor vergi dairesinin üst şefi ya da oradaki amir pozisyonundaki kişi, yani kendi günlük işlerinin dışında ayrıca bu iş için bir de zaman harcıyor ve ona göre bir düzenlemesi zaten elinin altında yok. O tebligat zarfını doğru dürüst düzenlemiyor, onunla ilgili de örneklerim vardı aslında, vergi dairesi maalesef bu konuda çok da iyi bir sınav veriyor diyemem.

AKİF AK- Bir soru da Selami Hocama ben sorabilir miyim? Şimdi biz muhtarlıklarda tebliğ memurlarımızı PTT'nin dışında vergi dairesi memurları da geliyor. Hele sene sonu olduğu için şu an benim mahalleimde muhtarlık o kadar çok ilan var ki, duvarı artık doldurdu. Şimdi bu vergi memurları neye istinaden bunları muhtarlıklara gelip, bize teslim ediyor? Bunları yapıştırıyoruz, ilan ediyoruz, bu yasal mıdır, değil midir? Biz bunu Vergi Dairesi Genel İller Dairesi Başkanına sorduk, kanunda bir hüküm geçiyormuş, muhtarlıklara bunlar kaşeletilir diye, ama neye istinaden? Çünkü işyerlerinin kaydını biz tutmuyoruz. Yani bu ilanı alıyoruz, asıyoruz. Ankara'dan geliyor, Kars'tan geliyor, Antalya'dan geliyor, Mardin'den geliyor, Kastamonu'dan geliyor, bütün vergi dairelerinden geliyor ilan ve çoğunda şu var: Kimisi diyor ki, 15 gün ilan edeceksin, 15 gün sonra cevabını yazıp, muhtarlıklarda ilan edildiği tarihler arasında geri göndereceğiz. Kimisinde bir ay, kimisinde hiç tarih yok.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Doğru. Şimdi yıl sonu niye yoğunlaşıyor? Zamanaşımına uğramasın diye. Alelacele bir uygulama yapılıyor o yüzden yıl sonunda bu.

AKİF AK- Ondan ziyade bu yasal mıdır?

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Yasallığı şu, tabii Vergi Usul Kanununun 98, 99, 100, 101, 102 maddeleri bunu düzenlemiş ve her bir gerekli hangi maddeleri söyleyeyim, 102’de mutlaka var, 98’de var, muhtara bırakılır diyor. Muhtarlık şerhiyle, kaydıyla, imzasıyla diyor, o yüzden muhtar hep muhatap oluyor.

AKİF AK- Merak ettiğim konu şu: Ben kaydını tutmadığım, mesela o işyerlerinin kayıtları muhtarlıklarda yok. Kaydını tutmadım, o vatandaşın bundan haberi olmayacak, ilan edildiğinden dolayı haber verilemeyecek, tebliğ edilemeyecek, çünkü tebliğ edilemeyenler genelde muhtarlıklara asılıyor.

Dr. SELAMİ DEMİRKOL- Şimdi muhtar diyor, muhtar yoksa ihtiyar azası diyor, ondan sonra o da yoksa zabıta görevlisi, polis diyor, işte yani muhtar var, ondan kaynaklanan bir durum, ama eski düzenleme, günümüzle barışık olan bir düzenleme değil.

Av. SAMİ AKDAĞ- Soru var mı arkadaşlar? Ben iki tane tespitte bulunmak istiyorum tebligatla ilgili, bu biraz sonraki metni okuyayım mı, okumayayım mı onun tereddüdünü yaşıyorum, ama zabitlara geçmek için panelin sonunda okusam daha iyi olur. Bu arada iki tane tespitim var Tebligat Yasasıyla ilgili arkadaşlar. Tespitlerden bir tanesi şu: Yasa 1959 yılında ben henüz 1 yaşımdayken yapılmış bir yasa. 1 yaşındaki bir bebeğin giysisinin tunik mi diyorlar ona, 54-55 yaşındaki bir insana giydirilmesi gibi algılıyorum ben bu olayı. Bu yasayla bu iş yürümez, kesinlikle yürümez. Yasada çünkü bir-iki tane boşluk yakaladım. Yakaladığım iki tane boşluğu söyleyeceğim, o da şu: 13, 14, 15, 16, 17, 18. maddeler sanıyorum, o maddelerde tebliğ yapılacak kişi olmazsa, onun yerine tebliğ yapılacak kişileri sayıyor maddeler. Diyor ki, tebliğ yapılan kişinin yerine tebligatı alacak olan kişinin işte 18 yaşından büyük olup olmadığı ve ehil olup olmadığı, reşit olup olmadığına bakılır. Fakat burada yerine tebliğ alanla ilgili var da, bizzat tebliğ alanla ilgili böyle bir yasada hüküm yok. Yani tebliğ muhatabı 12 yaşında olabilir ki, gazetelerden okuyoruz. 12 yaşında bankaya borcu var, yani bu tebliğ muhatabı düşünülmemiş reşit olması da, yerine tebliğ alanın reşit olması konusu hassasiyetle düşünülmüş ve değerlendirilmiş arkadaşlar.

İkinci, biz avukatların çok içine düştüğümüz bir hata, çok ciddi bir hata ki, zaman zaman karşılaşıyorum, sizlerden de karşılaşılanlar vardır. Şöyle bir durum, Tebligat Yasası diyor ki: “*Vekille takip edilen işlerde tebligat vekile yapılır*” Burada o kadar ciddi bir tehdit var ki, o da şu: Bunu koyarken, kanuna koyarken idari tebligatlar için istisna konulmamış. İdari tebligatlar için istisna konulmadığı için henüz yargıya intikal etmeyen işlerde avukat arkadaşlarımız idarelerle birtakım yazışmalara, işte itirazlara, münasebetlere giriyorlar. Sonra bekliyor avukat arkadaşımız kendisine tebligat yapılsın. Asla yapılmıyor, yapılması da gerekmiyor. Çünkü kanunda ifade

yanlış, eksik, yargı s¼recindeki tebligatlarda vekille takip edilen işlerde tebligat vekile yapılış Şeklinde olmalıydı. Yasada bu Şekilde olmalıydı. Bilmiyorum tam anlatabildim mi? İdari tebligatlar için zaten Tebligat Yasasında idari tebligatlara dair bir d¼zenleme ¼ng¼r¼lmemiř. Bir tane madde var hatırladığım kadarıyla, onun dışında sanki idari tebligatlar yok. Sonra bir Şey soracağım size, tebligat mademki bir kazai -kazai derken idari yargı da içine giriyor, vergi yargısı da içine giriyor- tebligat ve idari tebligat var, peki, her idari tebligat yargıya konu olacak mı ki, Adalet Bakanlığının y¼netmeliđiyle bu konu y¼netiliyor, y¼netilecek? Hangi idare Adalet Bakanlığının y¼netmeliđini, i y¼netmeliđini ciddiye alır ki ya da ¼nemser ki? Herkes kendi y¼netmeliđini ¼nemser. Dolayısıyla Adalet Bakanlığı, yani tebligat multidisipliner bir işlem, yani birçok kurumun, birçok birimi doğrudan ilgilendiren multidisipliner bir işlem olması sebebiyle benim aklıma geliyor da, biraz bu çok belki tebligat bakanlığı olmalı bence bu ¼lkede, tebligat bakanlığı iyi olur diye d¼ř¼n¼yorum.

ARA VERİLDİ

2.OTURUM

SUNUCU- İkinci bölüme başlıyoruz. İkinci bölümün oturumunu yönetmek üzere Sayın Yrd. Doç. Dr. Cenk Şahin İstanbul Üniversitesi İdare Hukuku Anabilim Dalı, kürsüye davet edeyim sizi, Sayın Dr. İhsan Baştürk Yargıtay Savcısı, Sayın Demet Kabasakal bilişim uzmanı, Sayın Yüksel Samast TÜRKKEP CEO'su.

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN- Ben de bütün katılımcılara ve konuklara saygılarımı sunarak başlamak istiyorum. Geçen yılki Çalıştay ve Sempozyumda ve sabahki Oturumda klasik tebligatı tartıştık ve klasik tebligatın bir türlü kapanmayan yaraları, bitmeyen dertleri üzerinde durduk ve hakikaten çok ciddi sorunlar olduğunu ortaya koymuş olduk. Dolayısıyla bu sorunların büyük bir kısmının elektronik tebligatla, en azından önemli bir kısmının elektronik tebligatla giderileceği kanısındayız. Ben kişisel olarak o kanıdayım, geçen yılki konuşmada da bunu söylemişim ve çok heyecanlı olduğumu belirtmişim. Hatta birazcık da serzenişte bulunmuşum. Çünkü o dönemde çıkması gerektiği halde çıkmamıştı henüz yönetmelik, gecikmişti kanunda çıkarılması öngörüldüğü halde birtakım altyapı eksikliklerinden dolayı. Dolayısıyla hızlı, güvenli ekonomik bir tebligat sistemine kavuşmuş olabilmek için hakikaten elektronik tebligat son derece önemli.

Sabah da konuşuldu çünkü, işin kazai tebligat boyutu var, ama tebligat gerçekten de yalnızca kazai tebligattan ibaret bir süreç, bir müessese değil, bu işin bir de idari ve mali tebligat boyutu da var. Hatta mali tebligatı idari tebligat içerisine de alabiliriz ve inanın idarenin yaptığı tebligatlar bakımından daha da büyük problemler var. Ben bir idare hukukçusu olarak bunu yaşıyorum, görüyorum. Neticede çünkü bakın, yargıda kuşkusuz sıkıntılar söz konusudur ve usulsüz tebligatlara rastlamaktayız, ama yargı bunu çok istemiyor. Yani bunu isteyerek yapmıyor, ama maalesef bunu üzülererek belirtiyorum ki, idare işlemin tarafı olduğu için kendi tesis ettiği işlemlerin kimi zaman ilgililerin bunlardan haberdar olmaması, dava açmamaları için giderek tebligat müessesesinin gediklerinden, defolarından yararlanarak usulsüz tebligat yolunu yapmayı tercih ediyor. Dolayısıyla işin idare hukuku bakımından böyle problemleri var. Üstelik idarenin yaptığı tebligatlarda da özel kanunlarda çok fazla farklı sistemler öngörüldüğü için daha da zor, bunun için yeterli personel yetiştirmek de kolay değil. Mesela imar tebligatları ayrı, biliyorsunuz bir mühürleme söz konusu olduğu zaman ne olması gerekir? İşte İmar Kanunu 32. maddesinde gelip, ilgili zabıta görevlilerinin tutanağı yapıya asmaları lazım. Tabii bir suretin de muhtarlığa

bırakacaklar, ama işte ne oluyor? Mahallenin delisi aldı götürdü deniliyor, rüzgâr uçurdu götürdü deniliyor ve sıkıntılar baş gösteriyor.

Tebliğat ve Kişisel Veriler

Yine sabah tartıştık, memurlara yapılacak tebligatlarda masasının üstüne bırakılmaları var. Memurların tebligatı almama eğilimleri söz konusu, komik durumlar yaşıyoruz. Memur önde, tebligat memuru arkada kovalıyor almamak için, büyük sıkıntılar söz konusu gerçekten de ve bu çerçevede de elektronik tebligatın bunları gidereceğini düşünüyoruz. Çünkü yargının bu tebligata ilişkin usulsüzlükler konusunda yapabilecekleri şey sınırlı. Bakın, bir örnek vereceğim, son dönemde çıkan bir mevzuata ilişkin de olacak. Yani kangren olmuş yaralar maalesef istemediğimiz şekilde de kapatılmaya çalışılıyor. Belki bazılarınız bilir, Kamulaştırma Kanununun bir geçici 7. maddesi söz konusu konuldu 6. maddeyle birlikte, bu önemli bir madde aslında, şöyleydi: Bir önceki Kamulaştırma Kanunuyla bu kanunun mülga birtakım 16 ve 17. maddeleri söz konusuydu. Yani eski sistemde idare kamulaştırma kararını kendisi aldıktan sonra bunun tebligatını kendisi yapıyordu. Yani 2001'den sonraki gibi taşınmazın bulunduğu yer asliye hukuk mahkemesine gidip, bedel tespiti ve tescili yaptırmıyor. Dolayısıyla o tebligatlar bakımından usulsüz tebligat söz konusu olduktan sonra mahkemeden tescil kararı çıkmış olsa bile Yargıtay istikrar kazanmış içtihatları çerçevesinde usulsüz bir tebligatla bu tescil ortaya çıktığı için ilgililerin mağduriyeti giderebiliyordu, gideriyordu. Fakat bakın, Kamulaştırma Kanunu bu geçici 7. maddesi çerçevesinde şöyle bir hüküm konuldu: Denildi ki: *“Usulsüz tebligat olsa bile eğer tescil kararı söz konusuysa, bundan sonra artık yapacak bir şey yoktur”* O yüzden elimiz kolumuz kilitlenmeye başladı.

Bütün bu klasik tebligatın yarattığı sakıncaları giderebilmek bakımından işte umudumuz elektronik tebligatta ve bu çerçevede de birtakım sorularımız da olacak değerli konuşmacılara, hepsi alanlarında uzmanlar. Dolayısıyla benim de bazı sorularım olacak. Örneğin, acaba gerçekten ne kadar hazırız altyapı olarak, teknik bir altyapı hazırlığı tamamlanmış oldu mu? Çünkü baktığınızda kanuna zorunlu olan yönü var elektronik tebligatın şirketler bakımından, bir de ihtiyari yönü var. Ben eğer örneğin, artık bundan sonra elektronik tebligat almak istiyorsam bunu idareye ve yargısal mercilere başvurabiliyorum. Dolayısıyla sonrasında da herhalde bana elektronik tebligat yapılması zorunlu, ben öyle anlıyorum kanunda. Peki, acaba mesela, köy tüzelkişilikleri bu yönetmeliğin kapsamı içerisinde, köydeki muhtarlar buna hazırlar mı, küçük belediyeler bu tip tebligatlar yapmaya hazırlar mı? Doğrusu ben de merak ediyorum. Gizlilik, güvenilirlik meselesi söz konusu, bu tebligatlar bakımından kişisel verilerin korunması güvence altında mı, böyle endişeler var. Belki de yersiz endişeler bunlar, kişisel verilerin korunmasına ilişkin genel bir kanun da henüz çıkmamışken acaba bu yöndeki endişelerimiz yersiz mi, onları öğrenmeye

çalışacağız. PTT bir taraftan hizmet sağlayıcı diğer hizmet sağlayıcılar gibi, ama bir taraftan da tebligatı yapan kurum, dolayısıyla acaba bir rekabet problemi söz konusu olmayacak mı, haksız rekabete ilişkin tartışmalar gündeme gelmeyecek mi? Belki zaman kalırsa bunları da tartışabiliriz.

Bir de son söz, Maliye Bakanlığı'nın çıkarması gereken bir yönetmelik söz konusu elektronik tebligata ilişkin, çünkü ilgili kanunda Vergi Usul Kanunu çerçevesinde orada da elektronik tebligat yapılması öngörüldü, ama onun yönetmeliğini Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanacağı düzenlendi kanunda. Maliye Bakanlığının da bu yönde bir hazırlığı var, 2014 yılında başlarında çıkaracağı düşünülüyor. Bu çerçevede de mutlaka, ama mutlaka bu yönetmelikle Adalet Bakanlığının hazırladığı yönetmelikle uyumlu olması gerekir. Aksi takdirde oradan da sorunlar yaşayabiliriz diye düşünüyorum. Ben daha fazla uzatmadan şimdi sözü Sayın Savcımız Dr. İhsan Baştürk'e veriyorum, buyurun efendim.

Dr. İHSAN BAŞTÜRK- Merhabalar. Öncelikle böylesine güzel bir İstanbul gününde Cumarteside dinlemeye geldiğiniz için değerli hukukçular, hukukçu olmayan diğer ilgili arkadaşlar, hepinize çok çok teşekkür ediyorum. Sabah fiziksel veya geleneksel olarak nitelendirilebilecek tebligatı ve bu alanda yaşanan sorunları dinledik. Ben de hocamın bahsettiği gibi yeni bir süreç elektronik tebligat, elektronik tebligata geçmekten bahsediyoruz. Artık adım adım geliyor ve kayıtlı elektronik posta, bu elektronik süreç hukuki güvenlik açısından ne getiriyor? Meselenin bu yönüne değinmeye çalışacağım.

Şimdi hukuk güvenliği dediğimizde aklımıza en başka hukuk devleti geliyor. Hukuk devleti nedir? Hepimizin bildiği gibi vatandaşların, bireylerin hukuk güvenliği içinde bulunduğu devlet. Tebligatın bir fonksiyonu var. Gerçekten tebligat sadece bir kâğıt parçası değil, çok çok önemli bir fonksiyonu var. Tebligatıyla devlet, otorite, idare yaptığı işlemi bireye, vatandaşa bildiriyor ve bundan sonra birtakım o işleme bağlanan hukuki sonuçlar doğmaya başlıyor. En önemlisi tebligatla birtakım süreler işlemeye başlıyor. O yüzden tebligatların doğru yapılması, yapıldığı sürenin tespiti, gerçekten hak kayıpları anlamında çok hak kayıpları veya hakların korunması anlamında çok çok önemli bir süreç.

Hukuk Güvenliği

Tebligat kısaca şöyle tarif ediliyor: Yasal bir işlemde ilgili kişinin bilgi sahibi olmasını sağlamak için yetkili makamın yapabileceği belgelendirme işlemi. Tebligat geleneksel metotla yazılı ilan yoluyla oluyor ve yeni metot artık elektronik ortamda tebligat gerçekleştiriliyor. Tebligatın üç tane temel fonksiyonu var. Birisi teslim fonksiyonu, tebligatın ekindeki evrakın ilgili kişiye teslimi ve tabii ki bilgilendirme

fonksiyonu ve dolayısıyla belgelendirme fonksiyonu. Devlet o işlemin, o işlemle ilgili bilginin ilgili kişiye ulaştığını, teslim edildiğini ve onun hangi tarihte ulaştığını tebligatta belgelendiriyor. Tebligatın asıl fonksiyonu buyken, bence dolaylı fonksiyonu, dolaylı olarak nitelendirilebilecek amacı istikrar ve hukuk güvenliğini sağlamak, yani hukuk devleti dedik, hukuk devleti bireylerin tabii ki hukuk güvenliği içinde yaşadığı devlet.

Hukuk güvenliği ne demektir? Bence şu demektir: Hukuk güvenliği devletin yaptığı her işlemde, her alanda vatandaşına gerçekten bilgilendirmek kastıyla hareket ettiği. Sabahki örneklerde şimdi ne gördük? Tebligatlar yapıldı mı, yapıldı, usule, kanuna uyuldu mu, uyuldu, ama vatandaş bilgilendi mi? Adil yargılanma şunu gerektiriyor: Adil yargılanma ilkesi devletin vatandaşını hataya düşürmemesi ve bu hatadan yararlanmaması, bu hataya herhangi bir sonuç bağlamamasını gerektiriyor. Biz salt tebligat yapıldı diye, salt deyim yerindeyse yasak savma anlamında kanundaki gerekler yerine geldi diye birtakım hukuki işlemler yapamayız. Yaparız, yaparsak ne olur? Adil yargılanma ilkesini, böylesine önemli temel bir insan hakkını ihlal etmiş oluruz. Bu anlamda tekrar söylüyorum, tebligatın bence en ve en önemli yönü hukuk güvenliğinin sağlanması yönünde ön plana çıkıyor.

Tebligatın zamanında veya erken yapılması hem savunma hakkının sağlanması, çünkü bireyler ancak zamanında, süresinde hakkında yapılan işlemde bilgi sahibi olacak ki, kendini savunma imkânına sahip olacak, hem de hak arama özgürlüğünün sağlanması anlamında tebligat gerçekten bahsettiğiniz temeli insan hakları anlamında çok çok önem taşıyor. Kısa bir karikatür çizdik, kızım çizdi açıkçası, teşekkür ediyorum kendisine burada tekrar. Yani yargısal merciler tebligat yapmaktan artık bunalmışlar ve bu işi tamam, davanın bir parçası, yargılama sürecinin bir parçası, ama işin sadece bir parçası usulün yerine gelmesi, taraf teşkilinin yerine gelmesi olarak görmek zorunda kalmışlar. Tabii ki ülkemizde yargının, yargı mercilerinin içinde bulunduğu ağır dava yükünün buna temel birtakım sebebiyet verme durumları var, onları hepimiz biliyoruz. Tebligatlar yapılıyor ve şimdiye kadar bence Türkiye Cumhuriyetinde, Türkiye Cumhuriyeti yargı sisteminde davaların temel uzama sebeplerinden birisi hepimizin bildiği gibi tebligatların yapılamaması. Yani ben önceki yıllarda şunu söyledim, bu mernis sistemi falan çıkmadan bir devlet düşünün; devlet vatandaşının nerede oturduğunu bilmiyor. Eğer bence devlet kaç tane vatandaşı var, bu vatandaş nerede oturuyor, hırslı mıdır, hırsız mıdır, terörist midir, başka bir iş mi yapar, devlet bunu bilmiyorsa, o devlet, tırnak içinde “devlet” bence çok ciddi bir sorun yaşıyordur. Bu sorun tebligata yansıyor, bu sorun dava yükü olarak karşımıza çıkıyor ve ondan sonra söylediğimiz gibi dededen kalma dava örnekleri karşımıza çıkıyor.

Şimdi fiziki tebligatın gerçekten çok çok güçlüğü var. Sabah da meslektaşlarımız, Sayın Muhtarımız örnekleriyle beraber değindiler. Tabii sorunun

kökenine indiğimizde bence şunu görüyoruz: Tebligat Kanunu 1959 orijinli bir kanun olduğu için 1959'un şartlarında düşünülmüş, o zamanın fiziki şartlarında, o zaman bilgisayar yok, hiçbir şey yok, teknolojik imkân yok, devlet tabii ki vatandaşının nerede oturduğunu bilemez. Bilemeyince bu sefer çeşitli yollara başvuruyor. İşte tebligatın memur vasıtasıyla yapılması, uçak, telgrafla yapılması, bilinen adreste tebligat, işyerinde tebligat nasıl olacak, kişinin çalışanlarına tebligat nasıl olacak, askerdeyse nasıl olacak, hatta askerleri rütbelerine göre ayırıyor biliyorsunuz, onlara göre nasıl olacak, otelde tebligat nasıl olacak, evde sanatını icra ediyorsa nasıl olacak, aynı konutta oturanlara nasıl olacak, hapisyanede bulunanlara nasıl olacak, geçici olarak başka yere gitmişse tebligat nasıl olacak, vesaire bir sürü hal düzenliyor.

İlanen Tebligat

Şimdi uygulamada en çok sorun yaşanan şey tebliğ imkânsızlığı ve tebliğden kaçınma halinde ne yapılacak? Tebliğden kaçınma halinde kanun bir sürü şeyi getiriyor. Tebliğ olunacak evrak diyor, muhtar veya ihtiyar heyetinden birisine ya da zabıta amiri, memurlarına bırakılır ve ihtarname adresteki binanın kapısına yapıştırılır diyor. En yakın komşulardan birine, varsa yönetici ya da kapıcıya haber verilir diyor. Bence bu hüküm de yine 1959'un şartlarında doğru, mahalle muhtarı herkesi tanır, köy muhtarı herkesi tanır, herkes komşusunu tanır. Bir tebligat geldiğinde haber verilir. O zamanın şartlarında belki doğru bir şey, ama günümüzde artık büyük şehirlerde, metropollerde yaşıyoruz, bu kurallar işlemiyor. Ne kimse mahalle muhtarını tanıyor, ne komşular aynı apartmanda oturanlar birbirini tanıyor. Tebliğ imkânsızlığı ve tebellüğden imtinada hep bu sorun karşımıza çıkıyor. Muhtara teslim ediliyor, ihbarname kapıya yapıştırılıyor. İşte bence bu post-it çok önemli, çok çok önemli, bu post-it hayati bir şey, o kapınıza yapıştırıldı. Hepimiz uzun tatillere çıkıyoruz, 10-15 gün çıkıyoruz. Kanunlarda birçok süreler malumunuz ortalama bir hafta veya 10 günlük süreler. Tatilden döndük, geldik, burada bir trafik cezası var, ama bu evrak bir trafik cezası olmayabilir, bir ödeme emri olabilirdi veya hakkınızda açılmış çok önemli bir davanın dilekçesi olabilirdi veya vergi dairesinden gelmiş çok önemli bir hakkınızda vergi borcu olabilirdi. Eğer bu post-iti siz görmezseniz, bu post-iti bir tane afacan çocuk oradan alır koparırsa, bence başınıza her şey gelebilir. Bunu siz hukukçuların yoğun olduğu bir ortamda anlatmama gerek yok, o yüzden o post-it gerçekten çok önemli.

Fiziki tebligat anlamında kanun birçok halleri bahsettiğim gibi düzenlemiş, yaşa göre, ehliyete göre nasıl tebligat yapılacak, yabancı memlekette tebligat yapılması yine yargının yıllardır uğraştığı ve yılları alan bir süreçtir. Hepiniz bilirsiniz, bir tebligat için bir davanın iki-üç yıl gibi bir süre beklemesi ne demek, ama bunlar bu ülkede yaşanan gerçekler maalesef. Yabancı elçiliklerde, konsolosluklarda tebligat

nasıl olacak, oradan bize gelirse nasıl olacak, bizden oraya giderse nasıl olacak, kanun bunları bildiğiniz gibi hep düzenlemiş. İlanen tebligat dediğimiz bir usul var. Gazetelerde ilan ediliyor. Bu ilan ediliyor doğru, ama kim okuyor gazetelerin ilan sayfalarını veya hangi gazetede ilan ediliyor, biliyor musunuz? Başa döneceğim, nereye geliyoruz? Devlet sözle kanuna uygun görevini yaptı, ilanen tebligatı yaptı, ama vatandaş bilgilendi mi? Hayır, biz devlet vatandaşı hataya düşürdük ve o hatasından yararlanıyoruz. Vatandaş çıkar gelirse sonra benim haberim yoktu diye, e biz tebligatı yaptık diyoruz. Hukuk devleti bu değil, hukuk devleti vatandaşını hataya düşüren ve o hatadan yararlanan bir devlet olamaz, olmamalı. Bu anlamda kurallar var, ilanen tebligatın meçhul adres sahibi olanlara tebligatın nasıl yapıldığı ve tebligat anlamında tabii ki en çok karşılaşılan husus yargısal tebligat. İdari mercilerin, değişik kuruluşların yaptığı tebligattan ziyade yargısal tebligat gerçekten ülkede çok çok önemli bir yer teşkil ediyor. Şu an rakamları hatırlamıyorum, ama UYAP'tan Muhammed Bey geçen bir toplantıda da söylemişti, galiba yıllık yanlış rakam veriyor olmayayım, ama 20 000 000'larla falan ifade edilen bir tebligat gerçekleşiyor bu ülkede, 28 000 000'muş, Yüksel Beye teşekkür ederim. O civarda tebligat gerçekleşiyor. Bu tebligatlar bahsettiğim gibi maalesef bu geleneksel usulle ve maalesef birçok hatalarla, birçok yanlışlarla, birçok hak kayıplarına neden olacak şekilde gerçekleşiyor. Bir başkasının başına geldi, yarın bizim başımıza gelmemesinin hiçbir güvencesi yok. Gazete haberlerinden birkaç tarama yaptım. Diyor ki, 25 yıllık avukatı usulsüz tebligat yaktı. Yine bir başka haber: Eşinin kendisinden boşandığını kocasını şikâyet için gittiği karakolda öğrenen bir çocuk annesi Güzide T. tebligatı usulsüz yapan postacıya da dava açtı. Yani buna benzer örnekleri çoğaltmak mümkün. Nitekim usulsüz tebligattan karşılıksız çek keşide etmek suçundan hüküm giyen birçok, ama birçok binlerce, on binlerce tüccarın olduğunu biliyoruz.

Elektronik Tebligat

Sorun çıkan alanlardan birisi yargısal tebligatta: Adresini değiştiren kimse adresini bildirmezse. Şimdi diyeceksiniz ki, adresini bildirsün efendim. Yani unutmuş olabilir, hata yapmak bir insanlık gereğidir, her insan hata yapabilir. Adrese bildirmemişse yine aynı usul işliyor. Eski adrese ait binanın kapısına tebligat parçası asılıyor ve bu tarih tebliğ tarihi sayılıyor. Günümüzde bence o noktaya geldik ki, artık hukuk güvenliğinin sağlanması anlamında kayıtlı elektronik postaya ve elektronik tebligata geçmemiz şart. PTT memurunu mizahlaştırmaya çalıştık, ordu ... da elektronik tebligata geçiyor. Çünkü artık başka sığınabilecek bir dayanağımız kalmadı. 1959'un Tebligat Kanunu artık günümüz ihtiyaçlarını karşılamıyor. Şimdi soruyorum sizlere, hangimiz artık mektup kullanıyoruz? Hiçbirimiz kullanmıyoruz. Herkes elektronik ortamda yazıyor, elektronik ortamda haberleşiyor, ama devlet

bize hâlâ diyor ki, ben sana mektup göndereceğim. Ben istemiyorum mektup, ama yok diyor devlet, ben sana mektup göndereceğim. Mektupla fiziksel anlamda tebligat yapacağım. Dediğim gibi ben istemiyorsam, bu benim hukuk güvenliğini sağlamıyorsa, devlet bunda niye ısrarcı oluyor? Devlet yeni bir sürece geçiş anlamında ciddi adımlar attı, fakat birtakım noksanlıklar var, bunlara değineceğiz.

Şimdi elektronik tebligat birtakım güvenceler getiriyor. Teslim fonksiyonu anlamında, tebligatın teslim fonksiyonu anlamında ciddi bir güvence getiriyor. Muhatap tebligattan mutlaka ve mutlaka haberdar oluyor. Evrakın ziyayı, tebliğden kaçınma, imza edemeyecek durum, vesaire gibi tüm ihtimaller ortadan kalkıyor. Mutlaka teslim ediliyor, teslim edilmemişse hizmet sağlayıcı onun gerekçesini bildiriyor, merci teslim edilmediğinden anında bilgi sahibi oluyor.

Bilinen en son adresli tebligat kuralının doğurduğu olumsuzluklar hafifliyor, bunlar tamamen ortadan kalkıyor. Bilinen en son adres diye bir şey yok, kişinin bildirdiği adres belli, hatta o adresi kapatsa bile arkadaşlarımız değinecekler, bir süre o adres açık kalmaya, gelen iletileri almaya devam ediyor. Adres belirlenmesinde tabii ki kesinlik var, tebliğ yapılacak kişinin belirlenmesinde kesinlik var. Tebliğ yapılacak kişi deyip geçmeyelim, yani ben bizzat kendi baktığım bir dosyadan söylüyorum, sanık aynen şunu diyor: Efendim, benim eşimle aram bozuktu, bana gelen tebligatı 20 gün sonra vermiş diyor, ama bu arada kişi süreyi kaçırmış, muhtemelen de beyanı samimi. 20 gün sonra temyiz ettiğine göre bunu normalde daha önce temyiz ederdi, ama eşimle aram bozuktu o sıralarda, kızmış, gelen tebligatı bana haber vermemiş diyor veya bir çalışan işverenine kızdı, aldı tebliğ evraklarını güzelce çöpe attı. Yapabileceğiniz bir şey var mı? Tabii ki biliyorsunuz, hiçbir şey yok. Bu anlamda elektronik tebligat gerçekten ciddi güvenceler getiriyor. Bilgilendirme fonksiyonu bakımından baktığımızda zaman ve mekandan bağımsız olarak az önce bahsettiğim gibi isterseniz tatilde olun, isterseniz yurtdışında olun, sizinle ilgili hukuki sonuç doğuran tüm tebliğ evraklarına her zaman her yerden ulaşabiliyorsunuz. Bunların içeriğini belirleyebiliyorsunuz, bilebiliyorsunuz ve diğer taraftan belgelendirme fonksiyonu da tam olarak yerine geliyor. Temin meslektaşlarıma bahsediyordum, biz tebliğ memurlarının yazdığı rakamların 3 müdür, 8 midir, 9 mudur, 5 midir, bunları âdeta mercek abartısız söylüyorum, çözmeye çalışıyoruz. Oradaki günün önemi malum, tüm bu sorunları ortadan kaldırıyor, gönderildi, iletildi, alındı ve kayıt mesajları anında geliyor. Sonuçta ne oluyor? Hukuk güvenliği sağlanmış oluyor ve diğer yönden, yargısal yönden baktığımızda davalar en kısa sürede ve Anayasa buyruğudur bu malumunuz, en az maliyetle bitirilmiş oluyor.

Şimdi Türk Ticaret Kanunu kayıtlı elektronik posta anlamında bir hüküm getiriyor. Diyor ki, tacirler arasında belirli işlemlerin KEP olarak adlandıracağım kısaca, KEP sistemiyle yapılacağından bahsediyor. Yine Ticaret Kanunu tarafların

açıkça anlaşmaları şartıyla belirli işlemlerin elektronik ortamda düzenlenebileceğini, yollanabileceğini, itiraza uğrayabileceğini ve kabul edilmişse, hüküm ifade edeceğini belirtiyor. Kayıtlı elektronik posta anlamında Türk Ticaret Kanunu gerçekten önce olarak nitelendirilebilecek hükümler taşıyor.

Şimdi zorunlu elektronik tebligat diye adlandırdığımız bir kurum var Tebligat Kanununda yapılan değişiklikle gelen, kanunun 7/A maddesinin 2. bendi şöyle diyor: *“Sermaye şirketleri bakımından elektronik yolla tebligat yapılmasını zorunlu hale getiriyor”* Yani siz bir sermaye şirketiym diyorsanız, onunla ilgili altyapıları kurmuşsanız bence çağın gereği artık nasıl mal siparişini o şirket elektronik ortamda veriyorsa, tebligatı da elektronik yolla yapmasının zorunlu olması bence yerinde bir hüküm. Aynı maddenin A fıkrasının 1. bendinde isteğe bağlı elektronik tebligat olarak adlandırdığımız bir hüküm var. Burada diyor ki: *“Tebligata elverişli bir elektronik adres vererek bu adrese tebligat yapılmasını isteyen kişiye elektronik yolla tebligat yapılabilir”* Yine yönetmelikte bu hükme paralel olarak tebligat çıkarmaya yetkili merciler nezdindeki işlemlerin de elektronik tebligat adresine bildirmeleri gerekir. Şimdi isteğe bağlı elektronik tebligat dediğimde hepimizin aklına şu geliyor, değil mi? Ben istersem Türkiye Cumhuriyeti devleti bana artık bundan sonra fiziki tebligat yapmamalı, elektronik ortamda tebligat yapmalı. Fakat bu hükümler bu özlemimizi tabiri caizse sağlamıyor. Niye sağlamıyor? Bu hükümler birtakım isteğe bağlı elektronik tebligat yapılmasının yolunu açıyor, fakat birazdan değineceğimiz gibi bunu ancak belirli hallere münhasır olarak sağlıyor.

Hukuk Muhakemesi Kanununa kısaca bir değineceğim. Hukuk Muhakemesi Kanununda *“tanığın davet edilmesi”* başlığı altındaki maddede bir hüküm var. Burada tanığın elektronik tebligatla çağrılabilirliğinden bahsediyor. Fakat ben Hukuk Muhakemesi Kanunu bazında söylüyorum, ama bizim Ceza Muhakemesi Kanununda da maalesef bu böyle, ceza hukukçusu olduğum için söylüyorum bunu, Türkiye’de birçok düzenleme maalesef fiziki mantıkla düşünülmüş, fakat elektronik sözcüklerle ifade edilmiş âdeta. Yani kanun koyucu hâlâ işlemlerin fiziki ortamda yapılmasını düşünüyor, onu elektronik ortama paralel hale getirmeye çalışıyor kendince. Burada da tanığı diyor elektronik tebligatla davet edebilirsin, fakat ben buna tanığın gelmemesine bağlanan sonuçları bağlamam diyor. Dolayısıyla Hukuk Muhakemesi Kanunu tanıkların elektronik tebligatla çağrılmasını ikincil bir yol olarak görüyor, asıl tebliğ şekli olarak benimsemiyor ve asıl fiziki tebliğe bağladığı sonuçları bağlamıyor diye düşünüyoruz. Bu anlamda gerekli değişikliğin bence yapılması lazım, elektronik ortama uyarlanması lazım.

Şimdi önerimiz şu: Az önce bahsettiğim Tebligat Kanunu ve yönetmelikten bahsederken kanunun getirdiği hükme bakarsak kanun diyor ki: *“Hakkınızda tebligat çıkaracak mercie elektronik tebligat adresinizi bildireceksiniz”* Ben bundan şunu

anlıyorum: Benim hakkımda bir dava açıldı, ben İstanbul Asliye Hukuk Mahkemesine diyorum ki, bundan sonra artık bana Gaziosmanpaşa-Ankara adresine tebligat çıkarılmasın, işte ihsanbasturk@mail.com adresine elektronik tebligat çıkarılsın diyorum. Ancak bu görülmekte olan somut bir tek davayı bağlıyor. Kanun ve yönetmelik bu mantıkla hazırlanmış, ama ben şunu düşünüyorum: Diyorum ki, ben nüfus müdürlüğünde nasıl benim adres tespit, adres kayıt sisteminde adresim varsa, ben oraya şerh verilmesine hem nüfus müdürlüğüne, hem e-devlet sistemi var, tüm kurumları kapsıyor, ben artık Gaziosmanpaşa-Ankara fiziki adresine tebligat istemiyorum. Tüm kamu kurumları, tüm kuruluşlar bana artık elektronik tebligat adresine tebligat çıkarsın şeklinde bir talepte bulunduğum zaman bence artık bana hiçbir fiziki tebligat gelmemeli. Şu anda maalesef bunun altyapısı yok. Çok hatta hiç zor bir şey değil, o mernis adresine kısaca benim elektronik posta adresini yazacağız ve artık bundan sonra benim elektronik postayla haberleşmek istediğimi belirteceğim. En basit cep telefonu operatörüne değince artık ben adresime fatura gelmesin, bana e-posta olarak faturalarım gönderilsin dediğim zaman cep telefonu operatörü nasıl bunu yapıyorsa, bence Türkiye’de e-devlet altyapısı bunu yapmaya müsait, bu imkânlardan yararlanmalıyız ve böylelikle ben kendimi hukuk güvenliği içinde hissetmeliyim. Bu anlamda elektronik adres veri tabanının oluşturulmasını öneriyoruz. Böylelikle bahsettiğimiz gibi hukuk güvenliği sağlanacak.

Diğer bir önerimiz: Vekille temsil edilen işlerde, bu vekille temsil edilen işler derken sabah Sami Beyin bahsettiği gibi hem yargısal tebligatlar, hem diğer idare tebligatlar, tüm işlerde e-tebligat getirilmesi zorunluluğunun yarar sağlayacağını düşünüyorum. Bu örnek Fransa’da var. Böylelikle vekille temsil edilen işlerde e-tebligat gerçekten hem idari işlemlerin, hem yargısal süreçlerin hızlanması ve güvenli hale getirilmesi anlamında ciddi katkılar sağlayacak diye düşünüyoruz. Bu anlamda barolar, ticaret sicil memurlukları, vergi dairesi başkanlıkları, SGK, sigorta şirketleri gibi kuruluşlar öncülük ederse, bence kayıtlı elektronik postanın ve elektronik tebligatın yaygınlaşması anlamında daha hızlı yol alabiliriz diye düşünüyorum. Hedef hak arama özgürlüğünün ve savunma üst hakkının üstünlüğünün gözetilmesidir. Bu anlamda da elektronik tebligatın işlevi ve önemi bahsettiğimiz gibi ortadadır.

Sonuç olarak şunları söyleyerek sözümü bitirebilirim: Adil yargılanma ilkesinden, hukuksal güvenlikten, hukuk devletinden bahsettik, devletin tebligatı sadece ve sadece bir yasak savma, sadece kendi üzerine düşeni yapma olarak görmemesi gerektiğini, vatandaşını gerçekten bilgilendirmek arzusunda olan devletin günümüz teknolojik şartlarında e-tebligattan ve kayıtlı elektronik postadan yararlanabildiği kadar yararlanmasını, bunların yaygınlaştırılmasını ve elektronik tebligatın bahsettiğim gibi isteğe bağlı hallerde de birincil temel hale getirilmesi gerektiğinden söz ettik. Adil yargılanma hakkının gerçekleştirilmesi, anayasal buyruk

olan hızlı ve ucuz yargılama amacına ulaşmakta e-tebligat gerçekten çok çok önemli ve son olarak hukuk güvenliğinin ve gerçek hukuk devletinin sağlanmasının, gerçek hukuk devletine ulaşmanın yolunun e-tebligattan ve kayıtlı elektronik postadan geçmekte olduğu konusunda toplumsal olarak bir farkındalık yaratmaya ihtiyacımız olduğundan söz ederek sözlerimi bitirmek istiyorum. Hepinize teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN- Şimdi böyle bir girişten sonra sözü Bilgi Teknoloji ve İletişim Kurumundan gelerek toplantımızı şereflendiren Sayın Demet Kabasakal Hanımefendiye vermek istiyorum. Bizlere kayıtlı elektronik posta sisteminde mevcut durum analizini ortaya koyacaklar, buyurun efendim.

DEMET KABASAKAL

Şimdi sabahki oturumlarda da biraz önce İhsan Bey de elektronik tebligattan, tebligatın sorunlarından bahsedildi. Hep kayıtlı elektronik posta sistemi lafı geçiyor, ama nedir bu kayıtlı elektronik posta? Elektronik tebligatla kayıtlı elektronik posta arasındaki ilişki nedir ya da kayıtlı elektronik posta sistemi bize neler getirecek, teknik altyapısı nasıl çalışır, birazcık onlardan bahsedeceğim size, birazcık tebligattan koparacağım, sonra tekrar kayıtlı elektronik posta sistemiyle tebligat arasındaki ilişkiyi anlatarak, biraz daha kafalardaki soruları çözümlemeye çalışacağım.

Şimdi kayıtlı elektronik posta sistemi nedir ve böyle bir sisteme niye ihtiyaç duyuldu? İşte hep bahsediyoruz, fiziki tebligatta problem var ya da şöyle, şuradan gireyim konuya: Hepimiz biliyoruz, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu 2004 yılında yayınlandı, 2005 yılından itibaren de ülkemizde şu anda 5 tane elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı hizmet veriyor. Artık 5070'e göre, 5070'in 5. maddesine göre elle attığımız imzayla güvenli elektronik imza aynı ispat gücüne haiz, aynı hukuki geçerliliğe sahip ve 2005 yılından beri hepimiz biliyoruz, belki birçoğumuz kullanıyoruz, burada da kullanan çok fazla eminim, elektronik imzayı kullanıyoruz, elektronik ortamda yaptığımız birçok işleme hukuki geçerlilik kazandırıyoruz. Mesela, ben kendi kurumumdan örnek vereyim. Kurumumuzda doküman arşiv yönetim sistemimiz var, belgelerimizi oluşturuyoruz, resmi yazılarımızı yazıyoruz ve güvenli elektronik imzayla imzalıyoruz. Hukuki geçerlilik kazandırdık mı bu belgelere? Kazandırdık. Peki, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan Ulaştırma Bakanlığına bu yazıyı ben elektronik ortamda gönderebiliyor muyum? Hayır, gönderemiyorum. Niye gönderemiyorum? Çünkü bu ileti hukuki geçerliliğe sahip değildi. Niye değildi? Standart elektronik postayla gönderdiğiniz zaman bu elektronik postanın birçok dezavantajları vardı. Neleri yapamıyorduk? Siz gönderdiniz, aldım ben bu belgeyi elektronik ortamda, elektronik ortamda gönderdim. Karşı taraf aldı mı gönderdiğim belgeyi, emin miyiz standart dosyayı kullandığınızda? Hayır, emin değilim. Gerçekten gönderdiğim kişiye mi ulaştı, emin miyim ben Ulaştırma Bakanlığındaki A kişisine

gönderecektim, gerçekten ona ulaştı mı bu ileti? Bilmiyorum. Peki, ne zaman ulaştı? Bilmiyorum. İletimi gönderdiğim iletiyi okudu mu, zamanı tespit edebiliyor muyum? Hayır, bilemiyorum. İşte bu problemlerin çözümü kayıtlı elektronik posta sistemi. Aslında kayıtlı elektronik posta sistemi bildiğimiz standart elektronik postaya bazı özellikler kazandırıyor ve bu özellikleri de nasıl kazandırıyor? Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları vasıtasıyla. Kayıtlı elektronik posta kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları vasıtasıyla elektronik ortamdaki iletilerimizin gönderimine, teslimatına ve kullanımına ilişkin hukuki geçerliliğe sahip bir delil seti sunuyor bize ve böylece ne sağlıyor? Biraz önce dedik ya, gönderdiğiniz kişinin aldığından emin miyiz, gerçekten ona ulaştığından emin miyiz? Bize gönderdiğimiz kişinin gerçekten aldığına ve gerçekten o kişi olduğuna ilişkin bir delil seti sağlıyor. Ne zaman aldı iletiyi, ileti ne zaman posta kutusuna konuldu ya da o iletiyi ne zaman okudu, buna ilişkin bilgileri ediniyoruz bu sistem vasıtasıyla. Bir şey daha ediniyoruz, biz iletiyi gönderdik, karşı tarafa gönderirken, giderken internet ortamında değiştirilmediğinden emin oluyoruz. Kayıtlı elektronik posta sistemi bize bunları sağlıyor.

Elektronik İleti

Peki, nasıl çalışıyor? Bu sistem dedik ya standart elektronik postaya bazı özellikler kazandırıyor ve bu özellikleri de bize sağlıyor. Gittiniz, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısından bir tane kayıtlı elektronik posta hesabı aldınız. Bildiğiniz standart postaya benzer bir arayüz size sunuyor kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı. Açıyorsunuz bilgisayarınızı ve size sunulan arayüzden göndermek istediğiniz iletinizi, mailinizi yazıyorsunuz. Hatta buna isterseniz ek koyuyorsunuz, isterseniz farklı farklı ekler koyabiliyorsunuz ve iletinizi elektronik imzanızla imzaluyorsunuz. Niye imzalıyoruz elektronik imzayla? Gönderdiğiniz iletiye hukuki geçerlilik kazandırmak için imzaluyorsunuz ve gönder tuşuna bakıyorsunuz. Elektronik iletiniz öncelikle kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınıza ulaşıyor. Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınız üzerindeki elektronik imzanızdan sizin kimliğinizi tespit ediyor gerçekten o hesabın sahibi mi ya da o hesap üzerinde işlem yapmaya yetkili kişi mi size bunu gönderdi diye. Kendisi emin olduysa eğer evet, bu hesapla yetkili kişi tarafından ya da bu hesabı kullanan hesap sahibi tarafından geldi bu ileti, emin olduğu anda sistemdeki ilk delili oluşturuyor. Evet, şu iletiyi bana şu tarih, şu saatte gönderdiğiniz iletinizi ben bu tarih, bu saatte aldım, tüm işlemlere tabii zaman bilgisini kazandırmak için 5070'te geçerlilik kazanan zaman damgasını kullanıyor kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı ve kendi adına iletilmiş işlem sertifikasıyla bu iletiyi, delili imzalıyor ve hukuki geçerlilik kazandırıyor. Sizin bu posta kutunuza gönderiyor evet, iletinizi gönderdiğiniz alıcıya teslim etmek üzere aldım diye.

Diyelim ki, gönderdiğiniz kişi bir başka kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısından hizmet alıyor. Bundan sonra o iletiyi, sizin gönderdiğiniz iletiyi bir zarf

içerisine koyuyor diyelim ve onu tekrar imzalıyor. Ben bu iletiyi aldım, kimlik kontrollerini de yaptım diye alıcının kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına gönderiyor. Alıcının kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı ileti üzerindeki gene kimlik kontrollerini imzalardan yaptıktan sonra alıcının posta kutusuna iletiyi koyarken bana gönderdiğin iletiyi teslim aldım ve alıcının da posta kutusuna koydum diye sistemdeki ikinci delili oluşturuyor ve bu delili gönderici olarak sizin posta kutunuza geliyor. Bu arada alıcıya da eğer talep etmişse, standart elektronik postasına ve cep telefonuna kayıtlı elektronik posta hesabında bir ileti olduğuna ilişkin bir mesaj gidiyor. Siz her an hesabınıza girip acaba ileti var mı, acaba ileti var mı diye kontrol etmek zorunda değilsiniz. Size bir bilgilendirme mesajı geliyor, daha sonra açtığınız iletinizi, okudunuz, iletiniz okunduğu anda da göndericiye alıcısı şu tarih, şu saatte iletiyi okudu diye bir delil daha geliyor. Aslında sistem bu kadar uzun anlatılıyor belki, ama siz bu gelen iletilerden fark etmiyorsunuz, biraz sonra biz canlı demoyla da size gösteriyor olacağım. Sadece siz oturup mesajınızı yazıyorsunuz ve gönderiyorsunuz. Bunun dışındaki delilleri oluşturmak ve delil setini sizin posta kutusuna koymak kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınızın görevi. Sizin bundan sonraki göreviniz gönderdiğiniz orijinal iletiyi ve delil setini ya siz saklayacaksınız ya da ilgili kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınızdan bir hizmet alıp, onu saklamasını sağlıyor olacaksınız. Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı iletinin içeriğini asla saklamıyor, ama iletiye ilişkin oluşturduğu delilleri ve iletinin gönderimine ilişkin oluşturulan bütün işlem kayıtlarını 20 yıl süreyle saklamakla yükümlü.

Kayıtlı Elektronik Posta (KEP)

Peki, kayıtlı elektronik posta sistemi böyle bir şey, dediğimiz gibi standart postadan çok fazla farkı yok sizin açınızdan, tabii arkada oluşan deliller çok önemli. Peki, bu sistem üzerinden neler yapabiliriz? Tabii ki elektronik tebligatla sınırlı değil kayıtlı elektronik posta sistemi. Bu sistem üzerinden birçok işlemi elektronik ortamda yapabiliriz. Elektronik tebligat başlığı bu sistem üzerinden yapılabilecek bir şey, ama resmi yazışmalarımızı bu sistemi kullanarak yapabiliriz. Bütün kurumlar arasındaki resmi yazışmalar bu sistem üzerinden yapılabilir ki, bununla ilgili de bir proje yapılıyor şu anda, büyük bir ihtimalle yakında kamu kurum, kuruluşları da bütün resmi yazışmalarını kayıtlı elektronik posta sistemi üzerinden yapmaya başlayacaklar.

Vatandaşlarla kamu kurum, kuruluşları arasındaki bütün bilgi ve belge paylaşımları elektronik ortamda bu sistem üzerinden yapılabilir. Hukuki sonuç doğuracak her işlemi bu sistem üzerinden yapabilirsiniz. Elektronik faturalar bu sistem üzerinden yapılabilir, tüketici şikayetleri, bilgi edinme başvuruları, ihbarlar, ihtarlar, iştirak taahhütname, yani şu anda aklıma gelmeyen birçok işlemi bu sistemi kullanarak yapabilirsiniz. Elektronik tebligat da bu sistem üzerinden yapılabilecek işlemlerden bir tanesi.

Peki, Türkiye’de, dünyada bu sistemi nereler kullanıyor? Önce kısaca ondan bir bilgi vereyim, sonra Türkiye’deki duruma geçelim. Aslında dünyada kayıtlı elektronik posta sistemi oldukça yeni bir konu diyebiliriz, İtalya bu işin öncülerinden, 2007 yılında başlamış, ama standart daha sonra geldi. Şu anda standarda uyum için çalışıyor. Halihazırda 23 tane kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı İtalya’da hizmet veriyor. Avusturya’da sadece elektronik tebligata ilişkin bir düzenleme yapılmış durumda, elektronik tebligatı kayıtlı elektronik posta sistemi üzerinden yapıyor. İki tane sanıyorum, tam emin değilim, orada da kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcı hizmet veriyor; bir tanesi kamunun, bir tanesi özel. Almanya 2010 yılında başladı, bizden biraz önce 2011’de başladı. Halihazırda üç tane, bir tane de yetkilendirme süreci devam ediyor, sayarsak dört tane kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı burada da hizmet veriyor. Bakarsak mevzuat açısından İtalya en soft mevzuatı yapan, Almanya’da en katı dediğimiz mevzuatı hazırlayan kayıtlı elektronik postaya ilişkin ülkeler, Avusturya dediğim gibi sadece elektronik tebligatla sınırlı. Fransa’da, Amerika’da, İspanya’da, Slovenya’da ve Belçika’da birçok kurumda test amaçlı ya da küçük örneklerle bazı uygulamalarda kayıtlı elektronik posta sistemi kullanılıyor, ama halihazırda bu ülkelerde yapılmış bir düzenleme mevcut değil.

Türk Mevzuatı

Ülkemizde İhsan Bey biraz önce bahsetti, Türk Ticaret Kanunuyla gündemimize girdi. Aslında biz kurum olarak kayıtlı elektronik posta sistemine ilişkin çalışmalara 2008 yılında başladık ETSİ’nin ... standart çalışmalarıyla birlikte, ama Türk mevzuatına ya da hukukumuzda 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunuyla girdi. 18. maddede kayıtlı elektronik posta sisteminden neler yapılacağı, 1525. maddenin 2. fıkrasıyla da sisteme ilişkin düzenlemelerin Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından hazırlanması gerektiğine ilişkin bir hükme yer verildi. Daha sonra bizim kurumumuz tarafından kayıtlı elektronik posta sistemine ilişkin bir yönetmelik hazırlandı. İki tebliğ ve daha sonra da işlem sertifikasına ilişkin bir usul esas yayınladı ve ülkemizdeki kayıtlı elektronik posta sistemine ilişkin mevzuat altyapısı böylece tamamlandı.

Yönetmelikle kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının nasıl yetkilendirilecekleri kurum tarafından, bu hizmeti nasıl sunacakları ya da bu hizmete ilişkin herhangi bir problem olduğunda faaliyetlerinin durdurulması gerektiğinde ya da kendileri durdurmak istediğinde nasıl bir süreç izleneceği gibi hükümlere, yükümlülükler yer verildi. Tebliğle kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının bu hizmeti sunarken hangi standartlara uygun sunacaklar, hangi standartlar çerçevesinde bu hizmeti sunacaklar, bunlar teknik altyapı belirlendi. İkinci tebliğle kayıtlı elektronik posta rehberine ve kayıtlı elektronik posta hesap adreslerini oluştururken nasıl bir yöntem izleyeceklerine ilişkin hükümler belirlendi. İşlem

sertifikasına ilişkin usul ve esasta ta kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının tüm işlemlerini imzalamak için kullanacakları güvenli elektronik imzalarını, halihazırda ülkemizde faaliyette olan elektronik sertifika hizmet sağlayıcıları nasıl oluşturacak ve bu sertifikaları kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları nasıl kullanacak, buna ilişkin hükümler belirlendi ve ondan sonra ülkemizde kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları kurumumuza faaliyet başvurularında bulundular ve faaliyete başladılar. Halihazırda üç tane kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı faaliyet gösteriyor ülkemizde. Birisi biraz sonra Yüksel Bey sizlere biraz uygulamalarından bahsedecek.

TÜRKKEP Kayıtlı Elektronik Posta Hizmet Sağlayıcısı aslında ilk başvurudan başlayayım, PTT Kurumumuza ilk başvuruda bulundu ve 10 Ekim 2012'de HS01 alan adı üzerinden hizmet vermek üzere yetkilendirildi. İlk kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı PTT'dir. Daha sonra Noterler Birliğinin bir kurduğu kayıtlı elektronik posta hizmetine ilişkin bir anonim şirket başvurdu ve onlar da HS02 alan adından hizmet vermek üzere 28 Aralık 2012'de kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı olarak yetkilendirildi. 25 Şubat 2013 tarihi itibarıyla de TÜRKKEP kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı olarak yetkilendirildi ve halihazırda HS03 alan adından hizmet veriyor.

Posta Hizmet Sağlayıcıları

Bu alan adlarına dikkatinizi çekmek istiyorum, kep.tr'yle biter. Halihazırda alıştığımız com, gov ya da diğer alan adlarından farklıdır. Kep.tr alan adlarının halihazırda ülkemizde faaliyette bulunan kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları, sadece kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları bu alan adını kullanabilir, bunun dışında bir üçüncü tarafın bu alan adını kullanması mümkün değildir. Kayıtlı elektronik posta hesapları da diğer elektronik iletilerden ayrılсын diye kep.tr'yle bitmek üzere belirlenmiştir, yani kayıtlı elektronik posta hesaplarımız kep.tr'yle biter.

Dedim ki, yönetmelikle ve tebliğlerle ciddi yükümlülükler getirildi. Aslında hani çok detayına girmemekle birlikte mevzuatla boğmak istemiyorum, zaten biraz teknik anlattık size, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının ciddi yükümlülükleri var. Aslında belki ilk önce Sayın Başkanın sorularına cevap vererek başlayabilirim. Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları 7/24 hizmet vermek zorundalar, yani kesintisiz bir hizmet özellikle iptale ilişkin, bütün altyapılarını burada tabii verilerin gizliliği, burada yapılacak işlemlerin hukuki geçerliliği düşünülerek özellikle bütün altyapılarını ve sistemlerini Türkiye Cumhuriyeti içerisinde kurmaları öngörülmüştür. Bu sistemler üzerindeki bilgilerin yurtdışına ya da başka bir kurum ülkeye gitmemesi için özellikle bu altyapı oluşturulmuştur. 7/24 hizmet verebilmeleri için mutlaka ve mutlaka kesintisiz hizmet verebilmeleri için altyapılarındaki sürekliliği sağlamaları lazım, bununla ilgili standartlar tebliğle belirlenmiştir. Yani halihazırda ülkemizde bu

standarda uyan ilk kurum 27031 standardı dediğimiz iş sürekliliğine ilişkin hizmet kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarına getirilmiştir. Verilerin gizliliği, özellikle kişisel verilerin gizliliğiyle ilgili kanun olmadığı için Türkiye’de ve buradaki işlemlerin hukuki sonuçları düşünülerek kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarına yine Türkiye’de hiçbir hizmet sağlayıcının uymayacağı veri korumasıyla ilgili özellikle BS112 standardına uyma yükümlülüğü getirilmiştir. Bu standart bütün, yani sadece kişisel verilerin değil, kayıtlı elektronik posta sistemi üzerindeki tüm verilerin gizliliğini koruyabilmek amacıyla korunmuştur. Dediğimiz gibi bu sistem üzerinde oluşan bütün sistem verilerin, bilgilerin 20 yıl süreyle kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları tarafından saklanma yükümlülüğü getirilmiştir. Hesap verdikleri kişilerle yapacakları sözleşmelerin taahhütnamelerle bazı hükümlere gene düzenlemeyle belirlenmiştir. Ciddi yükümlülükleri olan, yani kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılığı ciddi yükümlülüğü olan ve ciddi yatırım gerektiren bir iştir aslında, hani sadece standart postaya benziyor dedik, ama oradaki kadar kolay bir işlem de değil ve güvenlik açısından bir problem oluşmaması için sistem kapalı tutulmuştur. Türkiye’de kapalı bir sistemdir. Kayıtlı elektronik posta hesabınız yoksa ya da bu hizmet sağlayıcıların herhangi birisinden hizmet almıyorsanız sisteme dahil olmanız, sistem üzerinde herhangi bir işlem yapmanız, sorgulama yapmanız mümkün değildir. Standart postanızla, yani herhangi bir standart postayla kayıtlı elektronik posta sistemi arasında ilişki kurmanız standart postamıza bir KEP iletisi göndermeniz ya da standart postanızdan bir KEP iletisi almanız mümkün değildir, güvenlik endişeleri sebebiyle tamamen kapalı bir sistemdir.

KEP Hizmet Sağlayıcıları

Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının yükümlülüklerinden bahsettik, ama tabii yönetmelikte kayıtlı elektronik posta hesabı kullanıcılarına da farklı yükümlülükler getirilmiş durumda, hesabı kullanıyorsanız bazı yükümlülükleriniz var. Bu yükümlülükleri yerine getirmeniz lazım. Bir defa kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına vereceğiniz bilgi ve belgeler, kimlik bilgileriniz tüzelkişilikseniz ilgili belgeleriniz kimliğinizi tam ispat eder nitelikte olmalı, çünkü kimlik tespiti yapmak kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısının asil görevlerinden birisi. Yani ben Demet Kabasakal olarak başka bir kimlikle bu adresi almam ya da kullanmam mümkün değil sistemde, öyle bir süreç geliştirilmiş durumda. Bilgilerinizde, kişisel bilgilerinizde olan değişiklikleri yine kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına bildirmek ya da sistemin kullanımına ilişkin kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınızın size verdiği bilgiler dahilinde bu sistemi kullanmak hesap sahibi olarak bizlerin görevi. Eğer biz hesabı yükümlülüklerimizi bilerek kullanmıyorsak, şifrelerimizi veya elektronik imzamızı bir başkasına vererek kullanıyorsak, bilmeliyiz ki, buradaki yükümlülükler

bize ait, o kişinin yaptığı süreçleri ben yapmadım deme şansınız yok. Bunları biliyor olmamız lazım.

Kayıtlı elektronik posta sistemini iki farklı kişi kullanabilir. Bir gerçek kişi olarak bizler, gerçek kişi olarak bu sistemi kullanabilmek üzere kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına başvurup, adımıza bir kayıtlı elektronik posta hesabı alıp ve bu sistemi belirlenen kriterler çerçevesinde kullanabiliriz, ama bunun yanında tüzelkişilikler -Ticaret Kanunuyla ve tebligatla da gelen bir yükümlülük- bu hesabı kullanabilmek için kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına başvurabilirler, ama tüzelkişilikler kayıtlı elektronik posta hesabı almak üzere başvurduklarında bu hesabı benim nam ve hesabıma şu kişiler, şu kişi ya da şu kişiler kullanacak, benim bu hesap üzerinde işlem yapmaya yetkili kişilerim bunlardır diye kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına bilgi vermek ve onların da kimlik bilgilerini kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına vermek zorunda. Hesap açıldı tüzelkişilik olarak, kayıtlı elektronik posta hesabı kullanılıyor. Daha sonra işlem yetkilisi olarak belirlediği A kişisi görevden ayrıldı, ayrılan kişiye ilişkin bilgiyi ve yeni yetkilendireceği kişiye ilişkin bilgiyi de derhal işlem yetkilisine bildirmek zorunda tüzelkişiler. Yani hesabı tüzelkişiler kendi adlarına oluşturulan bir hesapla kullanabilirler, gerçek kişiler olarak bizler zaten kullanabiliyor olacağız.

Resmi Kimlik

Dedik ki, hesap adları kep.tr'yle bitiyor. Biliyoruz ki, o zaman biz bir hesap almak üzere kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına gittiysek kep.tr'yle biten bir hesap bana tahsis edilecek ve ben bu kayıtlı elektronik postalarımı bu hesaplar üzerinden gönderiyor olacağım. Aynı normal standart postalarda alışık olduğumuz gibi hesapların bir kullanıcı tarafı, bir de alan adı tarafı var. Gerçek kişilerde ve tüzelkişiliklerde hesapların kullanım şekilleri farklı oluyor, ama şunu bilmeliyiz ki, kullanıcı tarafı gerçek kişiler için mutlaka ve mutlaka kimliğinde yazan adı ve soyadı alanlarından oluşan bir alan olacaktır. Yani Demet Kabasakal olarak ben gidip de farklı bir isimle, farklı bir nickname'le bu adresi alıp, kullanamam. Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcının isteyeceği ilk bilgi benden kimliğimi tespit edecek bir resmi belgedir. Nedir bu? Nüfus cüzdanı pasaport ya da ehliyet gibi belgeler. Burada yazılı isim ve soy ismim dışında, bunların farklı kısaltmaları dışında bir isimle bana bu hesabı tahsis edemez. Tüzelkişiler Mernis numarasıyla ya da tüzelkişilik ticaret sicil gazetesindeki unvanlarının kısaltılmış hali dışında bu hesabı kendilerine kullanıma açtıramazlar. Yani bir inşaat şirketi ya da farklı farklı isimlerde olabiliyor biliyorsunuz, farklı isimlerde bu hesabı kendisinden alamaz. Alan adı tarafı zaten kep.tr'yle bitiyor olacak. HS01, 02, 03 gibi bir şey olacak, hizmet sağlayıcısı 01, 02, 03 bu hesabın hangi hizmet sağlayıcısından alındığını belirlemek üzere koyulmuştur. Gerçek kişiler de mesela, benim adıma üretilen hesap nasıldır? demet.kabasakal@hs01, 02 ya da

---

03 olur, kep.tr'yle biter. Tüzelkişiliklerde bu HS'nin önüne tüzelkişiliğin kısaltılmış bir ismi ya da açık ismi konulabilir. Aslında şöyle bakabiliriz, örneklerden bunu görmemiz mümkün, birçok yöntemle yapılabilir.

Bir de tüzelkişilikler şunu yapabiliyorlar: Kurumsal başvuru dediğimiz bir şey öngörülmüştür. Diyelim ki Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu herhangi bir kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısına kurumsal olarak başvurup, ben benim adıma tahsil edilecek bir kurumsal hesap üzerinden kullanıcılarım ya da çalışanlarıma isimleriyle bir KEP hesabı vermek istiyorum diyebilir, ama bu arada alan adı tarafında mutlaka ve mutlaka kurumun ismi yer almak zorundadır. Yani benim adıma iki şekilde hesap oluşturulabilir. Bir defa gerçek kişi olarak ben başvurduğumda biraz önce bahsettiğim gibi demet.kabasakal@hs01, 02, ya da 03.kep.tr olabilir ya da benim kurumum benim adıma kurumsal bir hesap açtıracaksa, demet.kabasakal@ bu tarafta kurumun kısaltılmış ismi veya bir açık ismi "btk" diyedir kısaltması, btk.hs01, 02, 03.kep.tr'yle biten bir hesap olabilir.

Yapılan Elektronik İşlemler

Aslında burada sisteme canlı bağlanıp göstermek istiyordum sizlere, ama internet altyapısında bir yavaşlık var. Onun için şimdi ben sizlere şunu söylemek istiyorum: Üç tane kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısında benim adıma oluşturulmuş hesaplar var ve bu hesaplar üzerinden bir ileti nasıl gönderiliyor ve nasıl alınıyor, deliller ne şekilde, ekranlar üzerinden onu göstermek istiyorum. Şimdi TÜRKKEP'teki var olan bir hesabıma girmek üzere HS03.kep.tr alan adından sisteme bağlanıyorum. Şurada göreceksiniz, şuradan bir bireysel hesabı seçiyorum. Elektronik imzama her zaman bu sisteme dahil olma şansım var. demet.kabasakal@hs03.kep.tr hesabından bu sisteme elektronik imzama şifremi girerek dahil oluyorum. Önüme gelen ekran aslında hani dediğim gibi standart postada alıştığımız olan ekrana hemen hemen çok benziyor. Bir gelen kutum, bir giden kutum, bir de sildiğim postaları atacağım bir kutum var. Oturuyorum ve bu sistem üzerinden baktım, ben göndereceğim kişinin hesap adresini şu anda hatırlamadım, rehber girip sorgulayabilirim var mı, yok mu diye. Hemen ilgili tarafından şuradan seçebiliyorsunuz mesela, rehber bilgisine giriyorsunuz. Bireysel mi, kurumsal mı onu seçiyorsunuz. Ben özellikle kendi adıma olan hesapları sorguladım burada, bakın, Noterler Birliğinde ve PTT'de olan hesaplarımı da burada görüyorum. Kullanıcıya ait bildiğiniz bilgileri giriyorsunuz ve rehberden ilgili kişinin hesap adreslerini var mı, yok mu, varsa neler sorgulayabilirsiniz. Sorguladım, diyelim öğrendim, baktım ve ondan sonra mesajımı yazmak üzere mesaj yaz diye giriyorum. Bakın, dediğim gibi standart postadan çok farklı değil aslında baktığınızda, çok zor gelecek bir şey değil. Yazıyorum, ek koyabilirim, ekler imzalı olabilir, imzasız olabilir hiç problem değil ve bir deneme mailidir diye mail yazdım. Burada yapmanız gereken

mailin tamamını göndereceksiniz, imzalamanız gerekiyor -bunu söylemiştim- imzala ve gönder diyoruz. İmzala ve gönder dediğim anda mail gidiyor ve gönderdiğim mail giden kutusuna baktığım zaman da ben gönderdiğim iletiyi aslında orijinal iletiyi şurada görüyorum.

Döndüm gelen kutusuna, ne dedik? Biraz önce ben size çalışma modülünü anlatırken dedim ki, gönderdiğim zaman kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcım öncelikli olarak aldı ve kontrol etti benim kimlik bilgilerimi. Gönderdiğiniz iletiyi aldım ve kabul ettim diye bir delil oluşturacak ki bakın, şurada HS03'ten gelen bir delil, evet, bu iletinizi alıcıya göndermek üzere aldım diye bir delil oluşturuyor ve daha sonra diğer iki hizmet sağlayıcının adı bakın, HS01'den ve HS02'den bir kabul ettim diye, diğer hizmet sağlayıcıları da gelen iletileri kabul ettim diye bir delil geliyor. Ben aslında bunların içeriğini de birazdan görebileceğiz. Böylece ben evet, bu benim gönderdiğim iletiler kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları vasıtasıyla alıcının posta kutusuna konuldu. Bundan emin oluyorum. Şimdi bakın dönelim, Noterler Birliğindeki hesaba girelim. Aynı şekilde bir arayüzden giriyorsunuz. Çok farklı değil, çok benzer ve o arayüze girdiğimizde bakın, gönderdiğimiz ileti ilgili kişi tarafından alındığına ilişkin ve iletinin bir örneği burada zaten, aynı şekilde rehber sorgulamasını diğer kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısında da yapabilirsiniz. İletinin içeriğine girdiğinizde orijinal iletiyi bu bir deneme mailidir diye yazmıştık, aynı şekilde görüyoruz, hiçbir şeyimiz yok açtığımızda. Bu da kayıtlı elektronik posta sisteminde oluşan bu kullanıcı olarak bizlerin bakın, şurası bizlerin gördüğü şekil, delilin hani nasıldır aslında görüyoruz, şu taraftaki egzemel ... formatı da sistemlerin anlayacağı yapı formatıdır aslında, ama biz baktığımızda gördüğümüz yapı, bunu da görüyoruz tabii nasıl sistemde görmemiz mümkün, ama bu sistemin anlayacağı yapı, bu da bizlerin anlayacağı hali. Aslında buradan takip ettiğinizde hangi kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı göndermiş, ne zaman almış, bunların hepsini görebiliyoruz.

Dönelim, PTT'ye gidelim, oradaki hesaba düşmüş mü? Gönderdik ya biraz önce, evet, aynı şekilde HS03'ten gelen bir ileti ve orada da bir delil var. Bunları açıp okuduğumuzu düşünürsek eğer delil aynı şekilde öbür tarafta da görünen hali, bunlara bakmanız mümkün, içeriği aynı şekilde diğer kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısında görebiliyorsunuz. Açtık, okuduk, bir de okunduğuna ilişkin bakın, demetkabasakal.hs02.kep.tr tarafından okundu, deneme konumlu ileti okundu, aynı zamanda öbür tarafta da okundu diye, hani gönderdiğim iki iletiye ilişkin bize üç tane daha şey geldi ve böylece posta kutumuzda hem iletilerimizi, hem delillerimizi görebiliyoruz. Benim söyleyeceklerim bu kadar, şundan bahsetmek istiyorum Sayın Başkan zamanım varsa eğer, tebligatla ilgili süreci aslında ben sunumuma ilave etmemiştim Muhammed Bey anlatacak diye, kısaca oraya şey yapalım. İsterseniz biliyorsunuz, elektronik tebligata ilişkin düzenlemeler burada genelde herkes hukukçu

olduğu için biliyoruz, 6099 Sayılı Kanun'la 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nda değişiklik yapıldı ve yapılan bu değişiklikle tebligat çıkarmaya yetkili mercilerin tebligat çıkarmak üzere, elektronik tebligat çıkarmak üzere kayıtlı elektronik posta adreslerine, elektronik tebligat adreslerine PTT'den alacakları ve anonim, limitet ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri elektronik tebligatın zorunlu olduğu, gerçek kişilerde de bunun ihtiyari olduğu hükümlerine yer verildi. Daha sonra Adalet Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle -ki, o yönetmelik de biliyorsunuz zorunluluğun başladığı gün yayınlandı- elektronik tebligata elverişli adresin kayıtlı elektronik posta adresi olacağı, buna ilişkin tebligat çıkaracak mercilerin -ki, onlar da zaten 5018'le belirlenmiş durumda- PTT'den alması, diğer tebligat alıcılarının ya da tebligat muhataplarının diğer kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarından KEP adreslerini alacakları ve bu adresleri de yetkili mercilere bildirecekleri hüküm altına alınmış durumda. Ayrıca tebligat yönetmeliğinde bir tebligat alanlar listesi diye bir liste söz konusu.

Şöyle ki, neden böyle bir şey var, onu da söyleyeyim. Biraz önce bir rehber gösterdim sizlere, KEP adreslerini sorgulayabiliyoruz, ama kayıtlı elektronik posta hesabınızı farklı farklı işlemler için kullanabilirsiniz, birden fazla hesabınız olabilir, her hesabınız tebligat için almak için kullanmıyor olabilirsiniz. Sistemde böyle bir zorunluluk yok. Benim bir kayıtlı elektronik posta adresim varsa ben bu adresi tebligat için de kullanacağım, ben böyle adres aldığımda bu adrese mutlaka tebligat gelir diye bir şey yok. Siz adresi alırken kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınıza ben bu adresi tebligat almak için de kullanacağım diye belirtmek zorundasınız. Gerçek kişi olarak siz bunu belirttiğiniz zaman evet, tebligat da alacağım bu adrese diye belirttiğiniz zaman kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcınız o adresi tebligat alanlar listesine ilave ediyor. Bir başka hesabınız var ve o hesabı sadece KEP için kullanacaksınız, o tebligat alanlar listesinde yer almıyor. Zorunlu tebligat almaya zorunlu olan şirketler zaten tebligat adreslerini alıyorlar, onların birden fazla tebligat adresleri olabilir ve bu adresler tebligat alanlar listesine yazılıyor. Orada da şöyle bir şey yaptık: Aslında zorunlu, siz hesabı alabiliyorsunuz, şirketler de öyle. Birden fazla hesapları var, hesaplarını kapatabilirler, ama tebligat alma zorunluluğu olan şirketler bir tane hesabı varsa eğer, bu hesaplarını kapatamıyorlar, tebligat alanlar listesinden silemiyorlar ta ki bir başka kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısından bir adres daha alıp, tebligat alanlar listesine o hesabı yazdırıncaya kadar. Birden fazla hesabı varsa silinebiliyor, ama teke düştüğü anda asla o hesabı kapatamıyor. Biraz daha süreci kolaylaştırmak için böyle bir düzenleme yaptık.

Kayıtlı elektronik postaya ilişkin teknik altyapı tamamlanmış durumda, şu anda bütün test ortamları bitti bizim açımızdan, üç kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı birbiriyle konuşuyor. Hiçbir biraz önce de gösterdiğim gibi birinden

aldığımız iletiyle diğerine ileti gönderebiliyorsunuz. UYAP'la özellikle elektronik tebligatın UYAP kanalından gelecek olan süreç için testler test ortamında bitti. UYAP tarafında bazı değişikliklerin yapılmasını ve bu test ortamındaki değişikliklerin canlı ortama atılmasını bekliyoruz. Adalet Bakanlığıyla en son görüştüğümde Şubat sonu itibariyle ilk tebligatları göndermeye başlayacaklarını bana iletiler. Hani bu zaman ve tarih bilgisi onların verdiği bilgi, bunu da sizinle paylaşmış olayım.

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN Ben kendi adıma söyleyeyim, korktuğum kadar da komplike bir süreç ve sistem olmadığını gördüm, dolayısıyla rahatladım. Şimdi nasıl yapalım Sami Bey, devam edelim, ondan sonra aramızı vereceğiz herhalde, değil mi? Şimdi düzenleyici kurumdan sonra hizmet sağlayıcısı kurumu, daha doğrusu onun değerli genel müdürünü, TÜRKKEP Genel Müdürü Yüksel Samast'ı dinleyeceğiz ve kendisi bize şu elektronik tebligat sisteminin diğer yönlerini de açıklayacak. Buyurun Sayın Samast.

YÜKSEL SAMAST

Türkiye'de 2004 yılından başlayan bir süreçte elektronik dönüşüm süreci yaşanıyor diyebiliriz. Elektronik imzayla başlayan 5070 sayılı Kanunla düzenlenen elektronik imza ve zaman damgasıyla başlayan ve hayatımızı da önemli şekilde değiştiren bir süreç var aslında. 2012 ve 2013 itibariyle de kayıtlı elektronik posta ve elektronik fatura gibi birçok konunun da yine ilave düzenlemeleriyle şu anda dünya ölçeğinde baktığımızda Türkiye aslında oldukça iyi bir konumda diyebiliriz. Demet Hanım değindi, elektronik imza bir belgenin hukuki geçerliliğini ve güvenliğini sağlarken, bu belgenin elektronik ortamdaki dolaşımını garanti altına alınacak bir ilave teknolojiye ihtiyaç vardı. Kayıtlı elektronik posta sistemi ya da altyapısı aslında bu belgelerin elektronik ortamdaki dolaşımını çözüyor. Sorunlar gene değinildi, kayıtlı elektronik posta sistemi üç tane temel sorunu çözüyor diğer standart posta sistemlerine göre, malumunuz gmail, hotmail ve benzeri diğer elektronik posta sistemlerinde herkes her türlü isim altında elektronik posta adresi alabiliyor. Dolayısıyla bunlar da gerçekten o kişi olduğuna dair bir garanti bulunmuyor. İkincisi, bu elektronik posta adresleri arasındaki haberleşmenin zamanı yine gönderici ve alıcının bilgisayarında kendi kendine tanımlayabildiği ya da sunucularda kişilerin değiştirebildiği zamanlarla ancak görülebiliyor. Yani zaman da garanti altında değil, başkalarının değiştirebileceği bir bilgi olarak bulunuyor. Bu bağlamda da hukuki açıdan güvenilemiyor. Üçüncü sorun da, göndericiden alıcıya giden içeriğin yoldayken değişip değişmediğine dair hiçbir garanti sunmuyor. Böylece tebligat açısından bakarsak, ne zaman yapıldığı, kimden kime yapıldığı ve gerçekten ne yapıldığına dair ... e-posta sistemi hiçbir garanti sunmuyor. Böyle olunca bu üç tane sorunu ortadan kaldırma ve göndericiden alıcıya giden belgenin de hukuki geçerliliğini sağlayabilme amacıyla elektronik imzalı kayıtlı elektronik posta sistemi

hem ülkemizde, hem de Demet Hanımın bahsettiği birçok ülkede devreye alınmış durumda. Dolayısıyla vurgulamaya çalıştığım şey öncelikle elektronik imza belgenin kendisini kayıtlı elektronik postada bunun taraflar arasındaki dolaşımının yasal geçerliliğini ve güvenliğini sağlayan bir sistem.

Burada yine Demet Hanımın değindiği delil üretme mekanizması bence çok önemli ve değerli bir hizmet. Kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı bu süreç içerisinde göndericiden alıcıya yönelik aldığı paketin, iletinin zarflanması, imzalanması, teslim edilmesi, zaman damgalanması gibi süreçlerini yürütürken teslim alma, teslim etme ya da edememe gibi süreçlerle ilgili delilleri üretip, 20 yıl boyunca saklama ve aynı süre boyunca da doğrulama hizmeti veriyor. Yani 5 yıl sonra elimizdeki bir delili her an online bir şekilde, çevrimiçi bir şekilde doğrulayabiliyoruz. Mevzuat da bu delillere senet hükmünde kesin delil olarak bir değer verdiği için aslında teknolojik olarak bu dediğimiz anlamda özelliklerin olmasının yanında mevzuat bağıyla da önemli bir değer sağlanmış oluyor.

Yine değinildi, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları üzerlerinden geçen iletilerin içeriklerini hiçbir suretle saklamıyor. Bildiğimiz aslında bir postacılık yapıyor. Yani herhangi bir kopya alma, saklama gibi bir işlem yapmıyor. Bu delilleri üretirken yalnız kriptoloji biliminden yararlanarak hash kodları dediğimiz bir hash algoritmalarıyla daha doğrusu bir hash kodu üreterek, aslında ileride neyi gönderip göndermediğini her an ispatlayabilecek ve dolayısıyla da o haberleşmenin içeriğini de inkâr edilmesini önleyecek bir bilgiyi o bahsettiğimiz üretilen delillerin içine gömüyor. Yani kendisi aslında ne alıp ne gönderdiğini bilmediği halde ileride her zaman gönderici de, alıcı da inkâr edemeyeceği bir şekilde, hizmet sağlayıcı da her an ispatlayacağı bir şekilde ne gönderip, neyi göndermediğini ispatlayabileceği bir delil üretiyor.

Şuna biraz değineyim. Şimdi biz elektronik imzalı bir iletiyi ancak KEP sisteminden gönderebildiğimiz için KEP hizmet sağlayıcısı dolayısıyla göndericinin adresini kontrol ediyor. Eğer bu geçerli bir kayıtlı elektronik posta adresiyse, alıcının adresi de yine aynı şekilde geçerli bir kayıtlı elektronik posta adresiyse, göndericinin elektronik imzası doğruysa ve bu iletide virüs yoksa ancak bunu kabul ediyor. Yani o birinci delili bu şart altında üretiyor teslim aldım delilini, bu üç kontrolden herhangi birinde bir sorun varsa, bu iletiyi iade ediyor. Gene bir delil üretiyor, iade gerekçesini o delilin içine yazıyor. Virüslü olduğu için kabul edilmemiştir kısmı, dolayısıyla gönderici saniyeler içerisinde iletisinin kabul edilip edilmediğini, edilmiyorsa neden edilmediğini biliyor. Demet Hanım değindi, üç tane temel delil var olumlu senaryoda, olumsuz durumlarda burada hep olumluyu konuşuyoruz, karşı tarafa iletilemediğinde de yine gönderici delilini alıyor. Yani alıcıya teslim edilemediğini gerekçesiyle birlikte de bilebiliyor yine saniyeler çerçevesinde, dolayısıyla o onun için o zaman diliminde

önemli bir işlemse, farklı yollarla ya da tekrar deneyerek işlemini takip edebilir durumda oluyor. Yani o standart elektronik postada değinilen gönderdim, ama ulaştı mı, ulaşmadı mı sorunu burada olumsuz durumlarda bile yok.

Yine önemli bir konu işte klasik ya da fiziksel tebligatta sorun olarak vurgulanan şey bize bir tebligat geldiğinde haberimiz olmuyor kısmı burada çok kolaylıkla çözülmüş bir durumda. Çünkü kayıtlı elektronik posta adresinize bir ileti geldiğinde her gün kullandığınız normal günlük standart elektronik postanıza bir bildirim gelsin, bir bilgi gelsin, ayrıca istiyorsanız SMS'le cep telefonunuza gelsin istiyorsanız sistem size iki taraflı alternatif olarak bilgilendirme yapıyor. Böylece zamandan ve mekandan bağımsız olarak her an her yerde her zaman tebligatınızı ya da her türlü iletinizi okuma, acil okuma ihtiyacınız varsa haberdar olabiliyorsunuz, alabiliyorsunuz. Dolayısıyla da benden önceki konuşmacıların bahsettiği o sorunları da burada tırnak içerisindeki hak kaybı aslında söz konusu olmayacak diyebiliriz.

Çok fazla işlem yapılabilir. KEP sistemi bir platform, bunun üzerinde elektronik tebligat bir uygulama, yani tebligat kendine ait bir sistem değil, kayıtlı elektronik posta sistemi bütün uygulamalar için yasal geçerli ve güvenli bir platform. Bu platformun işleticilerine kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı deniliyor. Aynen cep telefonundaki operatörler gibi bu hiç şu anda Türkiye'de üç hizmet sağlayıcı kendi aralarında alıcı ve gönderici kimden KEP hesabı almış olursa olsun bunları haberleştiriyor. Bir cep telefonu numarasıyla diğer iki operatörü aboneleriyle görüşebildiğimiz gibi Türkiye'de de PTT, TNB ve TÜRKKEP'ten alıcı ya da gönderici olmamız fark etmeksizin diğer kişilerle, gerçek ya da tüzel kişilerle haberleşebiliyoruz. Dolayısıyla da bu iki kişi, iki tane KEP hesap sahibi aralarında istedikleri uygulamayı yapabilirler. Yani sözleşme de yapabilirler, kira kontratı yapabilirler, birbirlerine her türlü ihtarı, ihbar gönderebilirler veya sipariş, sipariş onayı gibi günlük ticari işlemleri yapabilirler, hesap mutabakatı yapabilirler ki, şu anda bizim tarafta en yoğun uygulamalardan biri cari hesap mutabakatları olduğunu söyleyebiliriz. Bordro ve izin formları konusu gibi yine kurumsal uygulamalarda çok talep gören konular var. Özetle hani saymakla bitmez şey yapılabilir. Özü burada, kağıtta yapılması gereken ve belli bir mevzuat gereği mutlaka taraflar arasında tebliğ, tebellüğ anlamında olsun ya da paylaşılma gerekliliği ya da teslim edilmesi gerekliliği olsun bir belgenin bir taraftan diğer tarafa gitmesi gerekiyor veya imzalanması gerekiyorsa, bu artık hiç kağıda girmeden yüzde 100 elektronik ortamda KEP sistemi üzerinden iki tarafın elektronik imzalı olması kaydıyla yapılabilir. Eğer bu sadece bir gönderi ve teslimatsa, bir tebligatsa sadece gönderenin elektronik imzalı olması, alıcının elektronik imza sahibi olması gerekmiyor.

Tebliğat konusundaki şeyde Demet Hanımın dediği gibi kayıtlı elektronik posta adresleri jenerik olarak bizim için yasal geçerli ve güvenli adresler, ama elektronik

tebligat adresleri bizim beyan edeceğimiz kayıtlı elektronik posta adresleridir. Yani bizim elektronik tebligat adresim budur diye beyan etmemiz gerektiren bir konudur. Elektronik Tebligat Yönetmeliğinde limitet, anonim şirketlere, işte sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlere elektronik tebligat amaçlı bir kayıtlı elektronik posta adresi edinme zorunluluğu getirildi, ama birden çok kayıtlı elektronik posta adresi olduğunda onun içinde hangisini elektronik tebligat amaçlı olarak kullanacağını bildirme zorunluluğu da var. Dolayısıyla iki tane zorunluluk var aslında orada, birisi edinme zorunluluğu, birisi bildirme zorunluluğu. Dolayısıyla da kazai merciler başta olmak üzere bu saydığımız tipteki sermaye şirketleri adreslerini, elektronik tebligat adreslerini kazai mercilere talep halinde bildirmek durumunda bir, ikincisi de elektronik tebligat alanlar listesini bu adreslere yazdırmak zorundalar ve bu adresler mutlaka süreklilik arz etmek durumunda. Yani zorunlu olanlar mutlaka ve mutlaka minimum bir adet elektronik tebligat adresini sürekli açık tutmak durumunda. Kişilerde de bu tercihli bir konu olarak yer alıyor. KEP rehberi ve elektronik tebligat alanlar listesi diye iki tane kavramdan bahsediyoruz, dolayısıyla kayıtlı elektronik posta sisteminde bir rehber var. Bu rehber tüzeltişilerin kayıtlı elektronik posta adresleri kaydedilmek zorunda, bireysel adresler hesap sahibinin tercihine bağlı olarak kaydedilebilir. Elektronik tebligat alanlar listesinde de aynı şekilde zorunlu olan sermaye şirketlerinin adresleri oraya kaydedilmek zorunda, diğer kalan kişiler, gerçek ya da tüzelkişiler isterlerse kaydettirirler. Yani kayıtlı elektronik posta düzenlemeleriyle elektronik tebligat düzenlemesi arasında biraz böyle terminoloji, biraz da uygulama alanlarında kapsam genişletme ya da daraltmalar var. Yani özetle tekrarlısam, kayıtlı elektronik posta düzenlemelerine göre Türkiye'deki tüm tüzelkişiler kayıtlı elektronik posta adreslerini KEP rehberine kaydettirmek zorundadır. Yani tersten ifade edersek, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı tüzelkişiye ait bir KEP adresi ürettiğinde bunu hesap sahibine sormaksızın KEP rehberine kaydeder ve dolayısıyla da kullanıcılar olarak bizler Türkiye'deki tüm tüzelkişilerin KEP adreslerini KEP rehberinden sorgulayarak ulaşabiliriz. Ancak bu adreslerden hangisi elektronik tebligat amaçlı kullanılacaksa, o adresi elektronik tebligat alanlar listesinde görebiliriz, diğer adresleri göremeyiz. Bireyler her iki tarafta da tercihli dediğim gibi.

19 Ocak 2013'te yayınlanan yönetmelikle birlikte uygulamaya başlandı. Kazai merciler tebligat elektronik tebligatlara gönderebilmek için kağıtta olduğu gibi elektronik ortamda da gönderebilmek için PTT'den aldıkları adresten elektronik tebligat gönderilerini çıkarabiliyorlar. Öyle diyeyim, alıcılarsa, muhataplarsa, herhangi bir hizmet sağlayıcıdan aldıkları adreslerine her türlü elektronik tebligatı alabiliyorlar. Yani kazai merciler için bir tırnak içerisinde "*zorunlu adres*" gösteriyor elektronik tebligat yönetmeliği, PTT'den aldığınız adreslerden elektronik tebligat gönderisi yapabilirsiniz diyor. Ancak gene değinildi, şimdi tebligat tabii çok jenerik bir kavram, kazai tebligatların yanında idari tebligatlar ne olacak, bu şey de açık değil. Dolayısıyla

ben hukukçu da olmadığım için hani çok yorum yapmayayım, ama dolayısıyla da diğer idari tebligatları da kapsayan bir şey midir bu? Öyle olursa da tüm idareler de mi bu bağlamdadır, hani burası da bir tartışma konusu.

Ben kısaca kayıtlı elektronik posta adresini nasıl ediniyoruz da değinip, konuşmamı bitirmeye çalışacağım. İki tip adres olduğunu anlamış olduk: Bireysel ve kurumsal adresler var. Bireysel adres alabilmemiz için mutlaka bizzat fiilen reşit olarak kendi kimlik belgemizle başvurma zorunluluğu var, fiziksel olarak dolayısıyla bir başvuru gerekiyor. Ancak elektronik imzamız varsa bu fiziksel başvuru yerine online olarak elektronik imzayla bizim yasal geçerli kimliğimiz de olduğu için aynı zamanda dolayısıyla kayıtlı elektronik posta adresini online olarak edinebiliyoruz. Elektronik imzamız yoksa mutlaka bir şekilde hizmet sağlayıcıyla bir yerde yüzleşerek, o kimlik tespit sürecini, işlemini yapmış olmamız ya da yaptırmış olmamız gerekiyor. Kurumsal taraftaysa elektronik imzalı tabii bir başvuru olamayacağı için kurum yetkililerinin imzasıyla ancak kayıtlı elektronik posta adresi üretilebileceği için kurumsal tarafta mecburen yine fiziksel bir başvuru olacak. Dolayısıyla elektronik imzası olan bireyler online olarak elektronik imzalarıyla alabilirler, onun haricindeki bireyler ve tüzelkişilerin tamamı mutlaka kağıttaki evraklarıyla fiziksel olarak KEP hizmet sağlayıcıları bir şekilde temas halindeyken ancak başvuruyu yapabilirler diye kısaca özetleyebiliriz.

Bizim burada uyguladığımız yöntemler biz kendi ofislerimiz ve Türkiye'ye yaygın başvuru merkezlerimiz, şu anda sayısı 109 olan başvuru merkezlerimizde her türlü kurumsal ya da bireysel kişi kendisi doğrudan başvurarak bizden KEP hesabı alabiliyorlar. Elektronik imzası olanlar dediğim gibi web sitemiz üzerinden online alabiliyorlar, bir diğer uyguladığımız yöntem de biz yerinde hizmet, yerinde kayıt hizmeti dediğimiz bir hizmet veriyoruz. Telefonla ya da elektronik postayla bize ulaştığınızda müşteri hizmetlerimiz sizden aldığı randevuyla birlikte yerinize gelerek yerinizde de başvuru hizmeti veriyoruz. Aldığımızda Demet Hanım hızlıca ve çok bence güzel bir şekilde kayıtlı elektronik posta adresinin nasıl kullanıldığını anlattı, dolayısıyla da ben tekrar oralara girmeyeceğim. Bir-iki nokta vardı, kullanıma açma konusuna bir değineyim.

Şimdi kayıtlı elektronik posta adresinizi aldığınızda cep telefonunuza gelen bir tek seferlik şifreyle hesabınızı teknik tabirle aktive ediyorsunuz ya da mevzuat tabiriyle kullanıma açılıyorsunuz. Yani siz başvuruyu yaptıktan sonra beyan ettiğiniz cep telefonuna gelen şifreyi sisteme ilk girerek yine kendiniz hesabı kullanıma açmış oluyorsunuz. Dolayısıyla burada iki tane bacak var; birisi başvurup adresi edinmek, ikincisi bu adresi kullanılabilir hale getirmek. Yani adresi alabilirsiniz, ama kullanıma açmazsanız o, o adresten gönderiyi yapıp ya da o adrese bir ileti geleceği anlamına gelmez. Adresler üretildikten sonra ne zaman kapatılırsa kapatılsın ömür boyu bir

daha başkasına verilemiyor. Dolayısıyla kişi Demet Hanımın bahsettiği gibi “*adı.soyadı*” şeklinde bir adres bizden aldığı anda onu dakikalar içinde geri kapatsa bile bir daha ömür boyu o adres bir başkasına verilemiyor. Siz herhangi bir zaman diliminde tekrar onu kullanıma açmak isterseniz yine sadece siz açabiliyorsunuz ve kimlik bilgileriyle de eşlenik olarak arkada tutulduğu için bu, siz her zaman ikinci kez, üçüncü kez, dördüncü kez, yani kapatıp açtırarak hesabınızı değişik dönemlerde aktive edip kullanabilirsiniz. Yani sürekli -bireysel taraf için söylüyorum- açık da tutulmak zorunda olan adresler değil bunlar, birden çok adres edinilebilir, biri kapatılıp, öteki aktif olarak kullanılabilir. Dolayısıyla birazcık kullanım amacına göre de değişen dinamik bir konu.

Arayüzlerin hepsini Demet Hanım gösterdi. İşte bu kullanıma açma konusunda son size bir uyarı geliyor. Yine şartlar ve kullanımınızdan dolayı doğacak hukuki sonuçlar size bir kez daha bildiriliyor. Burada kritik konu bu hesabın kullanımından doğacak bütün hukuki sonuçların sizin adınıza doğacağını ve dolayısıyla hesabı başkasına kullandırmamanız gerektiğini bireysel hesapların gibi konuları içeriyor. Kurumsal hesaplarda işlem yetkilileri tabii işte kullandığı için bu tür mesajları onlar görüyorlar. Şimdi ben son şeye değineyim.

SALONDAN- ...

YÜKSEL SAMAST- Şimdi hesabı kapatma dediğimiz şey de iptal işlemi, mevzuata göre hizmet sağlayıcı tarafından derhal yapılması gereken işlemlerden birisi, dolayısıyla hesap sahibi hizmet sağlayıcısını 7/24 herhangi bir zaman diliminde aradığında hizmet sağlayıcı o adresi derhal kapatmakla yükümlü. Yani bu derhal de tabii mümkün olan derhal, hani dakikalar, on dakikalar gibi bir şey, dolayısıyla da günler değil. Hesap kapatıldıktan sonra hesaba dışarıdan bir ileti gönderisi mümkün değil. Ancak hesap sahibi üç ay boyunca o hesaba erişebiliyor. Yani geçmişteki iletilerini, gönderdiği, aldığı iletileri görebilir. Ancak hesap kapatıldıktan sonra dışarıdan oraya kimse bir şey gönderemez demek oluyor. Bu bahsettiğimiz üç aydan sonra da hesap sahibinin erişimine de kapatılıyor.

Bir diğer konu da hizmet sağlayıcı göndericinin hiçbir içeriğiyle ilgili dediğimiz gibi saklama, kopyalama yapmıyor dedik. Ancak uzun süreli bir saklamaya ya da yasal geçerli bir elektronik arşiv hizmetine ihtiyacı varsa hesap sahibinin, hizmet sağlayıcısından bunu kendisi ayrıca talep ederek alabilir. Özetle yani kendisinin izin vermesi ve bunu talep etmesi gerekir. O bağlamda da biz ve diğer hizmet sağlayıcılar kayıtlı elektronik posta sisteminde gelen-giden tüm iletileri orijinalliğini koruyarak, değişmezliğini ve silinmezliğini, tahrip edilmezliğini garanti ederek istediğiniz süre boyunca saklayacak teknik altyapılara sahibiz. Dolayısıyla da hesap kapatıldıktan

sonra üç ay boyunca bu hesap sahibinin erişimine açık, ama dışarıdan bir gönderi yapılmasına kapalıdır. Onu da belirtmiş olalım.

Bu kişisel veriler konusu hakikaten önemli, başta Başkanımız değindi, sonra da konuşmacılar da değindi. Türkiye’de ilk defa kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarına kişisel verileri koruma standardına uyumluluk zorunluluğu getirdi BTK, bu düzenlemeleri yapan Demet Hanım başta olmak üzere ekibi, şimdi dolayısıyla ortalıkta da o zaman Anayasa değişikliği de yapılmamıştı, değil mi? Anayasaya da işte hafiften de olsa daha girmemişti. Dolayısıyla Kişisel Verilerin Korunması Kanunu da yokken bizleri kurban seçtiler ve kişisel verilerin korunması standardına uyumluluk zorunluluğu getirdiler. Daha ISO bile onu uluslararası standart yapmadı, BS 10012 İngiliz British Standards olarak şu anda dünyada uygulanıyor. Özetle Türkiye’de yetki alabilmeniz için, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı yetkisi alabilmeniz için kişisel verilerin korunması standardına uygun altyapı ve idari süreçlere sahip olduğunuzu göstermeniz gerekiyor. Biz de bu anlamda Türkiye’de ilk defa TÜRKKEP olarak bu standartta dışarıdan denetip alıp, belgelendiren kuruluşuz. Özetle, şu anda Türkiye’de kişisel verilerin korunması standardına uyumlu denetim ... belgesini almış tek kuruluşuz. Bu vurgunun önemine çok inandığımız için bunu söylüyorum, reklam olsun diye söylemiyorum. Yani hakikaten elektronik ortamda en kritik konulardan birisi kişisel verilerin korunması, sistemin güvenliğinin dayandığı nokta da herkesin bildiği ve fark ettiği gibi adreslerin oluşturulacağı anda adres sahibinin kimliğinin gerçekten doğru bir şekilde tespit edilmesi. Çünkü sahte bir adres burada sisteme güvensizlikte en hani olumsuz etki yapabilecek parametrelerden birisi, dolayısıyla da hizmet sağlayıcıların en hassas olacağı noktalar kimlik bilgileri başta olmak üzere kişiden, hesap sahibinden aldığı verilerin doğru olduğunu garanti etmek, iki, aldıktan sonra da onları korumak tabii ki, dolayısıyla da kişisel verilerin korunması standardı açısından KEP hizmet sağlayıcılarının hem sistemsel, hem de idari süreçleri şu anda Türkiye’de BTK denetim ve gözetiminde de olduğu için, yani ayrıca da denetlendiği için dünya ölçeği itibarıyla karşılaştırdığımızda çok iyi durumda diyebiliriz. Zaten bilgi güvenliği standardı, bilgi güvenliği yönetim standardı yine BT iş sürekliliği, standardı, ISO 27001, ISO 27031 gibi standartları yine mevzuatımız zorunlu tutuyor. Biz onun haricinde yine başka BT hizmet yönetimi, müşteri memnuniyet yönetimi gibi birçok standardı da ayrıca gönüllü olarak uyguluyoruz. Özetle yani bu kayıtlı elektronik posta sistemi bir güvenilir üçüncü taraf sistemidir. Çünkü iki kişi bu birbirini hiç tanımadan bir hizmet sağlayıcısından aldıkları kayıtlı elektronik posta adreslerine güvendikleri için haberleşecekler, sözleşme yapacaklar, işte ne yapacaklarsa, dolayısıyla hizmet sağlayıcı burada aslında bir güvenilir üçüncü taraf rolü, yani mahkeme, noter gibi bir güvenli üçüncü taraf rolü oynuyor. Bir de işte iadeli taahhütlü postacılık yapıyor, yani iki tane temel rolü vardır diyebiliriz. Bizim hizmet sağlayıcılar

tarafında da bakıldığında bizden alınacak her türlü adres hem elektronik tebligat amacıyla, hem de başka uygulama amacıyla kullanılabilir adreslerdir diyebiliriz.

Bu zaman damgası konusu geçti. Onu da son kez son olarak onu ifade ederek konuşmamı bitiriyorum. Şimdi zaman damgası üretmemiz, kendi kendimize zaman damgası üretmemizi de istemiyor BTK, yani o bahsettiğimiz anlamda bir KEP iletilisinin göndericiden alıcıya teslim edildiği delillerini biz üretirken onların içinde hukuki geçerli bir zaman bulunuyor. Bu zamanı KEP hizmet sağlayıcısı üretmiyor. Türkiye’de yetkilendirilmiş başka zaman damgası otoritelerinden çekilen zaman bilgisi, mevzuat ve teknik tabirle zaman damgası deniliyor ona, yani bir elektronik mühür gibi düşünülebilir bu, o zaman bu delillerin ve iletilerin zarflarına gömülüyor. Dolayısıyla da KEP hizmet sağlayıcısı KEP delilleriyle kendi içerisindeki işlemlerle ilgili tuttuğu zaman bilgisini kendisi üretmiyor, yetkili başka bir zaman damgası otoritesi, teknik tabirle Türkiye’de tüm sertifika hizmet sağlayıcılarından tabii oluyor bu, oradan alıyor. Böylece de güven zinciri tamamlanmış oluyor. Bu bilgiyi de ilave etmiş olayım.

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN Molaya geçmeden önce bir noktaya ben de temas edeyim. Sizin söylediğiniz tartışmalı mesele bence yönetmelik açık, dayanağı olan kanun da açık, dolayısıyla bu elektronik tebligat meselesinde yalnız kazai merciler değil, idari merciler de kapsam içinde. Çünkü 5018 sayılı Kanunda öngörülen cetvele dahil olan idareler, belediye, özel idare ve köyler de buna dahil. Örneğin, benim üniversitem de dahil veya diğer merkezi idari kuruluşları, bunların hepsi bu yönetmeliğin kapsamı içerisinde. Dolayısıyla mesela şöyle bir şey söyleyeyim: Ben geçen sene de aynı tartışmayı aslında biraz açmıştım. Yine hazır burada yokken Adalet Bakanlığından doğrudan temsilciler birazcık da atıp tutabilirim belki, sorumluluk onlarda, şu anda bu bir hak da aynı zamanda bizler bakımından. Bakın, ben kendi üniversiteme şimdi gidip, şunu diyebilmeliyim: Bana bundan sonra tebligat yapacaksanız ben elektronik tebligat yapılmasını istiyorum kendime ve onların da bana bu tebligatı yapmaları gerekir. Çünkü bu kanun ve onun dayanağı olan yönetmelik bu hakkı bana sağlıyor. Sizlerin altyapısı, yani hazırlıkları tamam, kimin tamam değil? İlgili idarelerin tamam değil, dolayısıyla ben bu haktan mahrum olmuş durumdayım. Daha önce işlemlerden haberdar olabilecekken ve herhangi bir endişeye kapılmayacakken acaba geldi mi eve, gelmedi mi, vesaire oldu mu diye, fakat dediğim gibi Adalet Bakanlığı bu konuda gerekli uyarıları ve yazışmaları yapmakta, belki başladı, ama istenilen seviyede değil. Belki altyapı için birtakım eksiklikler söz konusu değil, ama şu anda bu düzenleme hem idari mercileri kapsıyor, hem de bunun yürürlükte olması gerekir.

DEMET KABASAKAL- Sayın Başkan, sadece bilgilendirme amaçlı hani biraz önce Adalet Bakanlığını söyledik, ama ben kendi kurumumdan bahsetmedim. Biz

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu olarak yetkilendirdiğimiz 493 tane işletmecimiz var aslında, hani bildiğiniz gibi GSM operatörleri, internet servis sağlayıcıları, elektronik servis ve hizmet sağlayıcıları ve kayıtlı elektronik posta hizmet, tabii biz de kurum olarak tebligat çıkarmaya yetkili bir merciiyiz. Bu aşamada şunu yaptık aslında: Kurum olarak PTT'ye başvurduk ve kurum adına elektronik tebligat yapmak üzere bir kayıtlı elektronik posta hesabı aldık. Çünkü tebligat çıkaran merci olarak biz PTT'den almak zorundayız ve bütün işletmecilerimize yazı yazarak elektronik tebligata elverişli kayıtlı elektronik posta hesaplarını bize bildirmelerini resmi olarak istedik ve şu anda kurumdaki doküman arşiv ve yönetim sistemiyle entegrasyonu yapıyoruz. Büyük bir ihtimalle kısa süre içerisinde bütün işletmecilerimize yaptığımız tebligatları elektronik ortamda yapmaya başlıyoruz, kurum olarak da bu noktadayız.

Soru - Yanıt

Av. HANDE TOPRAK Öncelikle birkaç sorum olacak. Demet Hanıma ilk sorum: KEP siteminde sakladığı kayıtlar açısından içeriği saklamıyor dedik. Örneğin, bir e-fatura gönderdiğimde şu tarihte şu saatte şu dakikada şu kişi tarafından şu alıcıya gönderildi diye bir kayıt mı var, yoksa şu tarihli fatura şu yevmiye sayılı şu tarihli fatura gönderildi diye mi bir kayıt oluyor? İkinci olarak KEP sisteminde alıcının e-posta adresine bir gönderi geldiği zaman ancak bunu okumamışsa, burada belli bir süre var mıdır? Örneğin, hiç okumamıştır, ama iki-üç günün sonunda okunmuş sayılıyor.

Üçüncü sorumsa hukukçu olması nedeniyle Sayın İhsan Baştürk'e: Faturalara itiraz sürecinde yine bir e-fatura aldınız, buna itiraz edeceksiniz, sizinle ilgili olmadığını düşünüyorsunuz. Burada yine Türk Ticaret Kanunu uyarınca yine noter kanalıyla itiraz süreci işleyecek mi, nasıl olacak, bir iade faturası yine sistem üzerinden kesilebilecek mi? Sorularım bu şekilde, çok teşekkür ederim şimdiden.

DEMET KABASAKAL- Ben hemen başlayayım. Dedik ki, kayıtlı elektronik posta sistemi içeriği tutmuyor, içerikle ilgilenmiyor. Aslında şey gibi düşünmek lazım, kayıtlı elektronik posta sistemi bir kurye ya da bir PTT şeyi gibi düşünmek, iadeli taahhütlü mektup gibi düşünün; paketinizi hazırladınız, iadeli taahhütlü bir mektup hazırladınız ya da bir kuryeye vereceğiniz bir paket hazırladınız. Çağırırsınız, kuryeye verirsiniz, kurye ne verirse onu alır ve götürür. İçeriğinde ne olduğu sizin sorumluluğunuzdadır. Kayıtlı elektronik posta da öyle, siz ne verirsiniz, içeriğine ne koyarsanız koyun, siz ne verirsiniz onu alır, ilgili yere götürür ve bırakır. Tuttuğu şudur: Şu tarih şu saatte falan kullanıcı tarafından şu ileti, yani şu başlıklı ya da şu numaralı sistemin sıradan verdiği bir numara vardır, ileti filan kişinin şu şu alıcıların sistemine bırakıldı, posta kutusuna bırakıldı. Onlar da şu şu şu tarihlerde şu saatlerde

okudular bu iletiyi ya da okumadı, okundu kabul edildi ya da falan kişi, mesela 100 kişiye gönderdiğinizi düşünün, 99 tanesinin posta kutusuna koydu, bir tanesinin posta kutusuna koyamadı. Şunun posta kutusuna şu sebepten dolayı koyulmadı. Sistemde tutulan tamamen budur. Ne gönderdiğini ispat etmek ya da ne aldığını ispat etmek göndericinin ve alıcının yükümlülüğüdür. Yani iletinin içeriğinin hiçbir detayı sistemde tutulmuyor. Dediğiniz gibi iletinin detayları.

Diğer sorunuz şimdi şöyle, farklı iki yönetmelik var biliyorsunuz ve iki yönetmelikte farklı süreler söz konusu. Kayıtlı elektronik posta sistemine ilişkin yönetmelikte şöyle bir hüküm var: *“Bir ileti, kayıtlı elektronik posta iletisi posta kutusuna bırakıldı ve ilgili kişi de bilgilendirildikten sonra 24 saat içerisinde o ilgili kişi posta kutusuna erişim sağlayıp da iletiyi okumazsa eğer, okundu kabul edilir ve buna ilişkin de delil oluşturulup, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı tarafından saklanır”* Yani siz okumasanız da 24 saat boyunca o 24 saatin bitiminde sistem sizi o iletiyi okuduğunuzu kabul ediyor. Bu birazcık suiistimalleri engellemek için koyulmuş bir maddedir. Yani özellikle çünkü almak istemediğimiz bir şey gelmiştir, kullanıcı olarak bir de bilgilendirme mesajı geldi ya, günlerce sisteme girmeyip okumayabilirsiniz o iletiyi. Tebligat Yönetmeliğine göre, elektronik tebligata göre posta kutunuza bırakıldığı andan itibaren süreç başlıyor. Yani posta kutunuza bırakıldı ve size bir bilgilendirme mesajı geldi, bırakıldığı anın tarih ve saati zaten iletildi delilde kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcı tarafından oluşuyor. İletildi delilinin oluşturulmasından sonra elektronik tebligata ilişkin süreç başlıyor sistemde.

Dr. İHSAN BAŞTÜRK- Şimdi Ticaret Kanunu şu hükmü getiriyor, tekrar hatırlatmak istiyorum: *“Tacirler arasında diğer tarafı temerrüde düşürmeye, sözleşmeyi feshe, sözleşmeden dönmeye ilişkin ihbarlar veya ihtarlar noter aracılığıyla taahhütlü mektupla, telgrafla veya güvenli elektronik imza kullanılarak KEP sistemiyle yapılır”* diyor. Şimdi bahsettiğiniz durumda bu örneklerden hiçbirisi yok. Yani temerrüde düşürme sözleşmeyi feshe ilişkin ihtar yok, sadece bir fatura içeriğine itiraz var. Yani bu malı ben teslim almadım diyelim bir örnekten yola çıkacak olursak, şimdi bunun için bence bu durumda Ticaret Kanununun 1525. maddesi uygulanabilir. 1525: *“Tarafların açıkça anlaşmaları durumunda ihbarlar, ihtarlar, itirazlar, benzeri beyanlar, fatura, teyit mektubu, iştirak taahhütnamesi, toplantı çağrıları ve bu hüküm uyarınca yapılan elektronik gönderme ve elektronik saklama sözleşmesi elektronik ortamda düzenlenebilir, yollanabilir, itiraza uğrayabilir ve kabul edilmişse hüküm ifade eder”* diyor. Yani dolayısıyla iki tacir biz bundan sonra sizinle yapacağımız ticari faaliyetler süresince elektronik ortamda yazışacağız, ihbarı, ihtarı elektronik ortamda göndereceğiz diye bir mutabakat yapmışlarsa, elektronik ortamda fatura içeriğine de itiraz yapılabilir. Aksi halde anlaşmamışlarsa, elektronik ortamda itiraz yapılamaz diye anlıyorum ben.

GÜLNİSA COŞKUN- Benim hem Yüksel Beye, hem Demet Hanıma sorularım olacak. Önce Demet Hanımla başlamak istiyorum. Şimdi İhsan Bey kendi sunumunu yaparken bahsetmişti ve bir öneride bulunmuştu. Mevzuatla alakalı olarak elektronik tebligat alma zorunluluğu olan misal, benim tüm vekillerim anonim şirket, diyelim ki o anonim şirketler elektronik tebligat almak veya KEP almak ve bunu bildirmek zorundalar. Şimdi her idareye bunu bildirmek tabii ki biraz zor olacak ve ben bu konuda bunları nasıl ileticeğiz diye ciddi endişe taşıyorum. Kendisinin önerisi Mernis sistemine bir ek bir şey bildirilerek ve oraya bir bildirim yapılarak bu sistem sağlanabilir demişti. Ben de şunu soracağım: Bilmiyorum bununla ilgili herhangi bir çalışma yapıldı mı, siz zaten kurum olarak çok güzel bir şey yapmışsınız, ama her kurumun bu şekilde bir çalışma yapacağını düşünmüyorum. Bu elektronik tebligat alanlar listesine kayıt olma zorunluluğu olduğu için idareler bu en azından geçiş sürecinde bu kullanılabilecek kadar bu elektronik tebligat alanlar listesine bakarak elektronik tebligatı yapma zorunluluğuna tabi olabilir mi, olamaz mı? Ben mevzuatı incelediğimde buna benzer hiçbir şey göremedim. En azından ileride de buna benzer bir şey var mıdır veya sizin bu konuda başka bir öneriniz olabilir mi? Bizde en azından baro meslek odası olarak bu konuda bir yardımda bulunabilir diye düşünüyorum. Çünkü bu ciddi bir sorun oluşturacak.

Bunun haricinde bir şirket olarak -asıl bu sorum biraz Yüksel Beye, ama sizi de ilgilendiriyor- imza yetkilisiyle alakalı, yani bir tek alan adı üzerinden kullanılacağını, fakat sunumlarda birden fazla yetkinin tanımlanabileceğini anlıyorum. Kaç tane tanımlayabiliyorum? Bir de şu çok önemli tabii: Bir tek şifreyle mi giriyor bu insanlar, yoksa her tanımladığıma ayrı bir şifre vermiş oluyor muyum? Çünkü Mernis sistemine geçişte çok ciddi sorunlar yaşadık. Bir şirketimizde örneğin, tek bir imza yetkilim var ve elektronik imzası kişiye verildiği için o şirket de başka bir yönetim kurulu üyesi başka bir imza yetkilisi atamam için gizli bir operasyon bu, bütün şirkete sahip bilgilerde ve o kişiyi bir gecede işten çıkartmamız gerekiyordu. Yapamadık, çünkü Mernis sistemine göre bir tek kişinin imza yetkisi vardı ve ancak ben o kişinin imzasını kullanarak başka bir kişiye atama yapabildim. Buna benzer sistemleri acaba KEP'le alakalı şeylerde yaşayacak mıyız?

Üçüncü sorum esasında biraz daha sistemle ve ortak soru: Ben gelen KEP'li bölebiliyor muyum, yönlendirebiliyor muyum departman bazında, böyle bir talepte bulunabiliyor muyum? Çünkü misal, bir X şirketinin 7 500 çalışanı var, 11 departman. Herkes ortak havuzdan kendisini ilgilendiren maili bulmak zorunda mı, yoksa ben karşı başka bir şirketle anlaşarak, bana göndereceği özellikle elektronik fatura konusunda veya itirazlarda ki, bunun çok işe yarayacağını düşünüyorum, en çok bunu kullanacağımı düşünüyorum ben sistemde elektronik faturalara itiraz konusunda, bölünme veya yönlendirme veya gruplama yapabiliyor muyum? Bir şirket

olarak böyle bir talepte bulunabiliyor muyum? Bir de tabii Yüksel Beye daha çok sorum olacak ama...

DEMET KABASAKAL- Cevaplayayım isterseniz öncelikli olarak. Şimdi hemen şuradan başlayalım. Elektronik tebligat alanlar listesi, ben birazcık elektronik tebligat yönetmeliği hazırlanırken de hukukçu değilim, ama özellikle tebligat yönetmeliğiyle bu tebligatın yapılma usulleriyle teknik altyapıyı birleştirmek için düzenleme çalışmalarında bulunmuştum. O dönemde de çok tartışılmıştı bu konu, hâlâ da dönem dönem Adalet Bakanlığıyla yaptığımız toplantılarda tartıştığımız konulardan birisi. Şöyle, hani yönetmeliğe baktığınızda, düzenlemeye baktığınızda dediğim gibi ben hukukçu değilim, ama elektronik tebligat yönetmeliğine baktığımda ben de şunu anlıyorum: Bir kişinin birden fazla tebligat adresi KEP adresi olabilir, onu söyledik, bir şirketin birden fazla kayıtlı elektronik posta adresi olabilir, bunların hepsini tebligat almak için kullanabilir ya da sadece bir tanesi tebligat almak için kullanabilir veya birden fazla adreslerin farklı farklı işlemlerde tebligat almak için kullanabilir. Şöyle düşünün, ben bir şirketim, nerelerden tebligat gelebilir? Adalet Bakanlığından gelen tebligatlarım için bu adresimi kullanıp, bu işlem yetkilimi kullanmak istiyorum, şuradan gelenler için bu işlem yetkilimi kullanmak istiyorum ya da bu hesabımı da avukatıma kullandırmak istiyorum, yetkili olarak kullandırmak istiyorum diyebilir. Aslında tebligat alanlar listesi bu amaçla kullanılmıştır. Yani her şirket farklı idarelerden tebligat çıkaracak mercilerden gelecek tebligatlarda farklı adresler kullanabilsin, istiyorsa tek adres kullansın. Zaten tek bire düştüğü anda silinememesinin sebebi de o, yani bir adres varsa her idare o tebligatı bırakabilir, ama BTK nezdindeki tebligatlar için bana bir adres bildirmişse, bu adres dışındaki adreslerine tebligat bırakılmamalıdır yönünde Adalet Bakanlığının yönetmeliği hazırlayan bakanlığın görüşü var. Dediğimiz gibi hani yönetmeliğin sahibi orası, sonuçta karar verecek yer de orası, ama tebligat alanlar listesinin ayrı olmasının veya bütün amacı şirketler birden fazla hesap kullanmak istiyorlarsa, bunu bu şekilde kullanabilinler, ama şu anda da dediğim gibi teke indiği zaman, bir şirketin bir tane tebligat adresi varsa ve o şirkete de elektronik yolla tebligat yapılacaksa, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu da tebligat yapacaksa, o adresi sorguluyorsa, o adrese tebligatını bırakabilecek. Böyle bir şey var.

YÜKSEL SAMAST- Diğer iki konuyu da cevaplayayım. Şimdi bu diğer iki soruya geçmeden önce, yani kurum ve işlem yetkilileri konusunda gelen iletilerin kurum içinde dağıtımının meselesi. Cevaptan önce bir açıklama yapmak istiyorum, arada birkaç soru geldi bana. Ben bugün burada bu soru-cevap öncesi konuşmamı TÜRKKEP şirketi adına yapmak için bulunmuyorum, Türkiye Bilişim Derneği Çalışma Hukuku Grubu üyesi olduğum için buradayım. O nedenle şirketimiz hakkında mümkün olduğu kadar çok fazla bilgi vermemeye çalıştım. Dolayısıyla bildiğiniz gibi

bugünkü bu güzel organizasyon İstanbul Barosuyla Türkiye Bilişim Hukuku Çalışma Grubu işbirliğiyle düzenleniyor. Bu bağlamda da Bilişim Hukuku Çalışma Grubunu kuran ve koordine eden Leyla Ersen Hanım da burada, kendisine de ayrıca teşekkür ediyorum şahsım ve şirketim adına. Dolayısıyla da bunu bir açıklamış olayım.

İkincisi de, elektronik tebligat alanlar listesinden ben şunu anlıyorum: Zorunlu olanların bir tane elektronik tebligat adresi bu listede yer almak zorunda. Bu listede yer alması demek gerçek ya da tüzel kişiler o kişiye sormadan o listedeki adrese her türlü hukuki tebligatı yapabilir. Ancak ikili sözleşmelerde bu kişiler farklı KEP adreslerini o sözleşme kapsamındaki taraflar arasındaki bildirimler için seçebilirler. Dolayısıyla da kendisinin belirlediği bir ayrı bir elektronik tebligat adresi olabilir. Ancak elektronik tebligat adresim budur diye bireyler tercihli olarak elektronik tebligat alanlar listesine yazdırırsa ve zorunlu olanlar da zaten orada bir adres bulundurmamak zorunda olduğu için o adres artık o kişinin tüzel ya da gerçek kişinin elektronik tebligat adresidir diye anlıyorum.

İkinci konu kurum yetkilisi ve işlem yetkilisi diye arif ettiğimiz ya da bu şekilde izah ettiğimiz bir konudur. Biz bir tüzel kişinin adına bir kayıtlı elektronik posta adresi açacağımız zaman mutlaka ve mutlaka o kurumun işte imza sirküleri ve vekâletname gibi belgelerine bakarak en üst düzey organ tarafını temsil ve izam anlamında yetkililerin kurum yetkilisi olarak imzasını arıyoruz. Yani bu kişilerin imzası olmadan bu adresi kullanacak işlem yetkilisini tanımlamıyoruz. Onların belirlediği işlem yetkilisinin de Demet Hanımın sunumunda değindiği gibi kimlik kontrolünü yaparak ve o kişinin de rızası ve onayını alarak başvuruyu alıyoruz. Yani kurum yetkililerinin kurumu temsile ve zaman yetkililerinin imzası olacak, atadıkları işlem yetkilisinin veya yetkililerinin kimlik tespiti yapılarak, rızaları, onayları alınacak. Dolayısıyla bizim başvuru formumuzda hem kurum yetkilisi ya da yetkililerinin -birden fazla olabilir- imzası var, ekinde o yetkiyi nereye dayandırdıklarının belgesi var. İki, işlem yetkililerinin kimlik belgeleri ve yine ıslak imzaları var. Dolayısıyla da herkesin rızası, beyanı ve kimlik tespiti ve o yetkilerine haiz olduklarını gösterir belgeleri alarak başvuruyu tamamlıyoruz. Kaç tane olabilir? Teorik mevzuatta bir sınır yok mevzuat itibarıyla bakarsak, ama teknik olarak tabii 50, 100, 500 tane işlem yetkilisi dediğim zor, ama şu aşamada bizde bakarsanız maksimum şu anda 12 kişilik, yani bizim şu anki müşterilerimizin içinde 12 tane işlem yetkilisi olan KEP hesapları var. Sorunuzun ikinci bacağı şifre nasıl oluyor, her işlem yetkilisinin kullanıcı kodu ve şifresi ayrıdır, aynı hesaba erişirler, ama farklı kodlar ve farklı şeyler, koddan kastım kullanıcı adı, önünde işlem yetkilisinin adı, soyadı ve kodu vardır ve dolayısıyla da şifresi ayrıdır. O yüzden işlem yetkilileri birbirlerinin şifrelerini bilmezler, ama aynı hesaba erişirler. Sistem hangi işlem yetkilisinin eriştiğini ve ne yaptığının kayıtlarını tutar. Bu kayıtları 20 yıl boyunca saklar. Dolayısıyla da yarın bir gün bir şey olduğunda hangi işlem

yetkilisi o işlemi yapmıştırın kaydı hizmet sağlayıcı tarafından bir saklama yükümlülüğü içinde mevzuat bize o kayıtları 20 yıl saklamayı zorunlu tutuyor biliyorsunuz, böylece dolayısıyla teorik bir sınır yok diyebiliriz, ama pratikte bir sınır var ve kaç kişi olacağına kurum karar verebiliyor.

Diğer sorunuz da çoklu KEP alışverişlerinde ağırlıklı tabii bu kurumsal dünyada oluyor. Nasıl gelecek ve ben onu nasıl dağıtacağım? Dolayısıyla bir muhaberat sistemi gibi, bir evrak sistemi gibi bir şey var, yani gelen-giden evrak sistemi gibi çalışması lazım. Doğru, önemli bir ihtiyaç, biz şirket olarak burada KEP ileti yönetim sistemi dediğimiz bir çözüm sunuyoruz kurumlara, bu çözüm basit web tabanlı bir çözüm, kuralları siz tanımlıyorsunuz. Yani Adalet Bakanlığında gelenleri şuna, vergi dairesinden gelenleri buna, bilmem ne şirketinden ya da kişisinden gelenleri şuna, departman ya da kişi bazlı kuralları tanımlayıp, adresleri yazdığınızda bu sistem otomatik olarak bu dağıtımları yapmaya başlıyor. Yani bir gelen-giden evrak servisi gibi çalışmaya başlıyor. Bu kurallarımızın haricinde bir ileti gelirse, onu bir havuz, ortak havuzla işlem yetkililerinizin erişip görebileceği bir havuzda tutuyor. İşlem yetkiliniz de onunla ilgili bir kural biliyorsa kurumunuzda hemen geldiği anda bir kural tanımlayıp, ondan sonra o göndericiden gelen iletilerin nasıl hareket edeceğini, içeride nasıl dağılacağını hemen kuralını belirleyebiliyor, değilse bir evrak görevlisi gibi onu kendi eliyle forward ediyor diyelim. Kime gitmesi gerektiğine bakıyor. Özetle hani kurumlardaki evrak muhaberat görevlisi gibi çalışabiliyor bu sistem. Bir ilave özelliği de KEP sisteminde gönderici olacağınız zaman elektronik imza gerektiği için, her kurumda da elektronik imzalama aracı bulunmadığı için, elektronik imza senin talkında olsa bile iletiyi imzalamak için bir uygulama lazım, bir yazılım lazım. İşte onu da bunun içinde barındıran bir çözüm bu, dolayısıyla kurumdaki bir veya birden çok imzalama ihtiyacını yöneten bir çözüm KEP ileti yönetim çözümü dediğimiz, dolayısıyla gelen-gidenin bütün iletilerinizin kurallarını sizin tarafınızdan belirlediğiniz şekilde dağıtımını yapıyor, geliş-gidiş trafiğini yönetiyor. İkincisi, sizin iş akış kurallarınıza göre bir ileti gönderilmeden önce ekinin kim tarafından ya da kimler tarafından imzalanacağını orada gene belirliyorsunuz, ona iş olarak onu atıyor, imza süresini tanımlayabiliyorsunuz. Örneğin, bir saat içinde imzala, gönder, göndermezse uyarı gönder, ikincisi yedek işlem yetkilisi tanımlayabiliyorsunuz. Hani izinler, hastalıklar, şunlar bunlar gibi ya da sizin bahsettiğiniz az önceki sorun gibi, yani örnek işte Yüksel yoksa bir saat içinde imzalamadıysa, işte Sami imzalasın, o izinleyken şu olsun gibi ayrıca da işlem yetkilileriyle ilgili yedekleme kuralları da belirleyebiliyorsunuz. Böylece imzalama ve KEP alma-verme sürecini yönetebiliyorsunuz.

DEMET KABASAKAL- Bir şey daha ilave edebilir miyim? Yüksel Beyin anlattığı hani bu kayıtlı elektronik postaya entegre bir arayüz kurumun tercihidir.

Mesela, bazı kurumlarda içeride kullandıkları doküman arşiv yönetim sistemlerine entegrasyon amacıyla kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarından bir arayüz sağlamalarını istiyorlar. Yani hepsi de sunuyor, o arayüz aracılığıyla da bu içerideki yönetimi yapabiliyorsunuz. Hani bu doküman arşiv yönetim sistemi olmayanlar için dediğimiz gibi Yüksel Beylerin sundukları arayüzler ciddi hani kolaylık sağlayan bir arayüz, bir noktada kayıtlı elektronik postayla iletişimi rahatlıkla sağlıyor. Hani evrakların ya da KEP aracılığıyla gelen bilgi ve belgelerin içerideki dağılımına ilişkin farklı farklı yöntemler olabilir.

GÜLNİSA COŞKUN- Esasında ben şunu düşünüyorum: Benim birçok müvekkilim gizlilik konusunda endişe taşıyan Amerikan firmaları. O nedenle herkes aynı hesaba girdiği noktada benim gizli kalması gereken veya şirket içinde aslında herkes tarafından da bilinmemesi gereken önemli bilgiler içeren bir sözleşmem aslında aynı hesaba girdiği için veya bordroyla ilgili bir çözüm sunuyor firmanız onunla ilgili anladığım kadarıyla, araştırdığım kadarıyla gizli bilgi içeren bilgilerdir bordro, özlük dosyası, İş Kanunu gizliliği, vesaire gibi şeylerden dolayı. Bu da bir noktada anladığım kadarıyla sistem anlamında aslında herkese açık, en azından o yetkililer, o şifreyle o sisteme girebilen yetkililer tarafından açık bilgi haline geliyor, gizliliği kalmıyor. Şirket içerisinde biz sizden veya başka bir şirketten özellikle talep ediyorsak

YÜKSEL SAMAST- Yok, tam öyle değil, tam izah edemedim demek ki, şöyle: Sizin belirlediğiniz o hesaba erişimi olanlar haricinde kimse tarafından göremiyor. Dolayısıyla sizin şirkette ya da birine açık değil, dolayısıyla siz diyelim ki, örnek bordro işlemlerinin geldiği, gittiği KEP hesabında kimi yetkilendirirseniz sadece ona erişebilir, sizin şirketten bir başkası o hesaba erişemez. Örneğin, işte vergiyle ilgili vergi dairesinden gelecekleri kimi görsün istiyorsanız sadece onlar görebilir, başkası göremez. İşte ya da yargıdan gelecek şeyleri, icra dairelerinden gelecekleri...

GÜLNİSA COŞKUN- Ama o noktada Demet Hanımın dediği şey galiba, değil mi? Çünkü benim listemde, yani bu e-tebligat alanlar listesinde benim bütün aslında hesaplarım görülecek.

YÜKSEL SAMAST- Hayır, e-tebligat alanlar listesinde sadece sizin belirlediğiniz adresiniz gözüktür.

GÜLNİSA COŞKUN- Mesela, sizin bahsettiğiniz gibi vergi dairesine ben bir adres bildirmişim ve Adalet Bakanlığı başka bir adres.

YÜKSEL SAMAST- Vergi dairesine bildirdiğiniz adres değil, KEP hizmet sağlayıcısı size hesap açarken, kurumsal hesaplarınızı açarken hangisini veya hangilerini elektronik tebligat adresi olarak kullanacağınızı soruyor, bu bilgiyi sizden

almak durumunda ve onay almak zorunda. Gene form bazlı izah edersem, bizim formumuzda mutlaka sizin tarafınızdan belirlenmiş bir adres elektronik tebligat amaçlı kullanacağım diyorsunuz, siz dedikten sonra bütün arka plandaki işlemleri biz yapıyoruz. Sizin o adresinize gidip, elektronik tebligat alanlar listesine teknik olarak yazıyoruz. Sizin beyan etmediğiniz dolayısıyla hiçbir adres oraya yazılmıyor. İki, sizinle ben birbirimize bundan sonraki her türlü bildirimleri şu adreslerimize yapabiliriz diye bir beyanda ya da sözleşmede bulunabiliriz. Bu adres o elektronik tebligat alanlar listesindeki adresten farklı olabilir. Dolayısıyla vergi dairesine bildirdiğiniz ya da bir şirkete bildirdiğiniz bir adres illa ve mutlaka elektronik tebligat alanlar listesindeki adres olmak zorunda değil. Ancak oradaki adresiniz herkesin size tebligat yapabileceği bir adrestir. Dolayısıyla ben sizi arayıp, sizden bir adres istemek zorunda kalmamayım diye bir uygulamadır bu, bir tüzelkişiliğin zaten sermaye şirketlerine zorunlu tutuldu, dolayısıyla da siz X anonim şirketini Türkiye'nin hangi ilinde olursa olsun bunun adresi nedir, elektronik posta adresi diye aramayasınız diye, doğrudan sorgulayarak ulaşabilesiniz diyedir, ama birbirleri arasında bir adres bildirmişlerse ki, normal fiziksel adreslerde de böyledir. Hani sözleşmelerde belirtilmiş olan adreslere tebligat esastır, değil mi? Benim beyan ettiğim bu adreslerdeki değişiklik de bildirim zorunluluğuna tabidir. Dolayısıyla ben size bildiririm bir elektronik tebligat adresi, 7 gün içinde ya da 3 gün içinde sözleşmemizde ne yazıyorsa bunu değiştirebilirim, ama ancak sermaye şirketiysen bir tane adresim mutlaka ve mutlaka elektronik tebligat alanlar listesinde bulunmak zorunda.

GÜLNİSA COŞKUN- İnternet zayıf diye giremediniz sisteme, sistemde bir şey yükleyeceğimiz zaman veya bir elektronik, burada bir itiraz yapacağımız zaman mesela bir faturaya, bir altyapı çalışması yapıldığında süre kaçırır mıyız?

DEMET KABASAKAL- O tamamen buradaki internet altyapı, yani buranın internet altyapısına ilişkin bir şey, yoksa şöyle, burada çekmiyor, bir üst kata çıksak hiçbir problemimiz yok. İnternet zayıflığı ondan, yani burada az çekiyor, wireless'ın şeyi yetmedi. Şöyle, gireriz, ama süreç çok uzar. Yani imzalamak için çok yavaş çalışıyor internetin hızından dolayı, buradaki hızdan dolayı, çok zamanınızı alır diye girmedim. Yoksa halihazırda girip gösterebilirim, hiç problem yok.

Av. SAMİ AKDAĞ- Epey yoruldunuz, tabii bu sizin bugün sunduğunuz proje bebeklik çağında bir proje diyebilir miyiz ya da ele avuca gelmeye başladı.

DEMET KABASAKAL- Yok, çok bebek diyemeyiz, artık buluş çağına başladı.

Av. SAMİ AKDAĞ- O yüzden birtakım eleştiriler olursa mazur görün, çünkü eleştiri yapıcı eleştiri, ama toplantı sonucunda ben bir manifesto okuyacağım, bugünün "kötü karakteri" ben olmak istiyorum. Çünkü bu tebligatın sizin tarafı var, bir

de biz hukukçular olarak bizim tarafımız var. Şimdi ciddi bir sorun var sürekli kafamı kurcalayan, sizin gelişinizle birlikte tezahür eden bir sonuç, sorun. Tabii başkana soru sorulur mu? Sorulur. İhsan Beye de dahil olmak üzere iki hukukçu arkadaşına sormak istiyorum. Asıl soruyu sormamın gayesi bugün burada cevap almak değil, kayıtlara geçsin, yeter. Biliyorsunuz hukukçu arkadaşlarım, hak ehliyeti, fiil ehliyeti var. Hak ve fiil ehliyeti hukuki işlem ehliyeti dava, taraf ehliyeti, usul hukuku alanındaki tezahürü, hak ve fiil ehliyetiyle ilgili olarak hep kafamı kurcalayan şey şu: Benim bir amcam var, atıyorum, kafadan atıyorum: Kendisi akıldan biraz yaya ve ben amcamı tembihliyorum, konuşma diyorum, seni KEP adresi almaya götürüyorum diyorum. Çok da varlıklı bir amca, geliyoruz size, siz de bakıyorsunuz bu akıllı uslu bir adam görüntüsü ve siz ona bir KEP adresi veriyorsunuz, dolayısıyla ben de o KEP adresini bir güzel kendi kötü emellerim için kullanıyorum bir şekilde. Artık o tarafına geçmiyorum. Bununla ilgili bir hukuki tedbir, güvenlik örneğin, işe girerken sağlık raporu falan filan, birtakım mesela askere giderken, askere alınırken ağılık kontrolleri gibi, böyle bir mekanizma olması gerekmez mi?

İkincisi daha da vahim bir durum, tehlikeli bir durum, o da şu: Postacıların aksine KEP canlı bir mekanizma değil, yani yüz yüzelik yok. Dolayısıyla postacı benim amcamın akıldan yaya olduğunu anlar ya da KEP adresi alırken akıllıydı, ama sonradan aklını kaybetti, ama hâlâ KEP adresi açık. Hukukta biliyorsunuz tam ehliyetliler var, tam ehliyetsizler var, sınırlı ehliyetliler var, sınırsız ehliyetliler var. Kayyum olan var, vasisi olan var, dolayısıyla bu meseleler bence ciddi bir sorun olarak duruyor orta yerde, yani tamam, 18 yaşını doldurmuş, ama başka mevzular da var, maddi hukuka temas eden çok ciddi noktalar var. Bu konuların bence çok iyi düşünülmesi gerekiyor. Hukukçularla bence Kızılderili atasözünü hatırlatayım: Önümde gitme, takip etmeyebilirim, arkamda yürüme, liderin olmayabilirim, beraber yürüyelim. Hukukçularla beraber yürümeniz gerektiğini düşünüyorum bütün her aşamada. Teşekkür ediyorum. Ne diyorsunuz Sayın Başkan?

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN- Ben şöyle bir yorum yapabilirim, daha önce de sizinle ... konuşmuştuk, benim zaten şöyle bir eleştirim var: Her şeyin yönetmelikle düzenlenmesi bir kere zaten bir sakınca yaratabilecek durumda, her şeyin yönetmeliğe bırakılması. Kuşkusuz idareye bu konuda takdir yetkisi bırakılması kaçınılmaz, ama her şeyi bırakmak hukuk güvenliği bakımından sakınca arz eden bir durum. Birincisi, bu bağlamda da işte özellikle bu gibi konuların kanuna, Tebligat Kanununa belki de konulması lazım, elektronik tebligatın yarattığı, yaratacağı bu gibi kritik sakıncaları gidermek adına hukuki güvencelerin kanunda olması lazım. Yönetmeliğe bile bazı şeylerin bırakılmaması gerekir. İdarenin takdirine bırakılmaması gerekir. Kanun koyucunun bunları güvence altına alması lazım, bu kadar söyleyebileceklerim, onun haricindeki şeyler, önlemler, yani kanunda bu tip

önlemler olmadığı durumlarda veya yasal düzenlemelerde diyelim yargının alabileceği önlemler şu anda çok formülize edemiyorum.

Dr. İHSAN BAŞTÜRK- Şimdi hep elektronik tebligattan, kayıtlı elektronik postadan ve dolayısıyla bunların dayandığı Tebligat Kanunundan ve e-tebligat yönetmeliğinden kısa ismiyle bahsettik, ama bun şunu hatırlatmak istiyorum: Kayıtlı elektronik posta ve onun bir türevi olan elektronik tebligat sistemi Elektronik İmza Kanununa dayanıyor. Şimdi Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi şöyle diyor: *“Güvenli elektronik imza elle atılan imzayla aynı hukuki sonucu doğurur”* Kanun koyucu böylelikle güvenli elektronik imzayla düzenlenmiş belgelere hukuken belge niteliği tanıyor ve bir anlamda yeni bir belge türü, elektronik belge türü yaratıyor. Aynı maddenin 2. fıkrası da şu önemli hükmü getiriyor: *“Kanunların resmi şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukuki işlemlerle teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imzayla gerçekleştirilemez”* Yani tüm her şey yapabilirsiniz diyor. Fakat özel bir şekil varsa, diyelim ki tapuda satım sözleşmesi özel şekle tabi, özel bir merasime tabi olan birtakım sözleşmeler hukuk düzenimizde var ve bunun haricinde teminat sözleşmesi gibi bir sözleşme güvenli elektronik imzayla imzalanamaz diyor. Sami Beyin bahsettiği önerme her zaman mümkün, işte zaman zaman duyarız, notere kişi yerine sahte kimlikle bir başkası gider, efendim, birtakım işlemler yapılır, bu nasıl fiziki ortamda mümkünse, elektronik ortamda da mümkün. Fakat tabii ki bahsettiğiniz örnek için konuşacak olursam, adli melikeleri yeterince gelişmemiş bir kişiye siz gider elektronik imza alabilir misiniz, teknik olarak alabilirsiniz. Ne olur? Onun yaptığı işlem medeni hukukun genel kurallarına tabidir, bence baştan itibaren batıldır, geçersizdir. Dediğim gibi kanun koyucu zaten bu istisnayı getirerek bazı işlemlerin elektronik imzayla yapılamayacağını baştan kendi düzenliyor, ama bahsettiğim gibi fiziki ortamdaki her türlü sahtecilik opsiyonları, versiyonları elektronik ortamda da tabii ki düşünülebilir.

DEMET KABASAKAL- Şimdi İhsan Beyin şeyinden hemen geçen hafta yaşadığım bir süreç aklıma geldi. Elektronik İmza Mevzuatında özellikle elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarına yüz yüze kimlik doğrulama zorunluluğu getirilmiştir. Aslında oradaki amaç biraz daha hani dediniz ya, işte postacı fiziki olarak görür götürdüğü kişiyi, burada da özellikle yüz yüze kimlik doğrulamanın amacı biraz daha elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı elektronik imza vereceği kişiyi bir görsün, hani dediğimiz gibi bir özrü varsa en azından bunu fark edebilsin ve elektronik imza da vermesin. Geçen hafta bir kişiden bir kuruma gelen bir şikâyet, işte elektronik sertifika hizmet sağlayıcısına başvurduğum ve başvurum üzerine bana elektronik imza vermedi. Tabii kurum olarak bu kuruma gelen bir resmi şikâyettir. Döndük, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısına dedik ki, neden vermedin? Şunu söyledi: *“İlgili kişiyle, elektronik imza almak istenen ilgili kişiyle yüz yüze kimlik doğrularken kişinin akli dengesinin*

yerinde olmadığını fark ettim ve elektronik imza vermedim” dedi. Bunun üzerine dönüp kişiye bu sebeple elektronik imza verilmemiş deyince, zaten almak istediğim amcamdı dedi telefonda bana, hani bu şekilde tespit edildi, bir şekilde ediliyor demek ki. Elektronik imza, elektronik sertifika hizmet sağlayıcıları bir kimlik doğruluyorlar, elektronik imza verirken kayıtlı elektronik postayı kullanmanız için de elektronik imza şart ve orada da bir kimlik doğrulama söz konusu. Birinden kaçarsa birinden kaçmaz diye düşünüyorum.

YÜKSEL SAMAST- Ben şeyi örnek vereyim. Biz daha yeni başladı işte bebek midir, emekliyor mu nedir falan, hani bilmiyoruz da, 2014 yılında belli olacak ne olduğu, ama adam olacak çocuğa benziyor diyebiliriz. Şimdi dolayısıyla çocukluk döneminde hakikaten çok küçük bebek olmasa da yürüyen, okula giden bir çocuk diyebiliriz. 2013 yılı içinde 2 600 şu anda küsurunu hatırlayamıyorum, başvuru reddettik biz. Bu reddettiğimiz başvuruların önemli bir kısmı sizin dediğiniz şeye dayanıyordu. Kişinin yerine başkası imza atmış, hesabı, KEP hesabı alınmak istenen kişinin kendisinin yazılı, imzalı beyanı değil, sözlü beyanı alınarak telefonda kendisine bilgi verilerek, bizden hesap alınması istenmiş. Örneğin, bir şirket diyelim ki, çalışanlarına sadece size KEP adresi alacağız demiş. Merkezdeki tırnak içindeki “yazıcısı” elindeki personel özlük dosyalarında onların imzalarını bildiği için oturmuş, 100 küsur adamın imzasını taklit ederek bizim başvuru formlarını doldurmuş. Onları da bizim merkeze kurumsal başvuru kapsamında göndermiş. Biz imza kontrolü dahi yapıyoruz, hani evrak kontrolü yaptığımız gibi imza kontrolü de yapıyoruz. Tekrar eden imzalarda azıcık işte fark edebildiğinizde, yakaladığınızda, dolayısıyla bir yerden gelen bir hatalı bir şey varsa tabii daha titizleniyorsunuz. Böyle olunca işte bu tür şeylerde şeyi yakalayabiliyorsunuz. İkincisi de, yüz yüze işte kimlik tespiti sırasında o hukuki ehliyet, yani akıl sağlığı konusuna da dikkat ediyoruz. Görevlerimizden birisi, sorumluluklarımızdan birisi tabii, ama dediğiniz sorunlar öyle ya da böyle burada kaçarsa olur. Yani öyle ya da böyle İhsan Beyin deendiği gibi fiziki ortamdaki sahtecilikler burada da olabilir. Fakat burası birazcık daha şey, çünkü KEP hesabı alındıktan sonra gönderi o kişiyi bağlayacak bir gönderi yapabilmesi için hem hesabı kullanacak bilgilere kullanıcı adı, parola, şifre bilgilerine sahip olacak, hem de elektronik imzasına sahip olacak, hem de onun şifresine sahip olacak gibi birkaç tane bilgi ve cihaz, işte elektronik imza mutlaka bir donanıma da dayandığı için ve bizim sistemde olduğu gibi cep telefonu gibi dahil özetle yani o kişinin gönüllü olarak vermediği sürece çok zor o kişi adına o hesabın kullanılması diyebiliriz. Dolayısıyla da büyük oranda olmaz diyebiliriz, ama yüzde 100 kesin olmaz diyebileceğimiz bir durum değil tabii ki.

SALONDAN- Akıl sağlığını yitirdiğini kim bilebilir ki?

YÜKSEL SAMAST- Orada doğru, tabii KEP hesapları şu anda yıllık veriyoruz, dolayısıyla yılda bir yenileme söz konusu. Alırken ehliyeti vardı, bir yıl içinde kaybetti, biz onu bilemeyeceğiz tabii, o sırada işte dediğiniz gibi bir suiistimal, sahtecilik, bir şey olacaksa olabilme ihtimali var.

Av. SAMİ AKDAĞ- Acaba kurumlarla bu konuda mahkemelerle mesela, KEP hizmet sağlayıcıları arasında bir şey olamaz mı? Daha geniş birtakım bağlantıları düşünmek gerekiyor. Örneğin, bugün yok, ama iflas eden bir şirketin iflasının bütün ticaret mahkemelerine duyurulması gibi aslında bunlar hep eksikler, UYAP'ın eksikliği, bununla ilgili yaşadığım bir örnek var da, ona girmeyeceğim. KEP'le ilgili diyelim ki, kişi sınırlı ehliyetli ya da sınırlı ehliyetsiz bir konuma geçti. Bununla ilgili mahkeme mümkünse hizmet sağlayıcıya ya da BTK'ya bu konuda bir bildirim yapsa sistem orada o konunun şeyine vakıf olmuş olsa, yani bunlar düşünülebilecek şeyler, çok da basit olduğunu düşünüyorum ben şahsen UYAP sistemiyle bağlantılı olarak.

YÜKSEL SAMAST- Tabii, bu tür bildirimlerin bir şekilde ciddi faydası olur, ama bizim mevzuattan ayrıca bir yetkimiz var. Biz şüphe durumunda bile hesabı kapatabiliyoruz. Yani açtık az önce anlattık, Başkanın değiştiği gibi hesap açılışı sırasında tamam sorun yok, görmedik, açtık KEP hesabını, ama ondan sonra kullanıma dayalı veya o kişinin hayatıyla ilgili örneğin, gazetede ölüm ilanını gördük, biz direkt kimseye sormadan kapatma yetkimiz var ya da şüphelendik, şüpheye dayalı kapatıp, kişiyi gerçekten bulup, ehliyeti devam edip etmediğinden emin olana kadar o hesabı dondurabiliyoruz. Mevzuat bize bu yetkiyi veriyor, ama tabii bunu nereden bileceğiz şimdi? Dolayısıyla da o şekilde bir bilgi akışı burada çok ciddi fayda sağlar.

DEMET KABASAKAL- Kesinlikle bilgi akışının fayda sağlayacağından eminim. Bir şey daha ilave etmek istiyorum. Şimdi kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları gerçek kişilerde özellikle kayıtlı elektronik postaya ilişkin hesapları oluştururken gerçek kişilerin kimliklerini, hani sadece kimlikler üzerinden değil, bir de mevzuat gereği Mernis'ten doğruluyorlar. Aslında mevzuat hazırlanırken koyuldu, ama sistem hazır olmadığı için yönetmelikteki geçici madde kullanılıyor şu anda, tüzelkişiliklerdeyse şirketin kendine verdiği belgeleri bir de Mernise bağlanarak, oradan kontrol ediyor olacaklar, ama şu anda sistem hazır olmadığı için sistemin hazır olmasını bekliyoruz. Sistem hazır olur olmaz kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarla Mernis arasında bu bağlantı yapılıyor olacak. Hem şirketin kendine verdiği bilgiler, hem de oradaki kayıtlardan kontrol ediyor olacak, ama dediğimiz gibi kişinin fiil ehliyetini kaybetmesi veya şirketin kapatılması durumunda bir bilgilendirme her halükarda sağlıklı olacaktır.

Av. SAMİ AKDAĞ- Şunu da ilave etmek istiyorum: Ben tebligat konusunda staj eğitimde sunum da yaptığım için -ders demiyorum, onlar öğrenci değil, ben hoca değilim- bu konuyu da çok önemsiyorum. Orada da kullandığım bir söz var: Hiçbirimizin akli, zekâsı ve sağduyusu hepimizin akli, zekâsı ve sağduyusundan daha fazla değildir. Dolayısıyla bugün burada gerçekten karşılıklı olarak çok önemli bilgiler paylaştığımıza inanıyoruz. Çok teşekkür ediyoruz verdiğiniz bilgiler için, soru sormak isteyen olursa alalım.

EMRAH COŞKUN- Efendim, şimdi benim kişisel bilgilerimde ben KEY'den bir bilgi gönderdim. Benim kişisel bilgilerime biri ulaşıp da, bu bilgiyi sildiği zaman sistemden bu bilgi çıkıyor mu, yoksa bir müddet daha kalıyor mu?

DEMET KABASAKAL- Kayıtlı elektronik posta üzerinden gönderdiniz.

EMRAH COŞKUN- Evet, gönderdim bir bilgiyi, fakat her nasılsa benim bilgilerime biri ulaştı, geldi bu bilgiyi sildi. İleride kullanacağım için girdim, göremedim. Hemen bu bilgiyi benim adıma silen kişi sildiği zaman sistemden siliniyor mu, yoksa bir müddet daha kalıyor mu?

YÜKSEL SAMAST- Gönderdiğiniz bir iletiyi kastediyorsunuz. Bilgileriniz, yani olayı netleştirmek için soruyorum soruyu, sizin kişisel bilgileriniz sistemde adres gibi, telefon gibi onları kastedmiyorsunuz, değil mi?

EMRAH COŞKUN- Hayır, ben bir yere bir bilgi gönderdim, sistemden bilgi gönderdim.

YÜKSEL SAMAST- Gönderdiğiniz postayı.

EMRAH COŞKUN- Gönderdiğim postayı evet, iletiyi gönderdim. Fakat bir başkası benim bilgilerime ulaştı, geldi bunu sildi. Sildiği zaman sistemden anında siliniyor mu, yoksa bir müddet sistem bunu tutuyor mu?

YÜKSEL SAMAST- Şöyle, tutmuyor. Sorunun cevabı sistemden silindiğinde, çünkü siz posta kutunuz sadece ve sadece sizin erişebildiğiniz bir alandır. Hizmet sağlayıcının personeli dahil teknik adamları, sistem yöneticileri dahil hiç kimsenin erişemeyeceği bir alandır. Bu erişim güvenliğini sağlayabildiğimiz için yetki alabiliyoruz. Dolayısıyla bizim tarafta bizden birisi dahi sizin posta kutunuza başka amaçlı teknik destek, bakım amaçlı dahi bakamaz. Sadece hesabınıza sizin kendinizin belirlediği veya sahip olduğunuz elektronik imzanız gibi ve şifreniz gibi bir bilgiye sahip olunarak girilebilir. Dolayısıyla ya bu bir şekilde sizin elektronik imzanız ya da şifreniz çalınarak gerçekleşebilir ya da siz bilerek bunu vermişseniz başkasına gerçekleşebilir teknik olarak.

EMRAH COŞKUN- Çalınmayı hedef alarak sormuş.

YÜKSEL SAMAST- Evet, çalınabilir şifreniz, bu durumda mevzuat olarak hizmet sağlayıcı tabii o anda hesaba giren gerçek hesap sahibi mi, sahte mi onu bilemeyeceği için mevzuat özellikle hesap sahibine önemli yükümlülükler veriyor. Şüphelendiğiniz anda bile hemen hesabınızı dondurmanız ve hizmet sağlayıcıya haber vermeniz gerekliliği var. Dolayısıyla özetle teknik olarak biz bir posta kutusuna bir ileti silindiği anda saniyeler çerçevesinde bile artık onu geri döndüremeyiz. Çünkü öyle bir kopya tutmuyoruz. Tutmuyoruz dediğimiz şey bu zaten.

DEMET KABASAKAL- Aslında iletiye ilişkin bir şey tutmuyoruz, ama o iletinin gönderildiğine, alındığına ilişkin bütün deliller hepsi duruyor.

YÜKSEL SAMAST- Ancak sizin karşı tarafa gönderdiğiniz bir iletiyse bu, sizin o gönderiyi kime gönderdiniz, ne zaman gönderdiğiniz, teslim ettiğiniz, o bahsettiğimiz deliller hepsi sistemde 20 yıl boyunca duruyor. Aldığınız bir iletiyse, size gelen bir şeyse de aynı şekilde duruyor. Yani size ne gelip ne gitmediğini her zaman tırnak içinde “*hukuken*” ispatlayabilirsiniz, ancak o içeriğe hizmet sağlayıcı sahip olmadığı için sizde başka da bir kopyası yoksa ya onu gönderici, siz alıcıysanız göndericiden tekrar talep edeceksiniz ya da sizde bir kopyası varsa oradan bulmaya çalışacaksınız. Hiçbir yerde yoksa hizmet sağlayıcının elindeki Demet Hanımın bulunduğu o delillerden hakkınızı koruyacaksınız.

Av. ENGİN SOĞUKSU- Yüksel Beye soracağım ben sorumu. Şimdi bu kadar önemli bir durumda arkadaşın sorusuyla da bağlantılı giriş güvenliği sadece şifreyle mi sağlanacak, ek bir güvenlik de olacak mı? Yani yanlışlıkla mesela az önce örnek verdiniz. İşte eşi postadan almış, fakat yırtmış atmış. Burada da bir şekilde bizim şifremiz birinin eline geçebilir ve postayı silebilir. O zaman biz haberdar olamayız içerikten. Girişte mesela bir ek güvenlik şey gibi, donanım olabilir veya başka bir şey olabilir, var mı?

YÜKSEL SAMAST- Şöyle, tabii biz hani basitçe anlatıyoruz şeyi anlaşılması adına tabii sunumlarda, konuşmalarda, şu anda sisteme birkaç şekilde erişim sağlayabiliyor hesap sahipleri. Kullanıcı adı parolayla, yani bir şifreyle girebiliyor, elektronik imzasıyla girebiliyor, mobil imzasıyla girebiliyor veya elektronik bankacılıkta olduğu gibi cep telefonuna gelen tek seferlik şifreyle girebiliyor. Bunları kendisi seçiyor.

Av. ENGİN SOĞUKSU- Yani ben sadece elektronik imzayla gireceğim diyebiliyorum.

YÜKSEL SAMAST- Siz dersiniz ki, ben hesabıma sadece elektronik imzayla gireceğim, az önce bahsettiğim gibi o zaman hem bildiğiniz, hem sahip olduğunuz bir güvenlikçi dünyasıyla iki faktörlü erişim güvenliği sağlanacağından buna kuvvetli bir erişim seviyesi kabul ediyor dünya biliyorsunuz, en düşük seviye kullanıcı adı parolayla olan şeyde de tek faktörlü, çünkü bildiğiniz bir şeye dayanıyor. Bu bilgi de bir başkasının eline geçtiğinde siz haline dönüşebiliyor, ama hem bildiğiniz, hem de sahip olduğunuz bir şey olursa iki faktörlü oluyor, böylece mobil imza gibi ya da bir cep telefonuna gelecek o anda şifre gibi, yani cep telefonunuza da sahip olmam lazım benim ya da elektronik imza talkınıza sahip olmam lazım ki, siz gibi hareket edebileyim. İşte bu tercihlerden hangisi size uygun geliyorsa, siz hesabınıza öyle erişiyorsunuz, dolayısıyla burada en düşük güvenlik seviyesi kullanıcı adı ve parolayla olandır, ama diğerleri iki faktörlü olduğu için elektronik imza ve mobil imza da Türkiye’de hukukiyken geçerli bir kimlik doğrulama mekanizması olduğu için, yani orada bizim tercihimiz her zaman tabii mobil imza, elektronik imza gibi bir araçla girilmesi olur. Çünkü hem güvenlidir, hem de artık o kişinin inkarı mümkün olmayan bir erişim ve de günlük doğrulama mekanizmasıdır.

Av. ENGİN SOĞUKSU- Bir sorum daha olacak. Şimdi geçenlerde, hatta geçtiğimiz hafta noterlerin sistemi çöktü, girilemedi, işlem yapılamadı. Sizin gibi sağlayıcılar buna bir ek önlem düşünüyorlar mı? Mesela, serverlarınız İstanbul’daysa, Adana’da da bir ayna serverınız olacak mı?

YÜKSEL SAMAST- Hem mevzuat, hem dayandığımız standart ve standartlar çerçevesinde bir KEP hizmet sağlayıcısı bu bağlamda 7/24 mücbir sebeplerin bir kısmı hariç 7/24 çalışmak ve hizmet vermek zorunda, dolayısıyla bu da eşittir teknik anlamda iki tane saydınız ... ya da sisteminiz olmak zorunda. Bizim İstanbul ve Ankara’da biri çöktüğünde diğerinin hizmet verebileceği şekilde yapımız var, diğerlerinin altyapılarını bilmiyorum, ama mutlaka var ki yetki aldılar. Demet Hanım daha iyi bilir o kısmını, dolayısıyla dediğiniz gibi bizim şu anda Ankara ya da İstanbul komple deprem, sel, yangın herhangi bir şekilde çökse bile hizmet kesintisiz olarak devam edebilecek durumda, sadece ve sadece İstanbul ve Ankara’nın aynı anda bir şekilde haritadan yok olması durumlarında biz hizmet veremeyiz duruma geliriz. Sistemlerimizin teknik olarak da bildiğimiz bilişim sistemlerinden biraz daha hem güvenlik seviyeleri, hem teknolojileri itibariyle farklılıklar var. Örneğin, bizim bu bahsettiğimiz 20 yıl süreyle saklamak zorunda olduğumuz sistem kayıtlarıyla ürettiğimiz delilleri sakladığımız bilişim sistemleri şöyle çalışıyor: Buraya bir veriyi yazdığınızda bir daha o hiçbir teknik adam bile, dünyanın hiçbir mühendisi bile onu o sistemden silemiyor. Yani bizim şirkette ben dahil, yönetim kurulu dahil, bütün mühendisler dahil bir kişi, on kişi kaç kişi bir araya gelirse gelsin sadece ve sadece bizim o makineleri fiziksel olarak yok ederlerse bu verileri silebiliyor. Dolayısıyla bu iki

sayтта, bu iki Şey s¼rekli birbirini yedekliyor ve dediğim gibi cihazları ancak fiziksel yok ederseniz bu verileri yok edebiliyorsunuz gibi çok sağlam teknolojilere ve g¼venli teknolojilere dayanan altyapılarımız var ve b¼ylece zaten ana y¼k¼ml¼l¼đ¼m¼z hizmet sağlayıcı olarak postayı, iletiyi g¼ndericiden alıcıya al, teslim et, edemiyorsan sebebini bildir, delilini ¼ret, ¼rettiđin bu delilleri ve bu s¼recin kayıtlarını 20 yıl boyunca sakla ve ihtiyaç halinde de doğrula. Aslında hizmet sağlayıcı nedir dersek bu iki c¼mledir.

Av. ENGİN SOĞUKSU- Demet Hanım, diğer sağlayıcılar açısından durum nedir?

DEMET KABASAKAL- Hemen onu da s¼yleyeyim, aslında hani biraz ¼nce sunum yaparken de s¼yledim, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı olmak ciddi bir y¼k¼ml¼l¼k ve ciddi bir yatırım gerektiriyor. Diğer hizmet sağlayıcılarının da farklı saytlarda s¼yleyeyim, PTT'nin ve TNB'nin Konya'da alternatif bir yapıları, anlık olarak yedekleyen bir yapıları mevcut. Zaten d¼zenlemelerle 7/24 hizmet verme y¼k¼ml¼l¼đ¼ getirilmiş durumda, bunu da garanti altına almak için ¼zellikle bilişim bilgi teknolojileri altyapılarındaki s¼rekliliđi sağlayabilmek için ¼zel bir standart seçilmiş durumda, 27031 standardı ¼zellikle bu yedekleme iş s¼rekliliđini sağlamak için seçilmiş bir standarttır ve zaten faaliyete başlayabiliyor olmaları için bu yedekli altyapıyı mutlaka kurmuŐ olmaları gerekiyor. Yani zaten mevcut değilse faaliyete baŐlama izni vermiyoruz ve gerçekten anlık veriler yedekleniyor mu, bunların kontrol¼n¼ de yapıyoruz.

Av. AHMET KURŐUN- İstanbul Barosu, benim Y¼ksel Beye bir sorum olacak. Çok kabaca Demet Hanımın fevkalade sunumundan anladığım sizin aslında yaptığınız hizmetin bir e-mail sağlayıcılığının ¼zerine tebligat parçalarının eklenmesi ve e-mail içeriğinin belli bir kodla veri file ... edilmesi diye anlıyorum. Şunu anlamak istiyorum: Normal g¼ndelik problemler ne olabiliyor e-mail kullanımında?

1. Sizin mail boxınız doluğu için yeni e-mail alamayabilirsiniz veya g¼nderemeyebilirsiniz. Bu ¼zellikle y¼ksek fatura g¼nderimi, vesaire varsa bir Şeyde olası bir Şey.

2. Spam maillerin akınına uğradığınız için yeni e-mail alamıyor olabilirsiniz. Siz cep telefonuna SMS'le bilgiyi ulaŐtırdığınız s¼ylediniz. Bu zorunluluk mu, yoksa sizin bir hizmetiniz mi ondan emin olamadım ama?

Y¼KSEL SAMAST- Bir daha tekrarlar mısınız?

Av. AHMET KURŐUN- Siz kayıtlı elektronik posta sistemine bir e-mail geldiği zaman kullanıcının cep telefonuna bir bilgilendirme mesajı g¼nderdiđinizi s¼ylediniz.

Bu teknik zorunluluk yasal zorunluluktan mı, yoksa sizin tercihiniz mi emin olamadım, ama yoğun bir spam akınına maruz kaldığı zaman, vesaire o kullanıcıların bunu nasıl kullanabileceğini merak ediyorum.

3. Kaydederken normalde bir örneğin, gmail hesabını düşünürsek -teşbihte hata olmaz- bunu bilgisayarınıza da indirip, Outlook programınız olduğu sürece kullanabiliyorsunuz. Sizin arayüzlerinizi ve üyelikleri belli bir süreyle olduğuna göre, ilk sebeple bunu ve sizin içerik sağlama yükümlülüğünüz normalde olmadığına göre avukatların özellikle ne gönderdiği konusunda bir genel hassasiyetleri vardır arşiv konusunda. Bu e-mail içeriklerini kendi bilgisayarımıza veya kendi serverımıza indirebileceğimiz, download edebileceğimiz, daha sonra verifikasyon yapabileceğimiz bir sıkıntı olduğunda bir sistem var mı ya da bu konuştuklarımız aslında Outlook gibi programlar, hepimizde bulunan programlarla entegre çalışabilen şeyler mi?

YÜKSEL SAMAST- Evet, birincisi posta kutumuz dolarsa ne olur? İkincisi, spam var mı? Üçüncüsü, diğer kullandığımız günlük hayattaki elektronik posta yazılımları ya da araçlarıyla buradaki uyumluluk nedir?

Şimdi spam yok şeyde, ikincisinden başladım. Çünkü kayıtlı elektronik posta sistemi bir ekosistem, sadece kayıtlı elektronik posta adresleri sahipleri birbirleriyle haberleşebiliyorlar. Dolayısıyla da kim kime ne gönderdi, az önce bahsettiğimiz gibi her şeyiyle içeriğinden şeyine kadar, dolayısıyla burada gereksiz bir mail bir taraftan bir tarafa gidiyorsa, ancak bir kere gidip, diğer tarafın uyarısıyla kim olduğu belli çünkü, spam biliyorsunuz kaynağı belli olmayan mailler veya saldırı amaçlı ayrıca da düşünülebilir. Buradaki gönderici kim olduğu kaynak belli olduğu için spam olmaz. İkincisi, mevzuat burada box dediğiniz konuyu düşünmüş, posta kutusu dolunca alıcı mağdur olmasın diye almaya devam etsin diye de bize biraz ilave yük vermiş durumda. Dolayısıyla devletimizin şeyine saygı duyuyoruz tabii bu bağlamda, ihtiyacı da anlıyoruz. Özetle sorunun cevabı şu: Mevzuata göre posta kutusu dolarsa da hesap sahibine ileti gelmeye devam etmeli, hizmet sağlayıcı da bu hizmeti kesmemeli diyor. Mevzuat böyle diyor, biz de sözleşmelerimizde şöyle diyoruz bizden hesap alan müşterimize, kullanıcıya: Bu böyledir, devam ettiririm, ancak bunun ücretini ödemen şartına bağlarım. Ücretini ödemediğin takdirde kapama yetkim olduğunu bilmeni baştan isterim diyoruz gibi bir centilmenlik anlaşmasına çeviriyoruz, öyle diyeyim. Dolayısıyla mevzuat itibarıyla posta kutusu dolarsa da alıcı gelen iletileri almaya devam edecek diyebiliriz.

Üçüncü soru önemli bir soru, çünkü günlük hayatta kullanmaya alıştığımız bir Outlook diyelim programı varken ben şimdi başka bir program niye kullanayım burada ve dolayısıyla niye ilave web arayüz olsun, başka bir şey olsun her ne kadar aynı sistemler ve kullanımı kolay olsa da niye kullanayım ya da kullandığım Outlook'a

bunu entegre edebilir miyim? Temelde evet, ama KEP gönderisi yapabilmek için elektronik imza gerektiği için, elektronik imza 5070 sayılı Kanun çerçevesinde mevzuata dayalı bir konu olduğu için Türkiye’de, elektronik imza oluşturma araçları bu mevzuatta tanımlandığı için Outlook gibi bir e-mail programı Türkiye’deki ve Avrupa’daki elektronik imza oluşturma araçları arasındaki standartlara uygun bir e-mail programı değil. Temel sebebi de elektronik imzanızı şifrenizi girdikten sonra Outlook’ta onu kapatmadan arka arkaya sizin yeniden iradeniz olmadan sizin elektronik imzanızı alarak ileti gönderme imkânı sağlıyor. Halbuki yani şeyşını ... (61.20) kapatmıyor teknik tabirle, halbuki her seferinde size sorması lazım sizin şifrenizi, çünkü o anda siz misiniz o? Taktınız, makineden ayrıldınız, yemeğe gittiniz, çay almaya gittiniz, lavaboya gittiniz, ben de o sırada gelsem, sizin Outlook’unuzdan sizmişsiniz gibi KEP gönderebilirim. O sırada şifreyi sormuyor çünkü, bu dolayısıyla riski içerdiğinden dolayı gönderme hariç siz KEP olarak size gelen-gideni tabii ki Outlook’unuzda entegre edip görebilirsiniz, alabilirsiniz, makinenize indirebilirsiniz, ama KEP gönderisi yapacağınız zaman şu anda bu sadece bizimle ilgili değil, diğer KEP HS’ler de öyle, mevzuatımıza ve dünya standartlarına uygun olmayan elektronik imza oluşturma araçları kullanmadığımızdan Outlook ve benzeri elektronik posta yazılımlarından KEP gönderisi yapma imkânı sağlamıyoruz. Sizi korumak amacıyla yani, çünkü siz olmadığınız bir anda sizin adınıza KEP gönderilebilir az önce değindiğimiz sorunlardan dolayı, dolayısıyla da bizim web arayüzünden göndereceğiniz zaman göndermek kaydıyla istediğiniz programa gelen-giden KEP iletilerinizi takip edebilirsiniz.

Sorunuzun buradaki ikinci B bacağında da bu alternatif bilgilendirme mevzuattan mı geliyor, siz mi tercihen bunu yapıyorsunuz? Mevzuatta genel olarak tarif ediliyor. KEP hesap sahibi talep etmesi halinde KEP hizmet sağlayıcısı ona alternatif iletişim kanallarından bilgilendirme yapmak zorunda. Bu kanalın ne olduğunu tarif etmiyor bizim mevzuat, KEP tarafı, KEP mevzuatı, ama böyle bir yükümlülük veriyor talep halinde. Dolayısıyla da burada standart elektronik posta, SMS gibi alternatif iletişim kanalları başka bir şey isterse kullanıcımız vermek zorunda değiliz. Çünkü ben standart elektronik posta veriyorum diyebilirim mevzuata göre, ancak bizim tarafta mobil cihaz otantikasyonu diye bir çözüm de sağlıyoruz. Yani müşterimiz isterse elektronik imzasız, mobil imzasız bir şekilde ben sadece şu İpad’imden, şu cep telefonumdan kullanmak istiyorum bu KEP hesabını -az önceki soruyla bağlantılı- yani benim buraya erişimimi sadece şifreme, parolama, elektronik imzama bırakma, bir de makinemi de tanı, bu makine olmadığı sürece benim hesabıma girilmesin. Mesela, bu servisimiz de var isteyene, dolayısıyla sadece bu makineyle girilebilir o KEP hesabına gibi alternatif bir şey, ayrıca da buraya Whatsapp benzeri bir şey üzerinden gene bu çözümümüzün içinde sistemle de bu dediğimiz bilgilendirmeleri yapabiliyoruz. Dolayısıyla internet kullanılarak hiç SMS’e

girmeden, çünkü SMS biliyorsunuz ücretli bir servis, mesela standart elektronik postada bilgilendirmeden ücret almıyoruz, SMS'ten 10 kuruş alıyoruz mecburen operatör aldığı için, siz bize internetten geldiniz ve biz de size internetten ulaşabildiğimiz sürece bu alternatif bilgilendirmelerden bir ücret almıyoruz. Dolayısıyla bizim o çözümü kullanıyorsanız erişim güvenliği için güvenlik tarafına para ödüyorsunuz, ama alternatif bilgilendirmeye bir para ödemiyorsunuz.

DEMET KABASAKAL- Bir şey ilave etmek istiyorum. Şimdi özellikle kayıtlı elektronik postaya ilişkin mevzuat oluşturulurken kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarına gelen iletileri engellemem, posta kutusu doluyorsa engellememe yükümlülüğü hani mutlaka bırakılacak bir yükümlülük getirdi. Orada amacımız aslında şöyleydi: Birazcık suiistimalleri engellemek, çünkü biliyorsunuz hesapların bir boyutu var. İlgili kişi özellikle hesabını boşaltmazsa, siz ne kadar ileti gönderirseniz gönderin kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı ilgili tarafın posta kutusuna bırakamayacak. O zaman da istemediği iletileri almıyor olacak. Onun için o maddeyi özellikle ve bilerek yazmıştık biz, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcısı doluyorsa göndermeyi engelleyebilir, ama almayı, yani her gelen postayı bir noktada bırakmak zorunda, öyle bir şey var.

Alternatif bilgilendirmeleri yazarken özellikle düşünmüştük SMS'te GSM operatörlerinin para aldığını bildiğimiz için, hani bir de şu var: Siz ben sürekli hesabıma bağlanıp kontrol ediyorum, ayrıca bir bilgilendirme istemiyorum diyebilirsiniz. Talep ediyorum diyebilirsiniz. Tamamen bu kullanıcının isteğine bağlı, hani sürekli bir düşünün, yani bir şirketin işlem yetkilisisiniz ve günde 1 000 tane kayıtlı elektronik posta geliyor ve o 1 000 posta için hem cep telefonunuza, hem diğer elektronik postanıza bir bilgilendirme mesajı gelirse, temizlemekten yorulursunuz herhalde, onun için kullanıcının inisiyatifine bırakıldı.

Dr. İHSAN BAŞTÜRK- Ben hukukçu kimliğimle bir ilave yapmak istiyorum. Bilişim hukukuna bakış açısından, büyük resmi görmek açısından, şimdi bilişim ortamında yapılan her türlü işlemin bir hukuki sonuç doğurabilmesi için kanun koyucunun ona hukuki anlamda geçerlilik tanınması gerekiyor. Biz bunun yasal temellerini bulmak zorundayız. Bu yasal temeller anlamında en genel ilkemiz Elektronik İmza Kanunu az önce okuduğum hüküm "*güvenli elektronik imza elle atılan imzayla aynı hukuki sonucu doğurur*" hükmü. Eğer kanun koyucu yapılan işleme bir hukuki geçerlilik tanımamışsa, elektronik imzayla yapılmış olabilir, Hukuk Muhakemesi Kanununa göre yapılan muhakeme işlemleri olabilir, Ceza Muhakemesi Kanununa göre yapılan muhakeme işlemleri olabilir, İcra İflas Kanununda var benzer hüküm. Eğer kanun koyucu böyle spesifik bir hukuki geçerlilik tanımamışsa, elektronik ortamda yapılan işlemlerin hiçbir hukuksal geçerliliği yok. Bizim temelde bunu bilmemiz gerekiyor. Sayın meslektaşımın sorusu, yani bildiğimiz mail ortamları

varken ne için buna gerek duyuldu sorusuydu, ona yanıt olarak söylüyorum özellikle. Çünkü bu yasal dayanakların getirilmesinin, yasal korumanın güvencenin getirilmesinin temel sebebi elektronik ortamdaki bilgi güvenliği, veri güvenliği sorunları. Bu veri güvenliği sorunlarını aşmak için kanun koyucu bahsettiğim bu düzenlemeleri özellikle belirli güvenlik standartlarını aşmak suretiyle, karşılamak suretiyle diyelim yapılan işlemler için tanımış. Bizim o yasal dayanakları, güvenceleri aramamız gerekiyor. Ancak ondan sonra hukuki sonuç doğurmaya başlayabiliyor birtakım işlemler, yoksa biz normal klasik mail ortamında da yazışabiliriz, ama hukuki sonuç doğurmayacağı için hiçbir anlamı yok. İhtiyaç oradan doğuyor ve dediğim gibi hukukçu olarak bu bahsettiğim hukuki geçerlilik tanıyan düzenlemeleri gözetmek zorundayız. Teşekkürler.

BARIŞ UZUNAL- TNB KEP'ten geliyorum. Bir yanlış anlaşmayı düzeltmek isterim. Sanıyorum Salı günü Noterler Birliğinin sisteminde bir uyumsuzluk sorunu oldu, ama Türkiye Noterler Birliğinin noterlikle ilgili sistemidir, bizim sistemimiz değildir. Demet Hanım da söyledi, bizim yükümlülüğümüz 7/24 hizmet vermek, bu konuda bir sıkıntı yok. Hani böyle bir yanlış anlamayı engellemek istedim. Hazır mikrofon da bana gelmişken teşekkür ediyorum, gerçekten besleyici ve faydalı bir paneldi.

DEMET KABASAKAL- Evet, onu şey yapalım. Noterler Birliği aslında özellikle kayıtlı elektronik postayla ilgili bunu birlik kapsamında, yani aynı binada belki, ama bir A.Ş. kurdu ve buradan veriyor. Sistemler kayıtlı elektronik postaya ilişkin sistemlerle kendi sistemleri tamamen ayrı mekanlarda, ayrı odalarda, ayrı sunucularda ve ayrı internet ve network altyapısı üzerinden gidiyor. Hani Noterler Birliğinin kendi sistemleriyle hiçbir ilgisi yok, kayıtlı elektronik postaya ilişkin sistemlerle öbür sistemler arasında bir bağlantı yok.

GÜLNİSA COŞKUN- Çok kısa bir şey soracağım tekrar, bu gereken programlarla alakalı bir sorum olacak. Çünkü devlet kurumları online sistemler üzerinden hizmet vermeye veya hizmet almaya başladığından beri günlük yaşantımızda çok problem yaşadığımız ve gün içerisinde saatlerimize neden olan, nihayet hiçbirimiz ITG değiliz, bir şekilde başka dışarıdan destek alıyoruz. Bir problem var, o da Java denilen program aslında, siz İpad dediniz, ama sanıyorum o pek mümkün olmayacak. Çünkü elektronik imza kabul eden bir token ... girişi yok İpad'in, ama şunu merak ediyorum: Mesela, Çalışma bakanlığında artık, son iki yıldır bir çalışma izin başvurusu online yapmak zorunda, bunun alternatifi yok. Yani internetiniz olacak, elektronik imzanız olacak, vesaire ve sistemi kullanıyor olacaksınız ve onlar da sistemde çalışma yapmıyor olacak gibi şeyler var. Tamamen Çalışma Bakanlığının online sistemine bağlısınız ve onların kullandığı mesela, Java versiyonu aynı gün UYAP üzerinden bir dilekçe gönderecekseniz versiyon farklılığı

nedeniyle bu sefer aynı elektronik imzayla iki farklı sisteme giriş yapamıyorsunuz. Bunu meslektaşlarım sıklıkla yaşıyor veya yaşadığı sorunun bu olduğunun ne kadar farkında bilmiyorum, ama biz gerçekten artık bu konuda küçük bir ITG'ye dönüştüğümü düşünüyorum ben, Çalışma Sosyal Güvenlik Bakanlığı birinci sırada, Gelirler İdaresi Başkanlığı gibgov.tr kesinlikle ikinci sırada, çünkü sağ olsunlar her ay bir güncelleme yapıyorlar ve her ay bir beyannameyle alakalı veya Sosyal Güvenlik Bakanlığı, vesaire gibi hepsi ayrı ayrı sistemler, ayrı ayrı altyapılar kullanıyor ve biz aynı bilgisayarla bu bütün sistemlere giriş yapamıyoruz. Çünkü artık haftada bir veya iki kere sürekli versiyon, eski versiyonu indir, yeni versiyona geri dön problemi yaşamak istemiyoruz. O bakımdan bir işlem yapacağımız zaman mesela, tek bir işlemi aynı günde yapmak durumundaysak üç farklı bilgisayar, keşke İpad bunun için uygun olsaydı, ama tahmin ediyorum ki ben İphone'dan KEP'i kullanamıyor olacağım veya o konuda güzel bir nokta söylediniz, İpad'den kullanabileceğim mi? Bu Java versiyonuyla ilgili ciddi bir sıkıntıyla ilgili şu anda bir problem yaşıyor musunuz veya bir şikâyet alıyor musunuz? Çünkü ben çok eminim biz bunu yaşayacağız ve ben mütemadiyen arayıp destek hizmetinden bunu soruyor olacağım niye giremiyorum diye. İnanın o sizin Java programınızın şu an güncel versiyon içermediğinden olabilir.

DEMET KABASAKAL- Java programının güncel versiyonu içermediğinden. Şimdi şöyle, hemen

GÜLNİSA COŞKUN- Ama güncellediğiniz zaman versiyonu başka bir şey giremiyorsunuz bu sefer.

DEMET KABASAKAL- Onunla ilgili önlemler bu tarafta aldık. Şöyle diyeyim ben, şimdi bir defa kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarının sizlere sunduğu arayüzler her bir tarayıcıyla açın Explorer'la, açın Chrome'la, açın Mozilla'yla, açın Firefox'la, hepsinde aynı şekilde çalışır, bu onların yükümlülükleri ve biz sabahleyin kuruma geldiğimiz zaman ilk işimiz oturup üç kişiyiz bununla ilgili çalışan, ama her birinin sistemine her bir tarayıcıdan bağlanıp, bir programı var mı diye kontrol ediyoruz. Bu birinci önlemdi. İkincisi, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcıları uygulamalarını önce test ortamında gerçekleştiriyorlar, canlı ortama atmadan önce mutlaka ve mutlaka kurumun onayını almak zorundalar ve ben bugün bu programı değiştirdim, ertesi gün live ... attım diyemiyorlar. Onların hangi saatlerde ne zaman güncelleme yapacakları, bu güncellemeyi hangi testlerden sonra yapacakları, nasıl yapacakları kurum tarafından belirlenmiş durumda. Şöyle bir örnek vereyim: 11 Mart 2013'ten beri biz sağ olsunlar hepsi çok net destek verdiler bu konuda, kayıtlı elektronik posta hizmet sağlayıcılarını test ortamlarında sürekli uygulamalarında bazı testler yaptık ve bazı değişiklikler yaptık. Bakın, Martta başladık ve en son Cuma günü müydü, yılbaşından önce Cumartesi ve Pazar günü bu çalışmayı şu tarih gece saat 12.00'de yapmak kaydıyla üçüne birden şu saatte başlayıp, şu saatte bitirmek

zorundasınız diye bir yükümlülük, zorunluluk getirdik ve o saatler içerisinde bu çalışmaları yapıp, bitirdiler. Gece saat 04.00'te ben bizler tabii her üçünün teknik ekibini arayıp, ne durumdayız diye bilgi aldık. Yani bunu sürekli hani Demokles'in kılıcı gibi başlarında bekliyoruz. Aslında amacımız bu dediğiniz problemlerin yaşanmaması ve dediğimiz gibi burada öyle ben bugün güncelleme yaptım, yapmak istiyorum, attım canlıya deme şansları yok. Onun için bu tip problemleri yaşamayacağınızı düşünüyoruz.

YÜKSEL SAMAST- Gördüğünüz gibi Demet Hanımı niye seviyoruz anladınız. Şimdi samimiyetle söylersek denetlenmeyen kurumlar, yani cello bello kurumlar kafasına göre iş yaparlar. Yapınca da çeşitli şekilde filin fincancı dükkanına girmesi hesabı bir şeyleri kırıp dökerler. Ancak bizler denetlenen sürekli 7/24 denetim altında kurumlarız ve mevzuat, standartlar dışı hareket yapma imkânı ve kabiliyetimiz olmadığı gibi teknik konularda da Demet Hanımın bahsettiği gibi belli bir düzenin içinde hareket etmek zorundayız, ama bütün bunlara rağmen uygulamalar tarafı çünkü bizim sistemlerin bu şekilde kontrol altında olması yetmiyor, kullanıcı tarafındaki sistemlerin de şeyi önemli. Şimdi bu elektronik imza tarafında değindiğiniz Java sorunu jenerik bir sorun, yaygın bir sorun. Eski versiyonlar ya da yeni versiyon, şu bu gibi meselelerde sorun oluşturuyor, ama bizim tarafta işte bu nereden oluşturuyor? Biz şimdi bütün versiyonlara göre çalıştırıp testleri tamamlayabildiğimiz için Demet Hanımın değindiği gibi sorun olmuyor, ama başkaları da bunları yapması lazım. Yapmıyor ve dolayısıyla da ya son sürümüne göre bir uygulama çıkarıyor. O zaman elindeki eski Java sürümüne dayalı elektronik imzaları olanlar kullanamıyor falan, biz birkaç bankada yılın ilk yarısında mesela öyle bir sorun yaşadık. Şöyle düşünün, 5 000 kişide elektronik imza var, ama bunlar değişik zamanlarda alınmış ve uygulamalar dolayısıyla da hep o ellerindeki Java sürümlerine uygun şekilde çalışmıyor. Hepsi farklı sürümle bizim tarafta olmak istiyor, hepsine ayrı ayrı hizmet çok zor. Ya bütün elektronik imzaları yenileyeceksiniz, belli bir şeye getireceksiniz versiyonlara filan gibi ya da uygulamalarınızda tüm versiyonlardaki tüm elektronik imzaları destekleyecek şekilde şey yapıyoruz. Bir de elektronik imzalı sertifika hizmet sağlayıcıları da kendi aralarında geçmişte ürettikleri imzalarla ilgili şeyler vardı. Bu giderek azalan bir sorun yenileme filan gibi nedenlerle, ama bizim tarafta Türkiye'deki olan sorun oranlarına bakılırsa, en minimum olacak şekilde bir hale geldik diyebilirim, ama yüzde 100 ortadan kalktı diyemeyiz. Çünkü eski uygulamalardan gelenleri kastediyorum. Yani bireysel olarak takip kullanabileceksiniz, ama bir de sizin kurum tarafında az önce bahsettiğim size o sorunuzda anlattığım bir KEP ileti yönetim sistemi dedim ya, çeşitli çeşitli kurumların böyle KEP'i alma-gönderme için kendi içinde bile yazdığı yazılımlar var ya da bir yazılımcısına yazdırmış bunu. İşte oradaki durum önemli, şimdi siz o sırada KEP alıp göndermede diyelim ki, elektronik imzanızı kullanırken sorun yaşayabilirsiniz. Sizin taraftaki uygulamadaki Java sürümü sorunu

diyelim bizim tarafta yaşanmasa da o tarafta yaşanabilir. O yüzden orayı uyarmak gerekecek. İpad ve imza konusundan en çok muzdariplerden birisi şu anda elini koymuş başına, dertli dertli düşünüyor avukat arkadaşımız, çok kavga vermiş Serhat Koç, onun sebepleri var. Türkiye işte çok teknoloji üretemezsen böyle sonuçlarına da katlanıyorsun bazen, yani bizi aşan sorunlar var orada, Türkiye'yi aşan sorun diyoruz, çünkü az önce Outlook meselesinde dediğimiz gibi her şey teknolojiyle olmuyor, hukukla ve hukukun da mantalitesiyle uyumlu olması lazım. Ayrıntıyı anlatırım ayrıca, şimdi vakit almamak için kesiyorum.

SALONDAN- Banka sistemi gibi sisteme girip tek şifrelik işlem yapabilir miyiz? Her işlemde tek şifre alıp bankaya girdiğiniz zaman sana geçici şifre veriyor, kullanıyorsun, bir dahaki işlem yaptığın zaman ikinci kez şifre veriyor. Bu sistemde de öyle bir sistem var mı?

YÜKSEL SAMAST- Bu tercihe bırakılmış bir konu, ama sonuçta KEP hesabına erişim güvenli olmak durumunda mevzuata göre, ama bu güvenli erişim nasıl sağlanacak? İşte az önce anlattığım gibi mobil imzayla olabilir, elektronik imzayla olabilir, kullanıcı adı parolayla olabilir, tek seferlik sizin değindiğiniz şifreyle olabilir. Bu sizin tercihinize bırakılmış bir konu, ben bunu tercih ediyorum dersiniz hesabınızı öyle kullanabilirsiniz erişim için, ama böyle eriştiniz diye KEP gönderisi yapamazsınız, mutlaka e-imzanız olması lazım.

Arada parayı merak edenler vardı, maliyetle ilgili şey ben bekledim, kimse sormuyor. Ben de söylemek için can atıyorum. Sormayacak olan varsa söyleyeceğim, soracak olan varsa sorsun ki, Sami Beyin dediği gibi kayıtlara girsin.

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN- Ben sorayım Sayın Samast, nedir cezası?

YÜKSEL SAMAST- KEP sistemini böyle çok karizmatik anlatınca çok pahalı bir şey zannediliyor. Bir yandan çok şükür diyelim 3kps'yle baktığımızda çok uygun fiyatlarla bu sistemi başlatmış durumda, 40 lira yılda maliyetle bir KEP adresini kurumsal, bireysel tarafta edinebiliyorsunuz. Hiç gönderi yapmazsanız alıcı olarak, dolayısıyla özetle yıllık maliyeti 40 lira KDV dahil, eğer gönderi yapacaksanız gönderi adedi kadar dolayısıyla ödüyorsunuz ilave olarak, gönderi ücreti de bizim tarafta maksimum 1 lira 35 kuruş tek gönderi, paketler itibariyle çok gönderi yapacak şekilde bir ihtiyacınız varsa da bu 1 liranın altına kadar birim gönderimde düşecek şekilde bir maliyet oluşturuyor. Özetle iadeli taahhütlü posta ya da posta sistemi ve kâğıt işlemleri itibariyle kıyaslandığında minimum 1'e 10 oranında bir maliyet ya da tersten yüzde 90'ı aşan tasarruf sağlayan bir sistem.

Yrd. Doç. Dr. CENK ŞAHİN- Böylelikle daha da mutlu olmuş olduk bu işin bu tarafıyla, zannediyorum çok faydalı bir toplantı oldu. Bizi sabırla dinlediğiniz için

teşekkürlerimizi arz ediyoruz ve Sami Beyi herhalde kapanış konuşması yapmak üzere kürsüye davet ediyoruz.

LEYLA ERSUN ... Türkiye Bilişim Derneğın Ankara Şube Yönetim Kurulu üyesiyim. Bilişim Derneğımızde çeşitli çalışma grupları var, bilişim hukuku çalışma grubumuz var. Artık çağımızda teknoloji hızla geliştiği için bilişimle hukuk çok fazla kesişir oldu, kesişmekten öte artık iç içe geçer oldu. Dolayısıyla çalışma grubumuz bu konuda çalışmalar yapıyorlar. Ben o gruptan sorumlu yönetim kurulu üyesiyim. Bugün panelist olan arkadaşlarımız da hepsi çalışma grubumuzun üyesi arkadaşlar, başka çalışmalar da yürütüyoruz. Örneğın, her zaman için derneğimize üye olabilirsiniz, üye olmak için mutlaka bilişimci olmak gerekmiyor. Yolu bilişimden geçen herkes üye olabilir diye sloganı var derneğimizin, sizleri de aramızda görmekten gerçekten üye olarak mutlu oluruz. Öncelikle Sami Bey üyemiz diyorum bugünden itibaren, işlemlerini gerçekleştireceğiz. Bu işbirliğinden ötürü gerçekten ve güzel ev sahipliğinden ötürü İstanbul Barosuna çok teşekkür ediyorum ben, bundan sonra başka etkinliklerde de birlikte olmak isteriz.

Av. SAMİ AKDAĞ Bu işin mana ve önemini hep birlikte daha iyi kavradık sanıyorum. Evet değerli arkadaşlar, hemen hemen eksiksiz olarak bunca saat bir arada bu konuyu beraber bizimle paylaştığınız için ve katkı sunan herkese çok teşekkür ediyoruz.